

ΑΤΕΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ & ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ

ΒΓΟΝΤΖΑ ΜΑΡΙΑ ΑΜ:2658
ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΑΜ:3028

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελ. 4
Ε1: Ο ΣΤΟΧΟΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	6
Ε2: ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΔΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	7
1.1 ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	8
1.2 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	9
1.3 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ	11
1.4 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΓΟΡΑΣ	11
1.5 ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	13
1.6 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	14
1.7 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ	14
1.8 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΧΩΡΑΣ	15
1.9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ	17
2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	18
2.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	18
2.2.1 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΘΕΤΗΣΗΣ	20
2.2.2 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ	21
2.2.3 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ	22
2.3 ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΕΙΣ	23
2.4 ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙΚΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	26
3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	26
3.2 Η ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΡΙΩΝ ΟΙΚΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	27
3.2.1 STANDARDS AND POOR'S	27
3.2.2 MOODY'S	28
3.2.3 FITCH	29
3.3 ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗΣ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ	33
4.1 ΠΩΣ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ	33
4.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	34
4.3 ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	36
4.4 ΒΑΣΙΛΕΙΑ II	38
4.4.1 ΠΥΛΩΝΑΣ I: ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	39
4.4.1.1 ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ : Η ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	40
4.4.1.2 ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ : Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗΣ	42

4.4.2 ΠΥΛΩΝΑΣ II : ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	44
4.4.3 ΠΥΛΩΝΑΣ III : ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΤΡΗΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	49
5.1 ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	50
5.1.1 ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ	52
5.1.2 ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	59
5.1.3 ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	60
5.1.3.1 THE SIMPLE APPROACH	62
5.1.3.2 THE COMPREHENSIVE APPROACH	64
5.2 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	72
5.2.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	72
5.2.2 ΚΑΝΟΝΕΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΥ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	78
5.2.3 ΚΑΝΟΝΕΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΥ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΛΙΑΝΙΚΗΣ	83
5.2.4 ΚΑΝΟΝΕΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	85
5.2.5 ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΩΝ ΖΗΜΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ	87
5.2.6 ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	88
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΒΑΣΙΛΕΙΑ III	90
6.1 ΓΕΝΙΚΑ	90
6.2 ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΙΦΕΡΕΙ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ III	91
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7:ΕΠΙΛΟΓΟΣ	93
7.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	93
7.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΘΟΔΩΝ	94
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	96

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Εισαγωγή

Στη σύγχρονη εποχή, είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος ο ρόλος των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων γενικότερα. Αυτό οφείλεται στην αύξηση αφ' ενός της κατανάλωσης από πλευράς των νοικοκυριών και αφ' ετέρου των νέων επενδυτικών ευκαιριών που διαρκώς προκύπτουν για τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, έχει αυξηθεί σημαντικά το διεθνές εμπόριο γεγονός που δημιουργεί νέες εργασίες και τομείς δραστηριοποίησης για τις τράπεζες.

Όταν ξεκίνησε η λειτουργία των τραπεζών είχαν πολύ περιορισμένα αντικείμενα. Ασχολούνταν μόνο με τη φύλαξη των χρημάτων των καταθετών τους και τα κέρδη τους προέρχονταν από τα ποσά που εισέπρατταν από τους πελάτες τους για την εργασία αυτή. Με την πάροδο των χρόνων όμως οι ορίζοντές τους διευρύνθηκαν και έτσι, σήμερα, καλύπτουν σχεδόν κάθε πιθανή ανάγκη των οικονομικών μονάδων.

Στα πλαίσια αυτά, οι τράπεζες, πέραν του παραδοσιακού τους ρόλου ως φύλακες των αποταμιεύσεων ιδιωτών και επιχειρήσεων, διενεργούν διαμεσολαβητικές εργασίες για τις οικονομικές μονάδες – πελάτες, διευκολύνουν το εξωτερικό εμπόριο με την προσφορά στους πελάτες τους συναλλάγματος, χορηγούν δάνεια καθώς και πλήθος άλλων προϊόντων, όπως πιστωτικές κάρτες, leasing, ασφάλειες κ.α. Αυτή η αλλαγή στη λειτουργία των τραπεζών σηματοδότησε νέες εισροές γι' αυτές αλλά και κινδύνους οι οποίοι απορρέουν από το νέο τους ρόλο.

Συνεπώς, προκύπτει πλέον μία επιτακτική ανάγκη από πλευράς των τραπεζών να διασφαλίσουν τα συμφέροντα τους έναντι των νέων αυξανόμενων κινδύνων που καλούνται να αναλάβουν. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει αρχικά να εντοπιστούν οι πηγές κινδύνου και στη συνέχεια να μετρηθεί ο κάθε φορά αναλαμβανόμενος κίνδυνος, να κοστολογηθεί και να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση ή τον περιορισμό του.

Συναφείς κινδύνους αντιμετωπίζουν και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, οι ασφαλιστικές εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων κ.α. Συνήθως όμως, είναι πιο περιορισμένοι καθώς έχουν μικρότερο όγκο εργασιών και ασχολούνται με πιο συγκεκριμένες δραστηριότητες. Έτσι, μπορούν ενδεχομένως ευκολότερα να επισημαίνουν αλλά και να

αντιμετωπίζουν τους κινδύνους που προκύπτουν κάθε φορά. Επιπλέον, λόγω του μικρότερου μεγέθους τους έχουν και πιο μικρό πελατολόγιο με συνέπεια να γνωρίζουν καλύτερα τους πελάτες τους και να τους καθίσταται ευκολότερος ο έλεγχος.

Παράλληλα, όμως, με τη διερεύνηση του ρόλου των τραπεζών και την προσφορά μεγάλης γκάμας προϊόντων από αυτές, έχει μεταβληθεί και η άποψη της κοινωνίας αναφορικά με το δανεισμό και τους δανειζόμενους. Ενώ στο παρελθόν θεωρείτο αρνητικό για μια οικονομική μονάδα, ιδιώτη ή επιχείρηση, να προσφύγει στο δανεισμό σήμερα μπορεί να θεωρείται και σαν μία «έξυπνη κίνηση» καθώς μπορεί να αποτελέσει οικονομική πηγή εξεύρεσης κεφαλαίων που θα του αποδώσουν πολύ περισσότερο.

Ιδιαίτερα για της επιχειρήσεις, χρησιμοποιείται πλέον ευρέως ο όρος χρηματοοικονομική μόχλευση (leverage) και αποτελεί ένα σύγχρονο οικονομικό εργαλείο το οποίο μπορεί ο επιχειρηματίας να αξιοποιήσει είτε για να προχωρήσει σε βελτίωση της παραγωγικής του μονάδας είτε για να την αναπτύξει οπότε και χρειάζεται άμεσα κεφάλαια τα οποία δεν μπορεί εύκολα ή και καθόλου να αντλήσει με άλλο τρόπο. Σε κάθε περίπτωση όμως, αν τα χρησιμοποιήσει σωστά θα καταφέρει να βελτιώσει σημαντικά κέρδη της επιχείρησής του. Επίσης, συχνά η χρήση μόχλευσης προσφέρει και φορολογικές απαλλαγές που αποτελούν ένα επιπρόσθετο όφελος.

Η αλλαγή αυτή στην αντίληψη των ατόμων για το δανεισμό δημιουργεί ευνοϊκότερες συνθήκες για κάθε ενδιαφερόμενο και καθιστά την πίστωση πιο ελκυστική. Επίσης, με την έντονη διαφήμιση των προϊόντων που προσφέρουν οι τράπεζες για την κάλυψη των ποικίλων αναγκών των οικονομικών μονάδων, αυτά γίνονται ευρύτερα γνωστά και έτσι κάθε ένας μπορεί να επιλέξει καλύτερα αυτό που του ταιριάζει περισσότερο στις ανάγκες αλλά και τις επιθυμίες του.

Συνέπεια όλων των παραπάνω είναι η αύξηση του δανεισμού των ιδιωτών, των επιχειρήσεων ακόμα και των κρατών για την κάλυψη των αναγκών που κάθε φορά προκύπτουν. Η αύξηση του δανεισμού όμως συνεπάγεται και αύξηση των κινδύνων που απορρέουν από αυτόν για τα πιστωτικά ιδρύματα καθώς όσο πιο χρεωμένη είναι μία οικονομία τόσο πιο δυσχερής γίνεται η κατάστασή της και μειώνεται η πιστοληπτική της ικανότητα αλλά και η δυνατότητα που έχει να αποπληρώνει κανονικά τα δάνειά της.

Εξ' αιτίας αυτής της αυξητικής τάσης δανεισμού των οικονομικών μονάδων είναι απαραίτητη η θεσμοθέτηση κάποιων κανόνων αναφορικά με το ύψος του δυνητικού δανεισμού για τους δανειζόμενους αλλά και για τα ποσά, ως ποσοστών των ιδίων κεφαλαίων τους, και τη διασπορά δανεισμού των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η ανάγκη

αυτή προκύπτει για διαφύλαξη τόσο των δανειστών όσο και των δανειοδοτούμενων αλλά και του συνόλου της οικονομίας.

Οι κανονιστικές αυτές διατάξεις δεν είναι εύκολο να θεσπιστούν από κάθε πιστωτικό ίδρυμα ξεχωριστά. Σε μία τέτοια περίπτωση, οι ρυθμίσεις δεν θα ήταν ενιαίες ούτε απαραβίαστες. Συχνά, θα παρατηρούνταν το φαινόμενο της παραβίασης των για αύξηση του δανεισμού με στόχο την περαιτέρω αύξηση των κερδών αδιαφορώντας για την ανάληψη μεγαλύτερου κινδύνου. Έτσι, οι κανονισμοί τίθενται σε νομοθετικό πλαίσιο κατόπιν συμφωνίας που γίνεται μεταξύ των εμπορικών τραπεζών και της κεντρικής τράπεζας κάθε κράτους.

Για την ύπαρξη μίας ομοιομορφίας κανονιστικών διατάξεων γίνονται δεκτές από τους κρατικούς φορείς προτάσεις διεθνών οργανισμών. Αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο, αλλά και άλλα θέματα που αφορούν τις τραπεζικές εργασίες, κάποια κράτη έχουν προσχωρήσει στη «Συμφωνία της Βασιλείας» η οποία και έχει θεσμοθετήσει ορισμένους κανόνες λειτουργίας των τραπεζών αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, τα επιτρεπτά όρια αναλαμβανόμενου κινδύνου, κ.λπ.

E.1. Ο στόχος των τραπεζών

Στόχος των τραπεζών και των λοιπών πιστωτικών ιδρυμάτων είναι, όπως εξ' άλλου και για όλες τις επιχειρήσεις, η αύξηση της αξίας των ή, με πιο απλά λόγια, η αύξηση της τιμής της μετοχής τους η οποία απεικονίζει και τη συνολική αξία της επιχείρησης. Για να αυξήσουν την αξία τους ενδιαφέρονται κυρίως για τα οικονομικά αποτελέσματά τους ή τις χρηματικές ροές τους, αναπόσπαστο μέρος των οποίων αποτελεί και η κερδοφορία. Εντούτοις, για να βελτιωθεί η κερδοφορία πρέπει κατά κανόνα να αυξηθεί και ο αναλαμβανόμενος από μέρους τους κίνδυνος καθώς μεγαλύτερη απόδοση σημαίνει και ανάληψη μεγαλύτερου ρίσκου.

Με δεδομένη τη μεγάλη διαφοροποίηση των εργασιών που εκτελούν οι τράπεζες είναι αναμενόμενο να είναι δυσκολότερη η επίτευξή του μέγιστου κέρδους με τον ελάχιστο δυνατό κίνδυνο καθώς κάθε δραστηριότητα εμπεριέχει πολλαπλούς κινδύνους, που χρειάζονται εξειδικευμένες γνώσεις για τον εντοπισμό και την οριοθέτηση τους. Αυτό όμως συνεπάγεται και αυξανόμενο κόστος για τη μελέτη, μέτρηση και αντιμετώπιση των διαφόρων πηγών κινδύνου που καλείται να αντιμετωπίσει κάθε πιστωτικό ίδρυμα. Για το λόγο αυτό, αναγκάζονται, σε ετήσια βάση, να δαπανούν μεγάλα ποσά για έρευνα αλλά και για το προσωπικό που θα ασχοληθεί με τον τομέα της ελαχιστοποίησης του κινδύνου.

Επιπροσθέτως, τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να συμμορφώνονται με το ισχύον κάθε φορά νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια, το ποσοστό του αναλαμβανόμενου κινδύνου κ.α. Αυτό συνεπάγεται συνεχή ανάγκη μελέτης και ανάλυσης των κινδύνων του χαρτοφυλακίου τους ώστε να μην υπερβαίνουν τα επιτρεπτά όρια όπως αυτά έχουν θεσπιστεί από τη νομοθετική εξουσία της χώρας όπου δραστηριοποιούνται.

Ε.2 Σκοπός της εργασίας

Η παρούσα εργασία ασχολείται με το θέμα ανάλυσης και μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου στις επιχειρήσεις αλλά και στην οικονομία γενικότερα. Στα επόμενα κεφάλαια θα γίνει εκτενέστερη εξέταση και λεπτομερής ανάλυση του πιστωτικού κινδύνου, δεδομένου ότι αποτελεί τον μείζονα κίνδυνο που αντιμετωπίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ιδιαίτερα τα τραπεζικά ιδρύματα, και προσπαθούν από την πλευρά τους να τον διαχειριστούν. Η ποσοτική διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου γίνεται σήμερα με τη χρήση διαφορετικών μεθόδων οι οποίες διακρίνονται σε παραδοσιακές και σε σύγχρονες.

Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει την ανάγκη διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου καθώς επίσης και τις μεθοδολογίες αξιολόγησης του. Επίσης σε αυτήν την διπλωματική εργασία θα δοθούν έννοιες και ορισμοί του πιστωτικού κινδύνου, θα αναλυθούν υποδείγματα που βοηθούν στην αξιολόγησή του και θα γίνει μία συνοπτική σύγκριση των υποδειγμάτων αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Είδη κινδύνων

Η έννοια του κινδύνου είναι άμεσα συνδεδεμένη με την έννοια της αβεβαιότητας και της μεταβλητότητας ή της αστάθειας. Αυτό συμβαίνει επειδή όλες οι οικονομικές πράξεις χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα σε συνάρτηση με την μελλοντική τους εξέλιξη. Θα μπορούσε να οριστεί ως κίνδυνος «η πιθανότητα να συμβούν κάποια γεγονότα τα οποία θα οδηγήσουν σε κέρδη ή σε απώλειες χαμηλότερα από τα αναμενόμενα» σύμφωνα με τους Jorge R. Sobehart και Sean C. Keenan. (*New challenges in Credit Risk* , 2006)¹ . Για αυτό λέμε ότι όταν κάποιος πραγματοποιεί μια συναλλαγή (οικονομική πράξη) αναλαμβάνει ένα «ρίσκο» ή έναν «κίνδυνο» υπό την έννοια ότι μπορεί να μην έχει τελικά το αναμενόμενο αποτέλεσμα είτε αυτό μπορεί να έχει θετικό είτε αρνητικό αποτέλεσμα. Επομένως η λέξη «κίνδυνος» δεν είναι αποκλειστικά συνυφασμένη με την πιθανότητα της απώλειας -ζημιάς (κίνδυνος προς τα κάτω – downside risk) αλλά και με την πιθανότητα δημιουργίας κέρδους (κίνδυνος προς τα πάνω - upside risk).

Ο κίνδυνος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί είτε ιδιοσυγκρασίας ή συστημικός. Ο συστημικός κίνδυνος είναι η αδυναμία ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος να εκπληρώσει τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του με άμεση συνέπεια να προκαλέσει αδυναμία και σε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να εκπληρώσουν τις δικές τους υποχρεώσεις όταν αυτές καταστούν ληξιπρόθεσμες. Δημιουργείται επομένως ένας κίνδυνος αλυσιδωτών αντιδράσεων (domino effect) λόγω μετάδοσης της αφερεγγυότητας σε σειρά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Από την άλλη μεριά έχουμε τον κίνδυνο της ιδιοσυγκρασίας που ουσιαστικά είναι ο κίνδυνος μίας αλλαγής τιμών (ή αδυναμίας αποπληρωμής χρέους) εξαιτίας ειδικών περιστάσεων ενός συγκεκριμένου τίτλου (δανειστής /επενδυτής) σε αντίθεση με τις συνθήκες αγοράς. Σε αυτή την περίπτωση ο κίνδυνος μπορεί να εξαλειφθεί μέσα από ένα χαρτοφυλάκιο με την βοήθεια της διαφοροποίησης, καθώς οι απώλειες συγκλίνουν στην επικρατούσα τιμή τους (Expected Value). Εναλλακτικά ο κίνδυνος αυτός ονομάζεται διαφοροποιήσιμος.

Αντίστοιχα ο συστημικός κίνδυνος δεν μπορεί να εξαλειφθεί μέσω της διαποίκισης, καθιστώντας τον μη διαφοροποιήσιμο κίνδυνο, δηλαδή κίνδυνο που είναι ο ίδιος ανεξαρτήτου τίτλου.

¹ Πηγή: Sobehart, Keenan (2006)

Σύμφωνα με τα παραπάνω μπορούμε εύκολα να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι οι οικονομικές πράξεις χαρακτηρίζονται από ένα ή και περισσότερα είδη κινδύνου. Τα είδη κινδύνου που διακρίνουμε σήμερα και θα εξετάσουμε αναλυτικά στην επόμενη ενότητα, αποτελούν τον συνολικό κίνδυνο μιας συναλλαγής.

Επομένως, τα διαφορετικά είδη κινδύνου παίζουν σημαντικό ρόλο σε μια οικονομική συναλλαγή, γιατί τελικά αυξάνουν ή μειώνουν το τελικό αποτέλεσμα όσον αφορά τον συνολικό κίνδυνο που χαρακτηρίζει ένα περιουσιακό στοιχείο.

1.1 Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος (credit risk)² είναι ο πρώτος κίνδυνος που εμφανίστηκε στα πιστωτικά ιδρύματα. Παρουσιάστηκε μαζί με το δανεισμό και, ουσιαστικά, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του.

Ο πιστωτικός κίνδυνος αναφέρεται στο ενδεχόμενο ένας δανειολήπτης να μην είναι σε θέση να αντεπεξέλθει στις οικονομικές υποχρεώσεις του απέναντι στην τράπεζα. Αιτία αυτής της ανικανότητας μπορεί να είναι η χρεοκοπία, η οικονομική δυσπραγία ή ακόμα και η απροθυμία του να προβεί στην εξόφληση του δανειακού του χρέους.

Βέβαια όλοι γνωρίζουν ότι μία ενδεχόμενη ασυνέπεια στην αποπληρωμή του χρέους τους μπορεί να έχει και δυσμενέστερες συνέπειες. Πιο συγκεκριμένα αν μια επιχείρηση η οποία έχει δανειστεί δεν είναι συνεπής στις υποχρεώσεις της προς την τράπεζα με την οποία συνεργάζεται ξέρει ότι δύσκολα θα καταφέρει να ξαναδανειστεί όταν της χρειαστεί καθώς η ασυνεπιά της θα χειροτερεύσει την πιστοληπτική της ικανότητα και θα μειώσει τη βαθμολογία της στους σχετικούς πίνακες αναφοράς. Επίσης κάποιος ιδιώτης που έχει συνάψει ένα στεγαστικό δάνειο γνωρίζει ότι ενδεχόμενη αμέλεια από μέρους του μπορεί να σημαίνει ότι θα χάσει το σπίτι του κ.ο.κ. Έτσι, είναι κάπως δυσκολότερο, εξαιτίας και της ευρύτερης διάδοσης των πληροφοριών με την χρησιμοποίηση της νέας τεχνολογίας - internet, διεθνείς βάσεις δεδομένων κ.ά. κάποιος δανειολήπτης να αποφασίσει να καθυστερήσει ή να μην πραγματοποιήσει καθόλου την αποπληρωμή του δανείου που έχει λάβει.

Αυτό το είδος κινδύνου είναι, σε κάθε περίπτωση, και το δυσκολότερο στον υπολογισμό, την πρόβλεψη πιθανών επισφαλειών αλλά και στην αντιμετώπιση. Αυτό συμβαίνει σε ένα μεγάλο μέρος γιατί εμπεριέχει και όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες κινδύνων. Επιπλέον,

² Πηγή: Bhatia (2006)

εξαρτάται από κάθε υποψήφιο δανειολήπτη ξεχωριστά και κάθε πελάτης έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά αλλά και νοοτροπία που επηρεάζουν την οικονομική του συμπεριφορά καθιστώντας κάθε περίπτωση απόλυτα διαφορετική και μη συγκρίσιμη με τις άλλες. Έτσι, δεν μπορούν εύκολα να εφαρμοστούν γενικοί κανόνες όπως στα άλλα είδη.

1.2 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο Κίνδυνος Ρευστότητας (Liquidity Risk)³ είναι το ενδεχόμενο είτε μία οικονομική μονάδα να μην μπορεί εύκολα να βρει τα απαιτούμενα κεφάλαια για την κάλυψη άμεσων αναγκών της σε λογικό κόστος είτε το βραχυπρόθεσμο ενεργητικό της να μην δύναται να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ή, στην χειρότερη περίπτωση, να υπάρχει παντελής έλλειψη ρευστότητας που τελικά οδηγεί σε χρεοκοπία.

Μια τράπεζα αντιμετωπίζει τον κίνδυνο ρευστότητας τόσο αναφορικά με τις υποχρεώσεις της αλλά και με τις απαιτήσεις της. Το τελευταίο γίνεται πιο σαφές αν θεωρήσουμε ότι ένας ή περισσότεροι πελάτες της, οι οποίοι έχουν συνάψει δάνεια, δεν μπορούν να τα αποπληρώσουν λόγω έλλειψης ρευστότητας. Στην περίπτωση αυτή, η τράπεζα θα υποστεί ζημία λόγω απώλειας μέρους των απαιτήσεών της. Με αυτή την έννοια, μπορεί να ενταχθεί στον πιστωτικό κίνδυνο σαν ένα επιμέρους κομμάτι του.

Ο κίνδυνος ρευστότητας για την τράπεζα ως οικονομική μονάδα σχετίζεται με την περίπτωση κατά την οποία η τράπεζα δεν είναι σε θέση να καλύψει τις υποχρεώσεις της προς τους τρίτους, καταθέτες και δανειστές της. Έστω, για παράδειγμα, ότι λόγω κάποιων οικονομικών ή μη συγκυριών υπάρχει έντονη τάση για απόσυρση των καταθέσεων από την τράπεζα. Αυτό θα προκαλέσει πρόβλημα εξεύρεσης μετρητών για την άμεση ικανοποίηση των καταθετών.

Τέτοια φαινόμενα έχουν παρατηρηθεί στο παρελθόν δημιουργώντας έντονα προβλήματα στο τραπεζικό σύστημα αλλά και στην οικονομία σαν σύνολα. Ένα πολύ γνωστό παράδειγμα που καθιστά σαφές το μέγεθος του κινδύνου αυτού είναι το οικονομικό κραχ του 1929 στις Η.Π.Α. όταν σε περίοδο ύφεσης του οικονομικού κύκλου άρχισε η απόσυρση καταθέσεων από τις μικρότερες αρχικά τράπεζες της χώρας λόγω αισθήματος ανασφάλειας του κοινού με ταυτόχρονη απροθυμία αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων από τους δανειολήπτες. Οι μικρότερες τράπεζες σιγά-σιγά έπαψαν να είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τους πελάτες τους. Η απόσυρση των καταθέσεων

³ Πηγή: Bhatia(2006)

επεκτάθηκε γρήγορα και στις μεγαλύτερες τράπεζες και δημιούργησε έντονο πρόβλημα στην Αμερικάνικη οικονομία με παγκόσμιες προεκτάσεις καθώς οι οικονομίες των επιμέρους κρατών αλληλοεπηρεάζονται. Η κάμψη της οικονομίας εντάθηκε και χρειάστηκε η κρατική παρέμβαση για τη μετάβαση στην επόμενη φάση του κύκλου, της αργής αρχικά ανόδου. Εκτός αυτού, πολλές τράπεζες έκλεισαν και μεγάλο μέρος του επενδυτικού κοινού έχασε τα κεφάλαια που είχε τοποθετήσει σε αυτές.

Για την προστασία από αυτή τη μορφή κινδύνου υπάρχουν μέτρα που πρέπει και σύμφωνα με τις νομοθετικές διατάξεις να τηρούν οι τράπεζες αλλά και άλλα που εμπεριέχονται στους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας τους ή στις οδηγίες που τους επιβάλλουν οι κατά τόπους κεντρικές τράπεζες. Σ' αυτά τα μέτρα εντάσσονται το ποσοστό των υποχρεωτικών ρευστών διαθεσίμων που οι εμπορικές τράπεζες οφείλουν να έχουν σε ειδικό λογαριασμό της κεντρικής τράπεζας, η υποχρέωσή τους να επενδύουν συγκεκριμένα ποσοστά των διαθέσιμων κεφαλαίων τους στα διάφορα είδη επενδύσεων ανάλογα με τη ρευστότητα που αυτά προσφέρουν.

1.3 Κίνδυνος επιτοκίου

Ο κίνδυνος επιτοκίου (interest rate risk)⁴ αναφέρεται στον κίνδυνο που ενσκήπτει από το ενδεχόμενο αλλαγής του τρέχοντος επιτοκίου της αγοράς. Η αλλαγή μπορεί να είναι ανοδική ή καθοδική αλλά και οι δύο πιθανές πορείες ενέχουν κίνδυνο για μια τράπεζα, από διαφορετική όμως σκοπιά. Άνοδος του επιτοκίου σημαίνει για την τράπεζα αυξημένα κέρδη από τους τόκους των κανονικά εξυπηρετούμενων δανείων, που θα είναι τώρα υψηλότεροι αφού αυξήθηκε το επιτόκιο αλλά και αυξημένες υποχρεώσεις καθώς θα πρέπει να καταβάλλει μεγαλύτερο τόκο στους καταθέτες της αλλά και για την αποπληρωμή των δανείων που έχει η ίδια συνάψει σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα. Συνεπώς, το αν θα αυξηθούν ή όχι τα κέρδη της εξαρτάται από το ύψος των υποχρεώσεων και απαιτήσεών της αλλά και από το κατά πόσο οι δανειολήπτες της θα μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στην καταβολή υψηλότερων χρεολυσιών.

Αναλογικά, πτώση των επιτοκίων συνεπάγεται μείωση των εσόδων από τους τόκους που καταβάλουν οι δανειολήπτες αλλά και μείωση του κόστους που προέρχεται από την καταβολή των τόκων τους στους καταθέτες της και την αποπληρωμή των δανείων που έχει πάρει. Στην περίπτωση αυτή όμως ορισμένοι δανειζόμενοι που με το

⁴ Πηγή: Saundens. Allen (2002)

προηγούμενα ισχύον υψηλότερο επιτόκιο δεν κατάφεραν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους ίσως τώρα να διευκολυνθούν με συνέπεια να καταβάλουν μέρος τουλάχιστον του οφειλόμενου κεφαλαίου και των αναλογούντων τόκων. Αυτό, βέβαια, σημαίνει μείωση των επισφαλειών και αύξηση των εσόδων της τράπεζας.

Από την μέχρι τώρα ανάλυση, προκύπτει ότι και αυτή η μορφή κινδύνου σχετίζεται έμμεσα με τον πιστωτικό κίνδυνο καθώς μία μεταβολή των επιτοκίων επιδρά και στη δυνατότητα εξόφλησης των χρεών προς τις τράπεζες.

1.4 Κίνδυνος Αγοράς

Ο Κίνδυνος Αγοράς (Market Risk)⁵ είναι ο κίνδυνος μείωσης της αξίας μιας επένδυσης/ ενός χρηματοπιστωτικού μέσου εξαιτίας μεταβολών στους παράγοντες που διαμορφώνουν την αξία της αγοράς. Αυτός ο τύπος κινδύνου είναι περισσότερο ορατός στις δραστηριότητες διαπραγμάτευσης μετοχικών και ομολογιακών τίτλων στην δευτερογενή αγορά ή στο «άνοιγμα» θέσεων στο συνάλλαγμα. Στην χρηματοοικονομική θεωρία ο κίνδυνος αγοράς ορίζεται ως τη διασπορά των μη αναμενόμενων αποτελεσμάτων του χαρτοφυλακίου τίτλων που οφείλεται σε αιφνίδιες διακυμάνσεις ορισμένων χρηματοοικονομικών μεταβλητών. Ο κίνδυνος αγοράς μετράται τυπικά χρησιμοποιώντας τη μεθοδολογία που δίνει το μέτρο σε Αξία σε Κίνδυνο.

Οι τέσσερις συνηθέστεροι τυπικοί παράγοντες⁶ κινδύνου της αγοράς είναι οι ακόλουθοι :

1) *Ο κίνδυνος του Δείκτη Τιμών Χρηματιστηρίου (Equity Index Risk) ή αλλιώς ο χρηματιστηριακός κίνδυνος* είναι ο κίνδυνος να μεταβληθούν οι τιμές των μετοχών από διάφορους παράγοντες μπορεί να συντελέσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των χρηματοπιστωτικών φορέων.

2) *Ο κίνδυνος του επιτοκίου (Interest rate risk) ή ο κίνδυνος αλλαγής των επιτοκίων* συσχετίζεται με το καθαρό εισόδημα από τόκους. Η τελική διαμόρφωση των επιτοκίων ενδέχεται να επηρεάσει την τιμή διαπραγμάτευσης κάποιων χρηματοπιστωτικών μέσων όπως τα ομόλογα ή τα παράγωγα των οποίων η αξία τους επηρεάζεται από τις μεταβολές αυτές. Υπάρχουν τρεις τρόποι διαχείρισης της ευαισθησίας του επιτοκίου:

⁵ Πηγή: Saundens. Allen (2002)

⁶ Πηγή: Bessis

- α. Το υπόδειγμα ανοίγματος (funding gap model or repricing model) που χωρίζεται σε στατικό και δυναμικό
- β. Το υπόδειγμα του χρόνου ως προς την λήξη (maturity model)
- γ. Το υπόδειγμα μέσης διάρκειας διαμονής (duration gap model)

Η διαχείριση ενεργητικού παθητικού συνίσταται στην συντονισμένη παρέμβαση της διοίκησης της εμπορικής τράπεζας έτσι ώστε να αποφευχθούν ή να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι του επιτοκίου.

3) *Ο νομισματικός κίνδυνος ή ο κίνδυνος από τις αλλαγές των συναλλαγματικών ισοτιμιών (Foreign Exchange Risk).* Με άλλα λόγια οι μεταβολές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες που μπορεί να επηρεάσουν την αξία μιας επένδυσης που πραγματοποιείται σε νόμισμα διαφορετικό από το νόμισμα του επενδυτή αλλά και τις υποχρεώσεις ή τις απαιτήσεις των επιχειρήσεων .

4) *Ο κίνδυνος των εμπορευμάτων που προέρχεται από τις μεταβολές των τιμών των εμπορευμάτων (όπως το πετρέλαιο, τα μέταλλα, το σίτο).*

Η μεταβολή δεικτών μετοχών ή άλλων δεικτών αποτελεί επίσης παράγοντα που λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση του κινδύνου αγοράς.

Ο κίνδυνος της αγοράς μπορεί να αντιμετωπιστεί σε μεγάλο βαθμό χρησιμοποιώντας μια πληθώρα προϊόντων της αγοράς ειδικά σχεδιασμένων για αυτό το σκοπό όπως διάφορα είδη παραγώγων⁷ (π.χ. Options). Επίσης θα πρέπει να τονιστεί ότι υπάρχουν επενδυτές που δεν θα πρέπει να επηρεάζονται από μεταβολές στην αγορά που γίνονται καθημερινά και αυτοί είναι οι επενδυτές που αγοράζουν όχι για να πουλήσουν σε σύντομο χρονικό διάστημα αλλά μακροπρόθεσμα. Μόνο σε περίπτωση οικονομικής κρίσης θα αναγκαστούν να μεταβάλουν την επένδυσή τους.

Οι τράπεζες έχουν δημιουργήσει και εφαρμόσει εσωτερικά μοντέλα μέτρησης του κινδύνου αγοράς όπως :

- Προσέγγιση μεταβλητότητας και συμμεταβλητότητας (VaR approach)
- Ιστορική προσομοίωση (Historic ή back simulation)
- Προσομοίωση Monte Carlo simulation).

⁷ Πηγή: Bessis

1.5 Συναλλαγματικός κίνδυνος

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος (foreign exchange risk)⁸ απορρέει από το ενδεχόμενο αλλαγής στις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Με την αύξηση του διεθνούς εμπορίου και την είσοδο των τραπεζών στο χώρο των διαμεσολαβητικών εργασιών που αφορούν εισαγωγές – εξαγωγές έχει οξυνθεί ακόμα περισσότερο το πρόβλημα που ενδέχεται μία τράπεζα να αντιμετωπίσει εξ αιτίας μίας μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Επιπλέον, οι τράπεζες προσφέρουν δάνεια και καταθέσεις σε ξένο νόμισμα ενώ, μπορεί και οι ίδιες να έχουν συνάψει κάποιο δάνειο σε συνάλλαγμα. Εξ άλλου, όλες διαπραγματεύονται διάφορα νομίσματα στις αγορές συναλλάγματος, spot και forward, με αποτέλεσμα να έχουν ανοικτή θέση στο ένα ή το άλλο νόμισμα. Συνεπώς, μία αλλαγή στην ισοτιμία μπορεί να προκαλέσει μεγάλη ζημία.

Και αυτό το είδος κινδύνου σχετίζεται έμμεσα με τον πιστωτικό κίνδυνο κυρίως όσον αφορά δάνεια τα οποία έχουν υπογραφεί σε ξένο νόμισμα. Αν το υποκείμενο νόμισμα ανατιμηθεί, τότε η καταβολή των τοκοχρεολυσίων θα καταστεί ακριβότερη και άρα δυσχερέστερη. Συνεπώς, υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα ασυνέπειας στην εξόφληση του δανείου. Το αντίθετο θα συμβεί σε περίπτωση υποτίμησης του εν λόγω νομίσματος.

1.6 Λειτουργικός κίνδυνος

Ο Λειτουργικός Κίνδυνος (Operational Risk) είναι οι απώλειες που μπορεί να προκύψουν λόγω της ανεπάρκειας των συστημάτων και των εσωτερικών ελέγχων, διαδικασιών, προσωπικού και πληροφορικών ή επικοινωνιακών συστημάτων, καθώς και λόγω εξωτερικών παραγόντων όπως φυσικές καταστροφές ή τρομοκρατικές επιθέσεις, που θέτουν εκτός λειτουργίας τα συστήματα διακανονισμού των συναλλαγών ή μειώνουν την αξία των περιουσιακών στοιχείων που αποτελούν αντικείμενα της συναλλαγής (π.χ. κίνδυνος κατάρρευσης των τεχνικών συστημάτων μιας οργανωμένης αγοράς, λανθασμένοι χειρισμοί της Διοίκησης μιας εταιρείας με τίτλους εισηγμένους στο Χρηματιστήριο). Γενικά ο λειτουργικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που προέρχεται από ανεπαρκείς ή αποτυγχάνουσες διαδικασίες, ανθρώπους, συστήματα ή από εξωτερικά

⁸ Πηγή: Arvanitis, Gregory (2001)

γεγονότα. Τέλος οι τράπεζες υποχρεούνται να καταγράφουν όλα τα περιστατικά λειτουργικού κινδύνου ώστε να συλλέγονται δεδομένα για την καλύτερη διεξαγωγή μιας ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας. Ένα σημαντικό είδος λειτουργικού κινδύνου αφορά τον τεχνολογικό κίνδυνο δηλαδή τον κίνδυνο βλάβης ή ανεπάρκειας των συστημάτων τεχνολογίας πληροφορικής. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ανάγκη προστασίας των συστημάτων από ενδογενείς δυσχέρειες ή εξωτερικές παρεμβάσεις. Στον λειτουργικό κίνδυνο υπάγεται και ο νομικός κίνδυνος.

1.7 Κίνδυνος φερεγγυότητας

Ο κίνδυνος φερεγγυότητας (solvency risk)⁹ σχετίζεται με το ενδεχόμενο μία επιχείρηση να μην μπορεί να καλύψει πιθανές ζημιές με τα διαθέσιμα κεφάλαιά της. Οι ζημιές μπορεί να έχουν ως γενεσιουργό αιτία οποιαδήποτε από τις προαναφερθείσες κατηγορίες κινδύνου. Αναφέρεται κυρίως στην κεφαλαιακή επάρκεια. Αυτή η μορφή κινδύνου προσομοιάζει με τον κίνδυνο ρευστότητας με βασική διαφορά ότι εδώ αναφερόμαστε σε ζημιές και όχι σε ενδεχόμενη υπερβολική ζήτηση ρευστών για άλλους σκοπούς.

Αν μία τράπεζα, σε μία δεδομένη στιγμή, δεν κατορθώσει να καλύψει όλες τις ζημιές της με ίδια κεφάλαια μπορεί να καταφύγει στο βραχυπρόθεσμο δανεισμό ώστε να μην φανεί ασυνεπής. Αν όμως το πρόβλημα καταστεί πιο μακροχρόνιο, τότε θα προκαλέσει δυσπιστία από πλευράς των επενδυτών και των πελατών της για τη μελλοντική της πορεία με συνέπεια να αλλάξει και η συναλλακτική της τάξη. Δηλαδή, οι καταθέσεις ενδέχεται να αποσύρουν τα κεφάλαιά τους ενώ, οι επενδυτές θα στραφούν προς άλλες πιο ασφαλείς τοποθετήσεις. Επιπλέον, οι δανειστές της εν λόγω τράπεζας θα επιζητούν μεγαλύτερη απόδοση για διασφάλιση των απαιτήσεων τους από τον αυξημένο κίνδυνο με αποτέλεσμα να την χρεώνουν με μεγαλύτερο επιτόκιο

1.8 Κίνδυνος χώρας

Ο κίνδυνος χώρας ή αλλιώς διασυνοριακός κίνδυνος¹⁰ προέρχεται από τις απώλειες που προκαλούνται λόγω εμπορικών περιορισμών που επιβάλλονται σε διαφορετικές χώρες. Στην ουσία

⁹ Πηγή: Fong (2006)

¹⁰ Πηγή: Saunders, Allen (2002)

αποτελεί έναν ιδιαίτερο τύπο πιστωτικού κινδύνου που απορρέει από την υψηλή έκθεση μιας τράπεζας σε δανεισμό συγκεκριμένης κυβέρνησης. Αναφέρεται κυρίως στην περίπτωση παύσης πληρωμών σε μια συγκεκριμένη χώρα. Υπάρχουν διάφορες μορφές κινδύνου όπως :

- Αποκήρυξη ή άρνηση εκτέλεσης συμβατικής υποχρέωσης (Repudiation)
- Ρύθμιση (Rescheduling)

Η αξιολόγηση του κινδύνου γίνεται από τους διεθνείς οίκους Moody's, S&P, Fitch IBC, Thomson Financial etc. Ο κίνδυνος χώρας επηρεάζει κυρίως ιδρύματα που δραστηριοποιούνται σε πολλαπλές αγορές ή χώρες. Έχουν δημιουργηθεί μηχανισμοί οι οποίοι περιορίζουν τον κίνδυνο χώρας για τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Αυτοί είναι οι :

- Ανταλλαγές χρέους για κεφάλαιο (Debt for equity Swaps)
- Πολυετής αναδιάρθρωση των δανείων (Multi year Restructuring Agreements)
- Πώληση των δανείων στην δευτερογενή αγορά
- Ανταλλαγή χρέους με χρέος. (Debt for Debt Swaps)

Ένας πιο γενικός τύπος πιστωτικού κινδύνου που αναφέρεται στη διεθνή δανειοδότηση είναι ο κίνδυνος χώρας, ο οποίος συνδέεται με το ευρύτερο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον της χώρας εγκατάστασης δανειζόμενου (π.χ Λατινική Αμερική)

1.9 Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι οι τράπεζες αντιμετωπίζουν ποικίλους κινδύνους που όμως όλοι επηρεάζουν το ύψος του πιστωτικού κινδύνου των χαρτοφυλακίων τους. Όσο περισσότερο διαφοροποιημένα είναι τα χαρτοφυλάκια τους – τοποθετήσεις σε μεγάλη γκάμα προϊόντων, επενδύσεις σε διαφορετικούς κλάδους, δανειοδότηση επιχειρήσεων που ασχολούνται με διαφορετικό αντικείμενο και ιδιωτών με διαφορετική απασχόληση, μορφωτικό επίπεδο κ.λπ. – τόσο μικρότερος είναι ο συνολικός κίνδυνος που έχουν.

Σε καμία περίπτωση όμως δεν μπορούν να εξαλείψουν απόλυτα τον κίνδυνο γιατί, εκτός από τις άμεσες επιδράσεις που έχουν διάφορες καταστάσεις στον αναλαμβανόμενο από μία τράπεζα κίνδυνο, υπάρχουν και οι έμμεσες, συχνά αφανείς επιρροές που δύσκολα αντιμετωπίζονται.

Εξ άλλου, δεν είναι μόνο ενδογενείς παράγοντες ή οι επιλογές της που επιδρούν στον κίνδυνο αλλά και εξωγενείς που αφορούν γενικότερα την οικονομία ή μία μερίδα πελατών της τράπεζας και οι οποίοι δεν είναι εύκολα προβλέψιμοι ώστε να ληφθεί η κατάλληλη μέριμνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ

Τα τελευταία χρόνια σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές συνέβαλαν στη δημιουργία ενός πλαισίου χρηματοοικονομικών κανόνων και λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Μερικοί από τους ακόλουθους παράγοντες όπως η νομισματική ενοποίηση, η απελευθέρωση των χρηματαγορών, οι διεθνείς τραπεζικοί κανονισμοί, οι εποπτικές αλλαγές καθώς και η σημαντική ανάπτυξη της τεχνολογίας συντέλεσαν στην δημιουργία προϋποθέσεων για την διαμόρφωση μιας νέας ευρωπαϊκής χρηματοοικονομικής λογικής.

Οι αλλαγές και οι μεταρρυθμίσεις που συντελέστηκαν θα εξακολουθούν να υφίστανται στο άμεσο μέλλον. Επομένως οι επιπτώσεις που έχουν, εκτείνονται όχι μόνο στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αλλά και στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας .

Η επιτυχία της ομαλής οικονομικής λειτουργίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ο παραδοσιακός ρόλος των οποίων συνίσταται στη μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές μονάδες προς τις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες, δηλαδή συμμετέχουν στην διαδικασία διαμεσολάβησης μετατρέποντας τις καταθέσεις των επενδυτών / αποταμιευτών σε χορηγήσεις προς τις οικονομικές μονάδες που χρειάζονται κεφάλαια. Οι πιστώσεις (δάνεια) προς τις επιχειρήσεις, τους ιδιώτες ή τις κυβερνήσεις περιέχουν το στοιχείο του κινδύνου όσον αφορά την αποπληρωμή τους. Επομένως, τα πιστωτικά ιδρύματα θα

πρέπει να εξασφαλίζουν ότι διαθέτουν κεφάλαια τα οποία επαρκούν για να καλύψουν τους κινδύνους, τους οποίους έχουν αναλάβει ή θα αναλάβουν μελλοντικά.

Σε αυτό το σημείο κρίθηκε απαραίτητο να γίνει μοντελοποίηση του πιστωτικού κινδύνου προκειμένου οι δανειστές να παίρνουν τις καλύτερες αποφάσεις για τους πελάτες.

2.1 Έννοια Πιστωτικού Κινδύνου

Ο πιστωτικός κίνδυνος¹¹ είναι, με απλά λόγια, η πιθανότητα αδυναμίας του δανειζομένου να αποπληρώσει ολόκληρο ή μέρος του χρέους του ή η χειροτέρευση της πιστοληπτικής του ικανότητας. Εντούτοις, ο ορισμός αυτός «κρύβει» και ορισμένους επιμέρους κινδύνους. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να διευκρινιστεί τι είναι η πιστοληπτική ικανότητα και από τι εξαρτάται. Επίσης, θα πρέπει να μπορεί να υπολογιστεί η ακριβής πιθανότητα αδυναμίας.

Πιστοληπτική ικανότητα μίας οικονομικής μονάδος είναι η δυνατότητα που αυτή έχει να ανταπεξέλθει στις οικονομικές τις υποχρεώσεις. Τα κριτήρια που εξετάζονται κάθε φορά ποικίλουν ανάλογα με το είδος της οικονομικής μονάδος αλλά και το λόγο δανειοδότησης της. Αναλυτικότερα, αν ο έλεγχος αφορά μία βιομηχανική επιχείρηση, τότε το ενδιαφέρον θα επικεντρωθεί στις οικονομικές της καταστάσεις, της χρηματικές ροές, τον όγκο παραγωγής, τη διοίκησή της, τους μετόχους της κ.λπ. . Εάν πάλι αφορά ένα ιδιώτη, τα πράγματα διαφέρουν πολύ. Στην τελευταία περίπτωση, εξετάζονται το ετήσιο εισόδημά του, το επάγγελμά του, η συνολική περιουσία του. Βέβαια, σε κάθε περίπτωση η ανάλυση μπορεί να επηρεαστεί και από υποκειμενική κρίση σχετιζόμενη με πιο προσωπικά στοιχεία του υποψηφίου δανειολήπτη όπως η οικογενειακή του κατάσταση.

Η μέτρηση της πιθανότητας αδυναμίας πληρωμής που εμφανίζει ο δανειολήπτης είναι δύσκολο να γίνει με ακρίβεια. Συνήθως, χρησιμοποιούνται ιστορικά στοιχεία που δείχνουν τη συχνότητα εμφάνισης τέτοιων προβλημάτων σε διάφορους κλάδους σε ετήσια ή άλλη βάση. Επίσης, μπορούν να υπολογιστούν κάποιοι δείκτες με βάση

¹¹ Πηγή: Arvanitis, Gregory (2001)

τα οικονομικά δεδομένα του υποψηφίου δανειολήπτη και να συγκριθούν με το μέσο όρο ή τους αντίστοιχους άλλων οι οποίοι έχουν παρουσιάσει αδυναμία εκπληρώσει των υποχρεώσεών τους. Καμία όμως μέθοδος δεν είναι ακριβής ή απόλυτη καθώς κάθε περίπτωση διαφέρει. Επιπλέον, μπορεί κάποιος να καθυστερήσει την αποπληρωμή για ένα διάστημα αλλά, τελικά, να εξοφλήσει πλήρως το χρέος του.

2.2 Είδη Πιστωτικού Κινδύνου

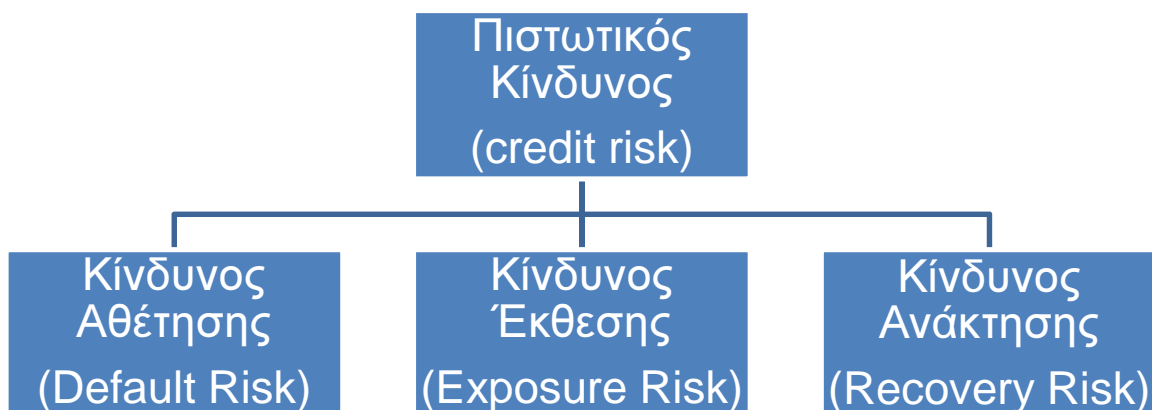
Αξίζει να σημειωθεί ότι ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί μία από τις βασικότερες κατηγορίες κινδύνου που αντιμετωπίζουν σήμερα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Άλλωστε η πορεία τους έχει δείξει ότι οι μεγαλύτερες απώλειες και καταστροφές σε χαρτοφυλάκια οφείλονται τελικά στον πιστωτικό κίνδυνο. Όπως ήδη αναφέρθηκε ο πιστωτικός κίνδυνος υποδεικνύει τις απώλειες που μπορεί να έχει η τράπεζα σε περίπτωση μη πληρωμής των υποχρεώσεών της είτε τόκους ή μέρος κεφαλαίου της. Η τράπεζα με αυτό τον τρόπο θα ζημιωθεί και θα πρέπει να μετρήσουμε την ζημιά προκειμένου να καταφέρουμε να μετρήσουμε τον πιστωτικό κίνδυνο.

Τα κύρια συστατικά που θα μας βοηθήσουν στην ανάλυση-μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου και στον υπολογισμό της πιστωτικής απώλειας είναι η αδυναμία πληρωμής (default), η πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (probability of default), οι απώλειες που προέρχονται από την αθέτηση υποχρέωσης (loss given default LGD), και τέλος η έκθεση στον κίνδυνο λόγω της αθέτησης (exposure at default EAD).

Από τον ορισμό των διαστάσεων αυτών προκύπτει μια μαθηματική εξίσωση η οποία υπολογίζει την αναμενόμενη πιστωτική απώλεια δηλαδή έχουμε:

$$\text{Αναμενόμενη Πιστωτική Απώλεια} = PD * EAD * LGD$$

Όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα ο πιστωτικός κίνδυνος εναλλακτικά μπορεί να θεωρηθεί ως η συνισταμένη των παρακάτω επιμέρους κινδύνων με τις ακόλουθες μορφές :

Σχήμα 1. Επιμέρους στοιχεία πιστωτικού κινδύνου

2.2.1 Κίνδυνος Αθέτησης (Default Risk)

Ο κίνδυνος αθέτησης ή πτώχευσης περιγράφεται από την δεδομένη χρονική στιγμή κατά την οποία ο δανειολήπτης δεν μπορεί να είναι συνεπής με τις υποχρεώσεις που έχει, με αποτέλεσμα να εμφανίζει δυσκολίες στην αποπληρωμή του χρέους του. Ουσιαστικά θεωρείται ως μια σημαντική πηγή απώλειας λόγω της αδυναμίας πληρωμής. Η αδυναμία αποπληρωμής μιας υποχρέωσης μπορεί να έχει διάφορες ερμηνείες ανάλογα με την περίπτωση. Πιο συγκεκριμένα μπορεί να σημαίνει καθυστέρηση της καταβολής μιας δόσης για μία χρονική περίοδο, ακύρωση της σύμβασης μονομερώς ή και στην χειρότερη περίπτωση χρεοκοπία. Κάθε ερμηνεία επιδέχεται και διαφορετική μεταχείριση καθώς η καθυστέρηση καταβολής μιας δόσης ενδέχεται να είναι μεμονωμένο φαινόμενο και να μην έχει συνέχεια, η αθέτηση της σύμβασης μπορεί να επιλυθεί με διαπραγμάτευση ή αναπροσαρμογή κάποιων όρων της ενώ η παντελής χρεοκοπία δημιουργεί το μεγαλύτερο πρόβλημα.

Η χρεοκοπία μπορεί να έρθει ως συνέπεια κάποιου γεγονότος που επηρεάζει την αγορά στο σύνολό της, το συγκεκριμένο κλάδο δραστηριότητας ή την εν λόγω επιχείρηση μόνο. Χρεοκοπία έχουμε όταν η αξία του ενεργητικού μίας επιχείρησης είναι μικρότερη των υποχρεώσεών της. Η πιθανότητα να επέλθει ένα τέτοιο γεγονός δεν είναι

εύκολα προβλέψιμη καθώς οι ενδείξεις συχνά δεν αρκούν ή παρουσιάζονται αργά . Υπάρχουν συγκεκριμένοι οίκοι αξιολόγησης, οι οποίοι ασχολούνται κυρίως με την μελέτη επιχειρήσεων, οι οποίοι κατατάσσουν τις υπό εξέταση οικονομικές μονάδες σε κατηγορίες κατά κανόνα από έξι έως δέκα, ανάλογα με την πιστοληπτική ικανότητα .

Οι τράπεζες συνήθως χρησιμοποιούν εσωτερικές μεθόδους αξιολόγησης των υποψηφίων δανειοληπτών τους λαμβάνοντας υπ' όψιν παρελθόντα στοιχεία γι' αυτούς καθώς και το τρέχον εισόδημά τους, την απασχόλησή τους κ.ά. Αυτό συμβαίνει επειδή οι τράπεζες δεν χορηγούν δάνεια μόνο σε επιχειρήσεις αλλά και σε ιδιώτες για τους οποίους δεν υπάρχουν διαθέσιμες εξωτερικές αξιολογήσεις.

Επιπλέον βλέπουμε ότι αναφορικά με τις τράπεζες όσον αφορά τα ληξιπρόθεσμα δάνεια, τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις και τις συνέπειες στον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Ο κίνδυνος αυτός μετριέται από την πιθανότητα αθέτησης (Probability of Default – PD) όπου μετράει την πιθανότητα να αθετήσει κάποιος την υποχρέωσή του για μια συγκεκριμένη πληρωμή. Απαραίτητο είναι να καθορίσουμε πότε έχουμε αθέτηση υποχρέωσης. Ως αθέτηση υποχρέωσης πιστούχου ορίζεται σύμφωνα με την ΠΔΤΕ 2589/20.08.2007 η επέλευση ενός ή και των δύο από τα παρακάτω γεγονότα:

Το πιστωτικό ίδρυμα θεωρεί ότι ο πιστούχος είναι ευλόγως πιθανό να μην εκπληρώσει στο σύνολό του τις υποχρεώσεις πληρωμών προς το πιστωτικό ίδρυμα ή οποιαδήποτε εταιρεία του ομίλου στον οποίο ανήκει το πιστωτικό ίδρυμα.

Ο πιστούχος έχει εμφανίσει καθυστέρηση άνω των 90 ημερών στην αποπληρωμή κάποιας εκ των υποχρεώσεων του προς το πιστωτικό ίδρυμα ή οποιαδήποτε εταιρεία του ομίλου στον οποίο ανήκει.

Το αποτέλεσμα του μπορεί να είναι είτε μερική είτε ολική απώλεια του οφειλόμενου ποσού. Η πιθανότητα αθέτησης εξαρτάται από τον ορισμό της αθέτησης υποχρέωσης και επειδή ο ακριβής ορισμός αθέτησης υποχρέωσης εξαρτάται από την κάθε περίπτωση χωριστά για αυτό τον λόγο θα πρέπει να έχουμε σαφή εικόνα για το τι θεωρούμε αθέτηση υποχρέωσης. Εξίσου σημαντικός είναι ο παράγοντας χρονικός ορίζοντας για τον υπολογισμό της πιθανότητας αθέτησης. Επομένως όσο μεγαλύτερος είναι ο χρονικός ορίζοντας τόσο αυξάνει και η πιθανότητα αυτή. Για αυτό το λόγο προσδιορίζουμε ως χρονικό ορίζοντα το ένα έτος.

2.2.2 Κίνδυνος Έκθεσης (Exposure Risk)

Ο κίνδυνος έκθεσης δημιουργείται από το ποσό που ο δανειολήπτης αδυνατεί την συγκεκριμένη χρονική στιγμή να πληρώσει και επομένως έχουμε « έκθεση κατά την στιγμή της αθέτησης» (exposure at default EAD). Με άλλα λόγια το χρηματοδοτικό άνοιγμα την στιγμή της αθέτησης υποχρέωσης είναι το χρέος του οφειλέτη προς την τράπεζα την στιγμή της αθέτησης υποχρέωσης το οποίο βέβαια δεν είναι γνωστό εκ των προτέρων καθώς μπορεί να εξαρτάται από την εμφάνιση τυχαίων μελλοντικών γεγονότων.

Ο κίνδυνος έκθεσης ενδιαφέρει κυρίως στην περίπτωση που δεν θεωρείται πιθανό να έχουμε ανάκαμψη. Καθώς η αδυναμία αποπληρωμής μίας οφειλής είναι άγνωστο πότε και αν θα προκύψει, αλλά και όταν γίνει δεν είναι βέβαιη η έκταση που θα πάρει, είναι δύσκολο να μπορέσει κάποιος με ασφάλεια να καταλήξει σε συμπεράσματα αναφορικά με το ποσό στο οποίο εκτείνεται ο κίνδυνος. Έτσι μπορούν να γίνουν μόνο προβλέψεις μέχρι την οριστικοποίησή του. Οι προβλέψεις αυτές βασίζονται σε υποθέσεις ή προγνωστικά μοντέλα ώστε να τεθούν κάποια όρια στην πιθανότητα απωλειών για να δοθεί η δυνατότητα να καλυφθούν με λογαριασμό επισφαλειών.

Πιθανότητα έκθεσης σε μεγαλύτερο κίνδυνο υπάρχει στα δάνεια εκείνα τα οποία δίνουν τη δυνατότητα στον δανειολήπτη να επεκτείνει την πίστωσή του μέχρι ένα προκαθορισμένο όριο. Τέτοια δάνεια είναι κυρίως τα επαγγελματικά, ανοικτά ή κεφάλαια κίνησης, τα οποία αναπροσαρμόζονται διαρκώς ανάλογα με τις τρέχουσες ανάγκες της δανειοδοτούμενης επιχείρησης.

Σε κάθε περίπτωση το ύψος της έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο μειώνεται όταν υπάρχουν διασφαλίσεις για κάλυψη του δανείου. Η ύπαρξη κάλυψης μειώνει σημαντικά τον κίνδυνο στον οποίο εκτίθεται η τράπεζα από τη χορήγηση ενός δανείου γιατί της δίνει τη δυνατότητα, εκποιώντας την κάλυψη, να εισπράξει μέρος τουλάχιστον του χορηγηθέντος κεφαλαίου.

Σύμφωνα με την Βασιλεία II¹² μια τράπεζα είναι υποχρεωμένη να δίνει μια εκτίμηση της έκθεσης στον κίνδυνο για κάθε συναλλαγή στα εσωτερικά συστήματα των τραπεζών. Επομένως, το μέτρο εκτίμησης της έκθεσης σε κίνδυνο είναι πολύ σημαντικό και για αυτό θα πρέπει να αποφεύγονται λάθη κατά τον υπολογισμό του.

2.2.3 Κίνδυνος Ανάκτησης (Recovery Risk)

¹² Πηγή: Bhatia(2006)

Ο κίνδυνος ανάκτησης¹³ περιγράφει το ποσό που κατάφερε να ανακτηθεί ως προς την συνολική οφειλή από τον δανειζόμενο κατά την στιγμή της αθέτησης. Το ποσοστό που κατάφερε να ανακτηθεί από την συνολική οφειλή ονομάζεται ποσοστό ανάκτησης (recovery rate) ενώ το ποσό που δεν κατάφερε να ανακτηθεί ονομάζεται «απώλεια της δεδομένης αθέτησης» (loss given default – LGD). Σύμφωνα με την ΠΔΤΕ 2589/20.8.2007 η ποσοστιαία ζημία σε περίπτωση αθέτησης ορίζεται ως «ο λόγος της ζημίας από άνοιγμα, εξαιτίας της αθέτησης υποχρεώσεων από μέρους ενός αντισυμβαλλόμενου προς το ποσό που είναι ανεξόφλητο κατά τον χρόνο της αθέτησης». Δεδομένου ότι η αθέτηση υποχρέωσης υφίσταται, θα πρέπει να υπολογισθεί το μέγεθος της απώλειας δηλαδή το LGD το οποίο όπως είδαμε είναι το πηλίκο της ζημίας προς το χρέος. Στην ζημία θα πρέπει να υπολογισθούν το συνολικό χρέος συν τα έξοδα συλλογής του χρέους συν οποιεσδήποτε προεξοφλητικές ζημιές μείον το ποσό που η τράπεζα τελικά θα εισπράξει. Στην περίπτωση του χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων το συνολικό ποσό ταυτίζεται με την ονομαστική αξία των πιστοδοτήσεων.

Η σχέση για την αναμενόμενη πιστωτική απώλεια εφαρμόζεται σε κάθε δανειολήπτη χωριστά. Για να έχουμε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα θα πρέπει αρχικά να υπολογιστεί η κάθε συνιστώσα και κατόπιν να ληφθεί σοβαρά υπόψη ότι οι τρεις συνιστώσες είναι αλληλοεξαρτώμενες.

Τέλος στα βασικά είδη πιστωτικού κινδύνου όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο θα μπορούσε να συμπεριληφθεί και ο κίνδυνος της χώρας (country risk), ο οποίος αφορά περιπτώσεις χρεοκοπίας της χώρας (εξυπηρέτηση δανείων και κρατικών ομολόγων), κυβερνητική πολιτική (πχ αλλαγή νομοθεσίας), μετατροπή συναλλάγματος (π.χ. εγχώριων κερδών προς αποστολή στη μητρική εταιρεία) και μεταφορά χρημάτων (π.χ. απαγόρευση μεταφοράς κεφαλαίων στο εξωτερικό). Η ευρύτερη έννοιά του περιλαμβάνει τις απώλειες που μπορεί να έχει μία χώρα όταν συναλλάσσεται με μια άλλη από τις μεταβολές που πραγματοποιούνται στο νόμισμα αυτής της χώρας εξαιτίας διαφόρων γεγονότων. Στην ουσία ο κίνδυνος χώρας αποτελεί βάση για τον πιστωτικό κίνδυνο, όλων των εγχώριων δανειοληπτών.

Εκτός από τον παραπάνω τύπο της αναμενόμενης πιστωτικής απώλειας υπάρχουν και άλλοι τρόποι να μετρήσει κάποιος τον πιστωτικό κίνδυνο ανάλογα και με την φύση των περιουσιακών στοιχείων, όπως :

Οι πιστωτικές διαβαθμίσεις (credit ratings) οι οποίες κατατάσσουν την πιστοληπτική ικανότητα των εκδοτών σε διαβαθμίσεις εκτιμώντας

¹³ Πηγή: Arvanitis, Gregory(2001)

την ποιότητα του εκδιδόμενου χρέους ακόμα και μέσα από τις μεταβολές των τιμών των μετοχών σε περίπτωση εισηγμένης εταιρείας.

Τα πιστωτικά περιθώρια (credit spreads) που είναι η διαφορά των επιτοκίων χωρίς κίνδυνο και έχουν ως αποτέλεσμα την απαιτούμενη απόδοση των περιουσιακών στοιχείων.

2.3 Πιστωτικές Διαβαθμίσεις (Credit Ratings)

Η επιχείρηση πρέπει να λαμβάνει υπόψη την επίδραση των εναλλακτικών μεθόδων χρηματοδότησης στη διαβάθμιση των αξιόγραφών της. Τα αξιόγραφα προσδιορίζονται από διαβαθμίσεις που δημιουργούνται από ειδικούς οργανισμούς πιστοληπτικής διαβάθμισης (credit rating agencies). Οι οργανισμοί διαβάθμισης λαμβάνουν υπόψη μια σειρά παραγόντων πριν βγάλουν το τελικό πόρισμα για τη διαβάθμιση μιας έκδοσης. Οι πιο σημαντικοί και αξιόπιστοι οργανισμοί είναι οι Moody's Investor Service, Standard and Poor's, Fitch κτλ. Στις ΗΠΑ από τις αρχές του αιώνα οι ομολογίες κατατάσσονται σε διαβαθμίσεις ανάλογα με την πιθανότητα αθέτησης από την πλευρά των εκδοτών των υποχρεώσεών τους.

2.4 Χρησιμότητα Πιστωτικού Κινδύνου

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι μία έννοια που ενδιαφέρει ιδιαίτερα όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στη σύγχρονη εποχή καθώς από τις πιστωτικές εργασίες έχουν και το μεγαλύτερο μέρος των κερδών τους. Συνεπώς, αναπόφευκτα, προσπαθούν να υπολογίσουν όσο το δυνατόν ακριβέστερα το μέγεθος του κινδύνου που ενέχει κάθε συναλλαγή τους. Η ορθή μέτρησή του είναι πολύ δύσκολη και κάθε φορέας έχει τη δική του προσέγγιση όσον αφορά τις μεθόδους και διαδικασίες που ακολουθεί προς την κατεύθυνση αυτή. Όμως, τα αποτελέσματα έχουν για όλους την ίδια περίπου χρησιμότητα. Έτσι, ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα μπορεί να χρησιμοποιήσει τον πιστωτικό κίνδυνο που συνεπάγεται κάθε συναλλασσόμενος ώστε να ακολουθήσει την ανάλογη στρατηγική συνεργασίας.

Κατά πρώτον, το ύψος του πιστωτικού κινδύνου που καλείται το ίδρυμα να αναλάβει καθορίζει και το εάν τελικά θα προχωρήσει ή όχι στην συνεργασία. Σε κάποιες περιπτώσεις, ο ενδεχόμενος αναλαμβανόμενος πιστωτικός ή γενικότερος κίνδυνος είναι

απαγορευτικός για τις τράπεζες καθώς ο υποψήφιος πελάτης εμφανίζεται επισφαλής και η πρόβλεψη ζημιών είναι υψηλότερη του αναμενόμενου κέρδους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η τράπεζα να αρνηθεί τη δανειοδότηση της συγκεκριμένης οικονομικής μονάδος.

Επιπλέον, το ύψος του πιστωτικού κινδύνου¹⁴ που εμπεριέχει μία συνεργασία μπορεί να αποτελέσει ένδειξη για ενδεχόμενα μελλοντικά προβλήματα στο χαρτοφυλάκιο της τράπεζας με τον εν λόγω πελάτη. Μεταβολή (χειροτέρευση) στο ύψος του αναλαμβανόμενου κινδύνου μπορεί να σημαίνει ότι ο πελάτης είναι επισφαλής ή ότι υπάρχει αυξανόμενη πιθανότητα να δημιουργηθούν προβλήματα στο χαρτοφυλάκιο του στο εγγύς μέλλον.

Ένα δεύτερο στοιχείο είναι ότι το ύψος του αναλαμβανόμενου κινδύνου καθορίζει και την τιμολογιακή πολιτική που θα ακολουθήσει. Πιο συγκεκριμένα, εάν μία οικονομική μονάδα ενέχει μικρό πιστωτικό κίνδυνο θα αντιμετωπίσει ευνοϊκότερους όρους συνεργασίας από άλλη με υψηλότερο. Αυτό μπορεί να σημαίνει χαμηλότερο επιτόκιο χορηγήσεων, μειωμένες προμήθειες συναλλαγών, ταχύτερη εξυπηρέτηση κ.α.

Επιπροσθέτως, η συναλλακτική τάξη του πελάτη διαμορφώνει και την ευρύτερη συνεργασία του με τον όμιλο στον οποίο ανήκει η τράπεζα με την οποία συνεργάζεται. Σ' έναν τραπεζικό όμιλο συνήθως ανήκουν και ασφαλιστικές εταιρείες, εταιρείες πιστωτικών καρτών, επενδύσεων χαρτοφυλακίου κ.λπ. Υπό αυτή την έννοια, ένας πελάτης με χαμηλό κίνδυνο για την τράπεζα είναι εν δυνάμει τουλάχιστον καλός και για τις υπόλοιπες εταιρείες του ομίλου. Συνεπώς, μπορεί να επιτύχει καλύτερους όρους και στα προγράμματά τους.

Έστω, για παράδειγμα, ότι ο εν λόγω πελάτης θέλει να συμμετέχει σε ένα ασφαλιστικό πρόγραμμα για κάλυψη μελλοντικών αναγκών – συνταξιοδοτικό, ανταπόδοσης για τα παιδιά του ή κάτι ανάλογο. Η ασφαλιστική εταιρεία, εφ' όσον έχει την κατάλληλη πληροφόρηση από την τράπεζα, θα προχωρήσει στη δημιουργία ενός προγράμματος με χαμηλότερα ασφάλιστρα ή υψηλότερες μελλοντικές αποδόσεις προς όφελος του πελάτη για να τον προσελκύσει να συνεργαστεί μαζί της αντί κάποιας άλλης που θα μπορούσε εναλλακτικά να επιλέξει.

Συμπερασματικά, η ανάλυση της πιστοληπτικής ικανότητας κάθε υποψήφιου δανειολήπτη μπορεί να συντελέσει στην αρτιότερη και καλύτερη αντιμετώπισή του δίνοντας στην τράπεζα τη δυνατότητα να αξιοποιήσει όλη την γκάμα των δραστηριοτήτων της και να προωθήσει πιο σωστά τα προϊόντα που διαθέτει.

¹⁴Πηγή: Bhatia(2006)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙΚΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

3.1 Ιστορική Αναδρομή

Η σύγχρονη ιστορία των εταιριών αξιολόγησης ξεκινάει με έναν νεαρό τον John Mood που άρχισε να δουλεύει σε μία τράπεζα της Γουόλ Στρητ το 1890 ως παιδί για θελήματα με \$20 το μήνα. Κυνηγώντας το όνειρό του να γίνει εκατομμυριούχος ξεκίνησε την δημοσίευση ενός οδηγού «Οδηγός για τα Χρεόγραφα των Σιδηροδρόμων» με οικονομικές πληροφορίες για τις αμερικάνικες εταιρίες σιδηροδρόμων, τα ομόλογα των οποίων ήταν ιδιαίτερα δημοφιλή εκείνη την εποχή. Ανάρπαστοι έγιναν ενημερωτικοί οδηγοί το 1900 όταν πρωτοκυκλοφόρησαν. Δυστυχώς όμως η εταιρεία Moody χρεοκόπησε στο κραχ του 1907. Το 1909 ιδρύθηκε η Moody's με την σημερινή της μορφή και το 1924 έλεγχε ήδη το 100% της αμερικάνικης αγοράς ομολόγων. Το 1916 ιδρύθηκε η Standard η οποία συγχωνεύτηκε με την Poor's το 1941. Η ιστορία της ξεκινάει το 1860 όταν ο οικονομικός αναλυτής Henry Varnum Poor εξέδιδε την «Ιστορία των Σιδηροδρόμων των ΗΠΑ» ο οποίος περιείχε αναλυτικά οικονομικά στοιχεία για της εταιρίες σιδηροδρόμων. Το 1906 δημιουργήθηκε το γραφείο στατιστικών δεδομένων Standard Statistics Bureau το οποίο παρείχε οικονομικές πληροφορίες για εκτός των σιδηροδρόμων εταιρίες. Το 1916 άρχισε να αξιολογεί τα ομόλογα επιχειρήσεων, το 1941 συγχωνεύτηκε και το 1966 εξαγοράστηκε από τον εκδοτικό οίκο McGraw-Hill. Τέλος η Fitch είναι η Τρίτη μεγαλύτερη και νεότερη εταιρεία αξιολόγησης η οποία ιδρύθηκε το 1913 από τον John Knowles Fitch ως εκδοτική επιχείρηση στην Νέα Υόρκη. Μπήκε στην αγορά αξιολόγησης το 1924 λανσάροντας την γνωστή σημερινή κλίμακα από το AAA (ανώτατη δυνατή αξιολόγηση) έως το D, την οποία υιοθέτησαν αργότερα και οι δύο άλλοι οίκοι. Σήμερα η πλειοψηφία της ανήκει στη γαλλική Fimalac.

Η αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς όρισε το 1975 τις τρεις εταιρείες ως τις μόνες που τηρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να αξιολογούν την χρηματοπιστωτική ικανότητα. Στις αρχές του '70 η S&P αξιολογούσε μόνο τις ΗΠΑ και τον Καναδά. Η Moody's πρόσθεσε άλλη μία χώρα την Αυστραλία. Καμία από τις χώρες αυτές δεν αποτελούσε «ρίσκο». Στην συνέχεια όμως το σύνολο των χωρών που βαθμολογεί η κάθε μία χωριστά ανήλθε στις 100 χώρες. Οι δουλειές τους εκτοξεύθηκαν

με την τεράστια αύξηση της αγοράς των ομολόγων και άλλων χρεογράφων, η αξία της οποίας σήμερα ανέρχεται στα 52 τρις δολάρια. Στις ΗΠΑ μόνο η αγορά ομολόγων υπολογίζεται σε 21 τρις δολάρια. Τέλος η Moody's και S&P ελέγχουν το 40% της αγοράς η καθεμία και η Fitch το 14%.

3.2 Η ακτινογραφία των τριών οίκων αξιολόγησης

Η ιστορία των πιο γνωστών οίκων αξιολόγησης, δηλαδή των S&P, Moody's και Fitch, δεν συνοδεύεται από λαμπρές επιτυχίες. Αντίθετα, οι αποτυχίες τους (όπως για παράδειγμα, η υψηλή βαθμολογία που έδιναν στο αξιόχρεο της Lehman, που χρεοκόπησε ή γενικότερα των χρηματοοικονομικών προϊόντων με αναφορά στην αγορά των στεγαστικών δανείων των ΗΠΑ, που επίσης κατέρρευσε, έκαναν θόρυβο), έθιξαν μεν την αξιοπιστία τους σε επίπεδο εντυπώσεων, τους άφησαν δε να συνεχίσουν ανεμπόδιστα το έργο τους.

Οι οίκοι συνεχίζουν να κερδίζουν εκατομμύρια, αφού αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Όταν μια χώρα ή μία εταιρεία θέλει να προσφύγει στις αγορές, πρέπει να έχει ένα «πιστοποιητικό» για το κατά πόσο και σε πιο βαθμό μπορεί να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της. Αυτό το πιστοποιητικό αποτελεί προϋπόθεση για την προσφυγή στις αγορές και το παρέχουν οι οίκοι αξιολόγησης. Επίσης, εκτός από την αξιολόγηση του αξιόχρεου μιας επιχείρησης, κράτους ή δήμου, παρέχουν και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Συμβουλεύουν δηλαδή μια τράπεζα πώς να δανειστεί, ποια στοιχεία του ενεργητικού θα χρησιμοποιήσει για το δανεισμό, που να απευθυνθεί και πώς να το κάνει (νομικά και χρηματοοικονομικά). Είναι οι ίδιοι που συμβουλεύουν τους εκδότες να δημιουργήσουν διάφορα προϊόντα χρέους και στη συνέχεια αξιολογούν αυτά τα προϊόντα.

3.2.1 STANDARDS & POOR'S

Είναι ο μεγαλύτερος οίκος αξιολόγησης του κόσμου και αποτελεί θυγατρική του αμερικανικού ομίλου McGraw-Hill, που δραστηριοποιείται στους τομείς των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, των εκδόσεων, της ενημέρωσης και της εκπαίδευσης. Η S&P¹⁵ λειτουργεί εδώ και 150 χρόνια και παρέχει στους επενδυτές πληροφορίες για τον

¹⁵ Πηγή ΒΗΜΑ

πιστωτικό κίνδυνο, τους χρηματιστηριακούς δείκτες, τις επενδύσεις στις κεφαλαιαγορές. Το 2009 πραγματοποίησε πάνω από 870.000 αναλύσεις πιστωτικού κινδύνου, αξιολογώντας στοιχεία χρέους που αντιστοιχούν σε 32 τρισεκατομμύρια δολάρια (το σύνολο της αγοράς χρέους εκτιμάται σε 42,1 τρις δολάρια).

Ο όμιλος της McGraw- Hill είχε το 2009 έσοδα 5,952 δις δολάρια (6,36 δις το 2008) εκ των οποίων τα 2,61 δις ευρώ (από 2,654 δις δολάρια το 2008) προέρχονται από το τμήμα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που ηγείται η θυγατρική S&P. Το τμήμα αυτό αποτελεί την αγελάδα του ομίλου, αφού από τον τζίρο των 2,61 δις δολάρια παράγονται λειτουργικά κέρδη 1,014 δις δολάρια. Ο μεγαλύτερος μέτοχος της McGraw- Hill είναι ο επενδυτικός οίκος Capital με ποσοστό 12,45% και ακολουθούν άλλοι θεσμικοί επενδυτές State Street Corp. 4,39%, Vanguard 4,22% κ.λπ.

3.2.2 MOODY'S

Αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη εταιρεία. Διαχωρίζεται σε δύο τμήματα, τη Moody's Investor Service, που ασχολείται με τις αξιολογήσεις, και τη Moody's Analytics, που παρέχει αναλύσεις, έρευνες και οικονομικά δεδομένα¹⁶.

Είναι εταιρεία εισηγμένη στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, με χρηματιστηριακή αξία 7,2 δις δολάρια. Μεγαλύτερος μέτοχος με 12,41% είναι ο Warren Buffet, μέσω της Pacific Cathaway. Επένδυσε όταν πολλοί κατηγορούσαν τους οίκους αξιολόγησης για μεθοδεύσεις και εσφαλμένες εκτιμήσεις στη διάρκεια της κρίσης του 2008, με αποτέλεσμα να πέσει η αξία τους. Και κέρδισε αρκετά λεφτά, αφού η μετοχή της Moody's από τότε υπερδιπλασιάστηκε ενώ ο Buffet μείωσε σημαντικά τη συμμετοχή του (συμπωματικά τις τελευταίες εβδομάδες η μετοχή υποχωρεί). Δεύτερος μεγαλύτερος μέτοχος είναι η Capital, ο ίδιος επενδυτικός οίκος που συμμετέχει και στην McGraw- Hill, τη μητρική της S&P. Άλλοι μέτοχοι της Moody's είναι Valueact holdings, Vanguard Group State Street κ.λπ.

Ο όμιλος Moody's είχε το 2008 έσοδα 1,755 δις δολάρια, λειτουργικά κέρδη 748 εκατομμύρια δολάρια και καθαρά κέρδη 457,6 εκατομμύρια ευρώ. Από αυτά τα 1,205 δις δολάρια προήλθαν από τις αξιολογήσεις χρέους (Moody's Investors Service) και τα υπόλοιπα 550 εκατομμύρια από τις υπηρεσίες της Moody's Analytics.

¹⁶ Πηγή ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

3.2.3 FITCH

Είναι η τρίτη σε μέγεθος εταιρεία του κλάδου μετά την Standards & Poors και την Moody's. Την περίοδο 2008/2009 πραγματοποίησε έσοδα 559 εκατομμύρια ευρώ, λειτουργικά κέρδη 137 εκατομμύρια ευρώ και καθαρά κέρδη (μετά από φόρους) 22 εκατομμύρια.

Ιδιοκτήτης της είναι ο γάλλος επιχειρηματίας Mark Ladreit de Lacharriere. Είναι ο κάτοχος του 73,6% των μετοχών (ή ασκεί δικαιώματα για το 87% των μετοχών) της εταιρείας Fimalac, η οποία κατέχει το σύνολο των μετοχών της Fitch Group¹⁷. Η Fimalac ή Financiere Marc de Lacharriere είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο του Παρισιού με χρηματιστηριακή αξία 712 εκατομμύρια ευρώ. Ο Mark Ladreit de Lacharriere, σημαίνον στέλεχος της γαλλικής και όχι μόνο, επιχειρηματικής κοινότητας, συνδυάζει business, πολιτιστικές δραστηριότητες και εσχάτως αγαθοεργίες. Είναι μέλος του Δ.Σ. μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων όπως της Casino, της L'oreal και της Renault. Το 2006 εκλέχτηκε πρόεδρος της Ακαδημίας Καλών Τεχνών. Είναι επίσης πρόεδρος του ομίλου La Revue des Deux Mondes και φιλανθρωπικού ιδρύματος. Είναι χορηγός στο Μουσείο του Λούβρου και πρέσβης καλής θέλησης της Unesco.

3.3 Κλίμακες Πιστωτικής Διαβάθμισης

Χρηματοοικονομικοί οργανισμοί όπως οι τράπεζες χρησιμοποιούν συχνά τις υπηρεσίες των εξειδικευμένων οίκων προκειμένου να βαθμολογήσουν την πιστοληπτική ικανότητα της υποψήφιας προς δανειοδότηση επιχείρησης ή εταιρείας έκδοσης ομολόγων ούτως ώστε να αποφασίσουν εάν θα προχωρήσουν στη χορήγηση του δανείου ή όχι. Από την άλλη μεριά οι οίκοι λαμβάνοντας υπόψη κάποια οικονομικά στοιχεία και ιστορικά της εταιρείας της υποδεικνύουν την ποιότητα των ομολόγων αποδίδοντας σε αυτά τα χρεόγραφα ένα «βαθμό». Ο βαθμός αυτός αποτελεί ένα μέτρο σύγκρισης του σχετικού κινδύνου των διαφόρων χρεογράφων σταθερού εισοδήματος. Ωστόσο παρατηρούμε συχνά ότι πολλές τράπεζες

¹⁷ Πηγή ΒΗΜΑ

δημιουργούν ένα δικό τους εσωτερικό σύστημα διαβάθμισης (internal credit rating) καθώς το κόστος αγοράς αυτών των υπηρεσιών είναι υψηλό. Οι εταιρείες βαθμολόγησης μπαίνουν στο προσκήνιο με την αναβάθμιση του ρόλου τους στο θέμα της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών διεθνώς, ύστερα από την συμφωνία της Επιτροπής της Βασιλείας¹⁸ που εφαρμόζεται από το 2004.

Οι διασημότεροι οίκοι πιστωτικής διαβάθμισης εξετάζουν πρωτίστως τα μακροοικονομικά μεγέθη της χώρας (όπως π.χ. η μέτρηση του ΑΕΠ, ο πληθωρισμός, η ανεργία και άλλοι παράγοντες) στην συνέχεια τα θεμελιώδη στοιχεία της επιχείρησης όπως στοιχεία ισολογισμού, αποτελέσματα χρήσης και ισοζύγια. Τέλος αναλύουν τάσεις στους δείκτες ρευστότητας, δανειακής επιβάρυνσης, αποδοτικότητας και κάλυψης, τον επιχειρηματικό κίνδυνο της επιχείρησης τόσο μελλοντικά όσο και ιστορικά, τις παρούσες και μελλοντικές απαιτήσεις σε κεφάλαια, τα ειδικά χαρακτηριστικά των αξιόγραφων της έκδοσης και την ικανότητα της επιχείρησης να εξυπηρετεί δάνεια με συσσωρευση ταμειακών ροών. Για να καταλήξουν στην εκτίμηση της χρηματοοικονομικής κατάστασης της επιχείρησης και να την κατατάξουν στην ανάλογη κλίμακα διαβάθμισης. Παρ' όλη την διεργασία των οικονομικών στοιχείων παίζει εξίσου σημαντικό ρόλο και η ανθρώπινη κρίση δίνοντας ένα πιο υποκειμενικό χαρακτήρα στην τελική απόφαση.

Οι διαβαθμίσεις των πιστωτικών οίκων¹⁹ παρατίθεντο αναλυτικά στους παρακάτω πίνακες:

Σύστημα αξιολόγησης Moody's

AAA	Άριστης ποιότητας ομόλογα με το χαμηλότερο ποσοστό επενδυτικού κινδύνου
Aa1 / Aa3	Υψηλής ποιότητας ομόλογα με πολύ χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο
A1 / A3	Υψηλής ποιότητας ομόλογα με χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο
Baa1 / Baa3	Μεσαίας ποιότητας ομόλογα με πολύ σημαντικό πιστωτικό κίνδυνο
Ba1 / Ba3	Ομόλογα που το μέλλον τους δεν μπορεί να προβλεφθεί και να εξασφαλιστούν οι αποδόσεις τους

¹⁸ Πηγή: Breal, Mayers, Allen (8th Edition)

¹⁹ Πηγή ΒΗΜΑ

B1 / B3	Ομόλογα τα οποία απέχουν από τον επιθυμητό τύπο επένδυσης
Caa1 / Caa3	Ομόλογα χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας με πολύ υψηλό κίνδυνο
Ca	Ομόλογα τα οποία θεωρούνται έντονα κερδοσκοπικά μη μπορώντας να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους
C	Ομόλογα της χαμηλότερης τάξεως χωρίς να δημιουργούν επενδυτικά οφέλη

Σύστημα αξιολόγησης Standard & Poor's και Fitch

AAA	Ομόλογα με την υψηλότερη βαθμολογία. Ικανότητα ισχυρή στην πληρωμή των τόκων και στην καταβολή του αρχικού κεφαλαίου
AA+ / AA-	Ομόλογα με ισχυρή ικανότητα στην πληρωμή των τόκων και στην καταβολή του αρχικού κεφαλαίου αλλά είναι κατά ένα μέρος πιο ευαίσθητο στις αρνητικές μεταβολές από τα AAA
A+ / A-	Ομόλογα υψηλής ικανότητας πληρωμής τόκων και κεφαλαίου αλλά πιο ευάλωτα στις συνέπειες από αλλαγές στις οικονομικές συνθήκες ή συγκυρίες
BBB+ / BBB-	Ομόλογα με επαρκή πιστοληπτική ικανότητα
BB+ / BB-	Ομόλογα αξιόπιστα, ενέχουν όμως στοιχεία κερδοσκοπίας
B+ / B-	Ομόλογα πιο κερδοσκοπικά από την κατηγορία BB
CCC	Ομόλογα με έντονο κερδοσκοπικό χαρακτήρα, με κίνδυνο απώλειας τόκων και αρχικού κεφαλαίου
CC	Τα πιο κερδοσκοπικά ομόλογα με υψηλό κίνδυνο
SD	Ομόλογα που αθετούν τις συμβατικές υποχρεώσεις
D	Ομόλογα που αθετούν οποιαδήποτε πληρωμή τόκων και αρχικού κεφαλαίου

Βλέπουμε ότι η πρώτη κατηγορία επενδυτικού βαθμού AAA ισοδυναμεί με την εξαιρετικά μεγάλη ικανότητα του δανειζόμενου να αποπληρώσει το δάνειο του και να εκπληρώσει την υποχρέωσή του. Επομένως, ο κίνδυνος κρίνεται χαμηλός και οι συνθήκες είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές για την ανάληψη μιας επένδυσης. Όσο προχωράμε προς τα κάτω ο κίνδυνος μεγαλώνει σταδιακά και μειώνεται η πιστοληπτική

ικανότητα του οφειλέτη μέχρι να φτάσουμε στην δεύτερη κατηγορία. Όπου παρατηρούμε ότι ο κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά και ταυτόχρονα αυξάνει και η πιθανότητα αθέτησης η πτώχευσης. Στην προκειμένη περίπτωση και ειδικότερα στην κατηγορία CCC διαπιστώνουμε ότι ή αποπληρωμή εξαρτάται μόνο από ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες και είναι πιθανή η αθέτηση αποπληρωμής. Ενώ στην περίπτωση C αντίστοιχα ο οφειλέτης έχει κάνει αίτηση για χρεοκοπία όμως συνεχίζει να ξεπληρώνει τα χρέη του. Στην τελευταία κατηγορία ο κίνδυνος είναι ιδιαίτερα έντονος καθώς η πιθανότητα ασυνέπειας ή πτώχευσης είναι εμφανής.

Οι πιστωτικές διαβαθμίσεις είναι σημαντικές γιατί κατ αρχήν η διαβάθμιση αποτελεί δείκτη του κινδύνου αθέτησης των υποχρεώσεων του εκδότη μια ομολογίας και συνεπώς η διαβάθμιση αυτή έχει άμεση μετρήσιμη επίδραση στο επιτόκιο της ομολογίας και στο κόστος του δανειακού κεφαλαίου του εκδότη. Δεύτερον οι περισσότερες ομολογίες αγοράζονται από θεσμικούς επενδυτές οι οποίοι μπορεί να έχουν την δυνατότητα να επενδύσουν σε ομολογίες μέχρι ενός συγκεκριμένου ορίου. Επομένως σε περίπτωση υποβάθμισης ο εκδότης αυτός θα δυσκολευτεί πολύ να τις πουλήσει αφού κανείς δεν θα αγοράζει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ

4.1 Πως Γεννήθηκε Η Βασιλεία

Η Τράπεζα διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements – BIS) ιδρύθηκε την 17^η Μαΐου του 1930 και έχει την έδρα της στη Βασιλεία της Ελβετίας. Είναι ο παλαιότερος διεθνής οικονομικός οργανισμός. Τα κράτη που συμμετέχουν στον οργανισμό αυτό είναι τα ακόλουθα: Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Ιαπωνία, Ισπανία, Ελβετία, Λουξεμβούργο, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

Αρχικά, ιδρύθηκε με σκοπό τη συλλογή και διανομή των αποζημιώσεων που κατέλαβε η Γερμανία συνέπεια της συνθήκης των Βερσαλλιών με τη λήξη του Α' παγκοσμίου πολέμου. Σιγά-σιγά όμως, ο ρόλος της άλλαξε και επεκτάθηκε σε νέα αντικείμενα του νομισματικού ή ευρύτερου οικονομικού τομέα.

Ο πρώτος βασικός της στόχος είναι η στήριξη των νομισμάτων των κρατών- μελών της σε κρίσιμες περιόδους. Επίσης, συνέλαβε στη νομισματική σταθερότητα του ενιαίου νομίσματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το ξεκίνημα της προσπάθειας εφαρμογής του. Επιπλέον, προχωρά σε οικονομική ενίσχυση των χωρών που το έχουν ανάγκη λόγω έκτακτων συνθηκών.

Δεύτερη αρμοδιότητά του είναι ο καθορισμός κανόνων για τη διασφάλιση των εργασιών των τραπεζικών ιδρυμάτων. Εξ'άλλου, αυτό είναι αναμενόμενο καθώς στη διεθνή αυτή τράπεζα συμμετέχουν οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών- μελών της. Για το σκοπό αυτό έχει δημιουργηθεί μια επιτροπή που ασχολείται με όλα τα οικονομικά, νομισματικά θέματα αλλά και με τις κανονιστικές ρυθμίσεις στα ζητήματα αυτά.

Το 1988, η Επιτροπή κατέληξε σε μια πρώτη συλλογή προτάσεων για θέματα που αφορούν τις τραπεζικές εργασίες η οποία ονομάστηκε «Συμφωνία της Βασιλείας». Από τότε, όμως, οι συνθήκες άλλαξαν και απαιτείται πλέον ένα πιο αναλυτικό και περιοριστικό πλαίσιο ώστε να καλυφθούν όλες οι περιπτώσεις.

Έτσι, μετά από νέα συνεδρία η Επιτροπή επεξεργάστηκε το αρχικό πλαίσιο, το συμπλήρωσε και κατέληξε στη «Συμφωνία της Βασιλείας II». Με τη συμφωνία αυτή, οριοθετείται η λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Μεταξύ άλλων, τίθενται τα κατώτατα όρια

κεφαλαιακής επάρκειας για τις τράπεζες ανάλογα με τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν. Έτσι, ορίζεται ένα minimum ύψος κεφαλαίων που η τράπεζα θα πρέπει να παρακρατά υπό μορφή ρευστών διαθεσίμων για διασφάλιση.

Επιπλέον, γίνεται διαχωρισμός ανάμεσα σε δύο ευρύτερες μεθόδους μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου από τα τραπεζικά ιδρύματα: την τυποποιημένη προσέγγιση (standardized approach) και την προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης (internal ratings – based approach). Κάθε τραπεζικό ίδρυμα μπορεί, ανάλογα με τις ανάγκες τους, να επιλέξει τη μέθοδο που θεωρεί καταλληλότερη. Η επιτροπή απλώς θέτει κάποιες γενικές αρχές αναφορικά με το ζήτημα αφήνοντας την επιλογή στα ιδρύματα.

4.2 Λειτουργίες και στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας (Basel Committee)²⁰ για την επίτευξη της αποστολής της προωθεί, στηρίζει και διευκολύνει την ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των χωρών- μελών της σε θέματα τραπεζικής εποπτείας. Απώτερος σκοπός της πολιτικής αυτής είναι η δημιουργία και προώθηση ομοιόμορφης ερμηνείας εννοιών σχετικών με το τραπεζικό σύστημα και τη λειτουργία του, ώστε να διαμορφωθεί μια αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει κάποια τυπική υπερεθνική εποπτική εξουσία ή αρμοδιότητα οποιασδήποτε μορφής. Οι προτάσεις της, τα εποπτικά πρότυπα, οι εποπτικοί κανόνες και οι σχετικές οδηγίες που διαμορφώνει δεν επιβάλλονται. Αντίθετα, εισηγείται πρακτικές με συμβουλευτικό χαρακτήρα, προσδοκώντας ότι θα γίνουν αποδέκτες από τις εθνικές αρχές και βάσει τούτων θα προτείνουν ενέργειες, υποχρεωτικής ή άλλης μορφής, που ανταποκρίνονται με το καλύτερο τρόπο στα δεδομένα της οικείας αγοράς. Με τον τρόπο αυτό η Επιτροπή ενθαρρύνει τη σύγκλιση προς μια κοινή προσέγγιση και κοινώς αποδεκτούς κανόνες, χωρίς να προσπαθεί να επιβάλλει λεπτομερή εναρμόνιση των εποπτικών τεχνικών που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη.

Βασικά εργαλεία για την επίτευξη του σκοπού της είναι τα ακόλουθα:

²⁰ Πηγή: Γκόρτσος (2006)

- Ανταλλαγή πληροφοριών για τις ρυθμίσεις θεμάτων εποπτείας σε εθνικό επίπεδο.
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κανόνων και τεχνικών εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.
- Θέσπιση ελάχιστων προτύπων και κανόνων εποπτείας σε δραστηριότητες και θέματα κάθε φορά που υπάρχει ανάγκη να γίνει αυτό.

Η Επιτροπή της Βασιλείας ενημερώνει τους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών της Ομάδας των Δέκα, οι οποίοι συναντιούνται στη Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών και ζητά από αυτούς την προσυπογραφή, τη στήριξη και τη δέσμευση για ανάληψη βασικών πρωτοβουλιών για τη προώθηση των προτάσεών της.

Μεταξύ των βασικότερων στόχων της Επιτροπής είναι η σμίκρυνση του χάσματος στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε διάφορες χώρες. Η κάλυψη του στόχου αυτού επιδιώκεται με την προώθηση δύο βασικών αρχών:

- Όλα τα τραπεζικά ιδρύματα στον κόσμο πρέπει να έχουν σύστημα εποπτείας.
- Τα εποπτικά συστήματα πρέπει να είναι επαρκή.

Πρακτικά, οι προσπάθειες της Επιτροπής της Βασιλείας άρχισαν το 1975, όταν εξέδωσε μια πρώτη σχετική εργασία γνωστή ως «Concordat», η οποία ολοκληρώθηκε το 1983 και κοινοποιήθηκε με τίτλο «Principles for the Supervision of Banks Foreign Establishments». Με το έγγραφο αυτό τέθηκαν οι αρχές για ενιαία εποπτεία από τις εποπτικές αρχές των χωρών υποδοχής και των χωρών προέλευσης, των υποκαταστημάτων και των θυγατρικών τραπεζών σε άλλες χώρες. Με σχετική προσθήκη το 1990 αντιμετωπίστηκε και η ανάγκη για ενιαία ροή πληροφοριών μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών διαφόρων χωρών. Η διαμόρφωση των αρχών για το θέμα αυτό ολοκληρώθηκε το 1992 με τη επαναδιατύπωση τους σε κείμενο γνωστό ως «Ελάχιστα Πρότυπα» (Minimum Standards). Τα πρότυπα δημοσιοποιήθηκαν και έκτοτε η Επιτροπή προτείνει μηχανισμούς υιοθέτησης αυτών.

Η διαχρονική συνεργασία των τραπεζών σε θέματα εποπτείας βοήθησε την Επιτροπή στην αντιμετώπιση θεμάτων, όπως:

- ❖ Συλλογή πληροφοριών για την εποπτεία από διάφορες χώρες των εγκαταστημένων σ' αυτές ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων
- ❖ Εντοπισμός των εμποδίων στην αποτελεσματική εποπτεία των σχετιζόμενων με κανόνες περί απορρήτου σε διαφορετικές χώρες.
- ❖ Μελέτη των διαδικασιών παροχής άδειας εγκατάστασης τραπεζών σε διάφορες χώρες.

Τον Οκτώβριο του 1996 η Επιτροπή έδωσε στη δημοσιότητα έκθεση, συνταχθείσα από ομάδα ειδικών μεταξύ των οποίων και οι εκπρόσωποι υπεράκτιων οργανισμών (offshore companies), με προτάσεις για την υπέρβαση των προβλημάτων ενοποιημένης εποπτείας των διασυνοριακών συναλλαγών των διεθνών τραπεζών. Η έκθεση αυτή προσυπογράφηκε από 140 χώρες που παρακολούθησαν τη Διεθνή Συνάντηση για την Τραπεζική Εποπτεία (International Conference of Banking Supervision- ICBS) τον Ιούνιο του 1996, βοηθώντας έτσι στη βελτίωση της ενοποιημένης εποπτείας διεθνώς.

4.3 Το πρώτο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας I (Basel I) για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών

Η σημαντικότερη ώθηση για την πρώτη Συμφωνία της Βασιλείας του 1988, ήταν η ανησυχία των κυβερνητών των G-10 χωρών ότι το κεφάλαιο των σπουδαιότερων παγκοσμίων τραπεζών έχει μειωθεί σε επικίνδυνα χαμηλά επίπεδα, λόγω της διάβρωσης που υπέστη μέσω του ανταγωνισμού. Το κεφάλαιο συνιστά γραμμή άμυνας για κάθε πιστωτικό ίδρυμα και τι καθιστά ικανό να απορροφά τις ενδεχόμενες ζημιές, ενώ σε περίπτωση εξάντλησής του, ο κίνδυνος πτώχευσης ελλοχεύει. Επίσης, το κεφάλαιο καθορίζει και το σχέδιο στρατηγικής δράσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως για παράδειγμα τη δυνατότητα για μόχλευση, μεγέθυνση κ.α. Από τα παραπάνω διαφαίνεται καθαρά πόσο ουσιαστική είναι η ανάγκη συνετής και αποτελεσματικής διαχείρισης του κεφαλαίου.

Η Επιτροπή με τη στήριξη των κυβερνήσεων των χωρών των G-10, αποφάσισε να αναλάβει πρωτοβουλίες ώστε να ανακοπεί η επιδείνωση των αποδεκτών μεγεθών της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, τουλάχιστον στις χώρες της ομάδας, και να προωθηθεί μεγαλύτερη σύγκλιση στη μέτρησή της. Ο κίνδυνος που τότε

αναπτυσσόταν με ταχύ ρυθμό ήταν ο πιστωτικός κίνδυνος. Αποτέλεσμα ήταν η ανάπτυξη κοινής πεποίθησης για την ανάγκη ομοειδούς προσέγγισης της μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου με τον προσδιορισμό συντελεστών στάθμισης ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο με κάθε τοποθέτηση ή χρηματοδότηση κίνδυνο, τόσο για τα εντός όσο για τα εκτός ισολογισμού στοιχείων των τραπεζών.

Διαμορφώθηκε έτσι κοινή αντίληψη μεταξύ των μελών της Επιτροπής για την αναγκαιότητα και υιοθέτηση ενός Διεθνούς Συμφώνου (Συνθήκης) με σκοπό την ενδυνάμωση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος διεθνώς και την απάλειψη κάθε πηγής δημιουργίας αθέμιτου ανταγωνισμού, προερχόμενου από τις διαφορές στις ανάγκες και στη μέτρηση της κεφαλαιακής επάρκειας. Αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία της Συμφωνίας του 1988 η οποία αναγκάζει τους διεθνώς εν ενεργεία χρηματοδοτικούς οργανισμούς να διατηρούν κεφάλαιο ίσο τουλάχιστον με το 8% των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού τους. Ο συντελεστής αυτός (της ελάχιστης κεφαλαιακής απαίτησης) έγινε γνωστός ως *Δείκτης Φερεγγυότητας (Solvency Ratio)* και στοχεύει στην προστασία των πιστωτικών ιδρυμάτων από τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Τα στοιχεία του ενεργητικού ταξινομούνται σε τέσσερις κατηγορίες κινδύνου (0%, 20%, 50%, 100%), ανάλογα με την κατηγορία των οφειλετών. Αυτό σημαίνει ότι για ορισμένα στοιχεία δεν προβλέπεται κεφαλαιακή απαίτηση, όπως για τα κυβερνητικά ομόλογα χωρών- μελών του ΟΟΣΑ, ενώ οι αξιώσεις σε άλλες εμπορικές τράπεζες έχουν βάρος 20%, γεγονός που μεταφράζεται σε δαπάνη ύψους 1.6% ($20\% * 8\%$). Υπάρχει επίσης κλίμακα δαπανών και για τα εξωισολογιστικά στοιχεία, που και για αυτά ισχύουν τέσσερις κατηγορίες κινδύνου.

Οι δύο κύριοι στόχοι, λοιπόν, της Βασιλείας I ήταν να εξασφαλιστεί ένα επαρκές επίπεδο κεφαλαίου στο διεθνές τραπεζικό σύστημα και να δημιουργηθεί, σε ανταγωνιστικούς όρους, ένα πεδίο δραστηριότητας ίσων ευκαιριών ώστε οι τράπεζες να μην μπορούν να εδραιωθούν χωρίς κεφαλαιακή υποστήριξη. Παρά το γεγονός όμως ότι οι στόχοι επιτεύχθηκαν το θεσμικό πλαίσιο της Βασιλείας I, συνοδεύτηκε και από αρκετές επικρίσεις. Η επιβολή ενιαίας δαπάνης 8% για κάθε επιχειρηματικό δάνειο ανεξάρτητα από την πιστοληπτική ικανότητα του αντισυμβαλλόμενου, δημιούργησε αντικίνητρο στην παροχή δανείων σε φερέγγυες πιστοληπτικά επιχειρήσεις, μειώνοντας κατά συνέπεια τη μέση ποιότητα των χαρτοφυλακίων των δανείων των τραπεζών. Επίσης, η Συμφωνία του 1988 δεν περιλαμβάνει τεχνικές μετριασμού του πιστωτικού κινδύνου, όπως για παράδειγμα τις εγγυήσεις. Αυτοί είναι οι κύριοι λόγοι που ανάγκασαν την Επιτροπή της Βασιλείας να προβεί σε συμπληρώσεις και βελτιώσεις του αρχικού πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας.

4.4 Βασιλεία II

Η Επιτροπή της Βασιλείας λόγω των νέων προκλήσεων που παρουσιάστηκαν στο χρηματοπιστωτικό χώρο διεθνώς αναγνώρισε ότι η «Βασιλεία I» δεν μπορούσε πλέον να ανταπεξέλθει στα νέα δεδομένα και θα έπρεπε λοιπόν να προχωρήσει σε νέες διαβουλεύσεις. Τον Ιούνιο του 1999 ξεκίνησε η προσπάθεια να γίνει αναθεώρηση της με την δημοσιοποίηση του πρώτου Συμβουλευτικού Κειμένου. Αποτέλεσμα της διαβούλευσης ήταν η σύνταξη τριών Συμβουλευτικών Κειμένων, τεσσάρων Ποσοτικών Μελετών Επίπτωσης και τέλος οι δημοσιευμένες μελέτες των συναφών εξειδικευμένων ομάδων εργασίας τα οποία αποτέλεσαν το πολύπλοκο και εκτενέστατο πλέγμα των νέων προτάσεων αναθεώρησης του εποπτικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας γνωστού ως «Βασιλεία II».

Ένας από τους βασικότερους στόχους της Βασιλείας I ήταν η δημιουργία ίδιων και ίσων συνθηκών ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων λόγω των διαφορετικών εποπτικών καθεστώτων που ίσχυαν διεθνώς. Στη Βασιλεία II αντιθέτως επικρατεί το σκεπτικό ότι δεν θα πρέπει οι εποπτικοί κανόνες να είναι ίδιοι για όλους αλλά ανάλογα με το πόσο αποτελεσματική και κερδοφόρα είναι η ανάπτυξη ενός πιστωτικού ιδρύματος λόγω της σωστής μέτρησης και διαχείρισης των αναλαμβανόμενων κινδύνων τότε τόσο λιγότερο κεφάλαιο θα πρέπει να προορίζει για μια συγκεκριμένη δραστηριότητα :

- Την περιεκτικότερη προσέγγιση αντιμετώπισης των αναλαμβανομένων κινδύνων
- Την καλύτερη εναρμόνιση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους τραπεζικούς κινδύνους και
- Την εξάλειψη των κινήτρων αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων από τα πιστωτικά ιδρύματα

Η δομή της Βασιλείας II²¹ βασίζεται σε τρεις αλληλο-ενισχυόμενους πυλώνες που θα επιτρέψουν τόσο στις τράπεζες όσο και

²¹ Πηγή: Bhatia (2006)

στα Ελληνικά όργανα να εκτιμήσουν ορθά τους κινδύνους που οι Τράπεζες αντιμετωπίζουν. Έτσι λοιπόν οι τρεις πυλώνες είναι οι εξής :

- i. Πυλώνας I : επιβολή ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των αναλαμβανομένων κινδύνων και εισαγωγή μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου.
- ii. Πυλώνας II : εποπτικές διαδικασίες ανασκόπησης και αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- iii. Πυλώνας III : πειθαρχία της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης στοιχείων σχετικά με την διάρθρωση των αναλαμβανομένων κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας των ιδρυμάτων.

Θα ακολουθήσει λεπτομερής ανάλυση των τριών πυλώνων της Βασιλείας II.

4.4.1 Πυλώνας I (Pillar I) : Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις

Στον *Πυλώνα I* ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων χαρακτηρίζεται από την υιοθέτηση πολλαπλών προσεγγίσεων. Οι προσεγγίσεις αυτές παρουσιάζουν σε μεγάλο βαθμό πολυπλοκότητα καθώς και ευαισθησία στον αναλαμβανόμενο κίνδυνο. Αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο η Βασιλεία προτείνει δύο προσεγγίσεις για τον υπολογισμό των κεφαλαίων που ένα πιστωτικό ίδρυμα είναι υποχρεωμένο να τηρεί για εποπτικούς σκοπούς. Αυτές είναι :

1. Η τυποποιημένη προσέγγιση (the Standardized Approach),
2. Προσέγγιση των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης (Internal Ratings Based Approach) η οποία διακρίνεται σε δύο επιμέρους κατηγορίες που είναι οι :
 - i. Η Θεμελιώδης Προσέγγιση (Foundation Approach)

ii. Η Εξελιγμένη Προσέγγιση (Advanced Approach)

Επιπλέον, η Επιτροπή της Βασιλείας εισάγει τον υπολογισμό ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου προτείνοντας τρεις εξελικτικές προσεγγίσεις :

- i. Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach)
- ii. Τυποποιημένη Προσέγγιση (Standardized Approach)
- iii. Προσέγγιση των Εξελιγμένων Μεθόδων Μέτρησης (Advanced Measurement Approach).

4.4.1.1 Η Τυποποιημένη Προσέγγιση

Η τυποποιημένη προσέγγιση θεωρείται απλούστερη και ουσιαστικά αποτελεί την βελτιωμένη εκδοχή της ισχύουσας εφόσον οι μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου εκφράζονται με μεγαλύτερη ακρίβεια. Το βασικό κριτήριο καθορισμού των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου παύει να είναι η διάκριση μεταξύ χωρών μελών και μη του ΟΟΣΑ αλλά προσδιορίζεται από τις εκτιμήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων από πιστοποιημένους εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης. Τα πιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιώντας το νέο καθεστώς με τεχνικές μείωσης κινδύνου μπορούν να περιορίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις του έναντι του κινδύνου αυτού.

Η τυποποιημένη προσέγγιση επικεντρώνεται κυρίως στα εξής σημεία όπως η στάθμιση των απαιτήσεων ενός πιστωτικού ιδρύματος εξαρτάται από την φύση του αντισυμβαλλόμενου/ εκδότη (π.χ. Κράτος, πιστωτικό ίδρυμα, εταιρεία), το είδος της απαίτησης (π.χ. στεγαστικό ή καταναλωτικό δάνειο, ομόλογο) και την αξιολόγησή της πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη/ εκδότη από εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης. Ωστόσο οι εξωτερικές αξιολογήσεις θα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια και θα υπόκεινται στον έλεγχο των εθνικών εποπτικών αρχών.

Επιπλέον, η Επιτροπή Της Βασιλείας δίνει την δυνατότητα στις εθνικές εποπτικές αρχές να αποφασίσουν προκειμένου να αντιμετωπίσουν μια σειρά από θέματα όπως την ευνοϊκότερη

μεταχείριση για της απαιτήσεις του πιστωτικού ιδρύματος έναντι της χώρας όπου εδρεύει και έχουν χρηματοδοτηθεί στο νόμισμα της χώρας αυτής. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει όχι μόνο την ευνοϊκότερη μεταχείριση, αλλά την διαχείριση του ισχύοντος καθεστώτος στάθμισης με συντελεστή 0%. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι ότι οι απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου με βάση την προτεινόμενη αξιολόγηση θα πρέπει να σταθμίζονται με 20%, η Τράπεζα της Ελλάδος θα μπορεί να καθορίζει το χρέος του Ελληνικού Δημοσίου, σε ευρώ σταθμίζεται με 0%. Αντίθετα το χρέος του Ελληνικού Δημοσίου σε ξένο νόμισμα θα έχει τον συντελεστή στάθμισης που αντιστοιχεί στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας, δηλαδή 20% κατά την τρέχουσα περίοδο.

Ένα άλλο σημείο είναι ότι τα δάνεια που είναι πλήρως εξασφαλισμένα με υποθήκες αστικών ακινήτων σταθμίζονται με συντελεστή 35% ενώ εκείνα που είναι εξασφαλισμένα με υποθήκες εμπορικών ακινήτων θα σταθμίζονται με 100%. Εν τούτοις μόνο υπό ειδικές προϋποθέσεις υφίσταται η δυνατότητα στάθμισης με συντελεστή 50% σε τμήματα δανείων που είναι εξασφαλισμένα με υποθήκες εμπορικών ακινήτων.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζει την διαφορετική φύση των εργασιών λιανικής τραπεζικής (εκτός των στεγαστικών δανείων), επιβάλλει χαμηλότερο συντελεστή στάθμισης (75%) πάντα σε σύγκριση με την δανειοδότηση των επιχειρήσεων. Η εν λόγω διαφοροποίηση των εργασιών λιανικής τραπεζικής από τα επιχειρηματικά δημιουργείται από το μεγάλο πλήθος των δανείων και τα υπόλοιπα ανά δάνειο με αποτέλεσμα την μείωση του αναλαμβανόμενου κινδύνου.

Στο εποπτικό χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής περιλαμβάνονται δάνεια τα οποία πληρούν τα παρακάτω κριτήρια:

- Οι δανειζόμενοι είναι φυσικά πρόσωπα ή μικρές επιχειρήσεις
- Το δάνειο έχει μία από τις παρακάτω μορφές:
 - Ανανεώσιμες πιστώσεις ή γραμμές πιστωτικών ευχερειών (π.χ. πιστωτικές κάρτες και υπεραναλήψεις)
 - Καταναλωτικά δάνεια

- ο Δάνεια προς μικρές επιχειρήσεις
- Το συνολικό πιστωτικό άνοιγμα προς έναν αντισυμβαλλόμενο δεν πρέπει να υπερβαίνει ούτε το ποσό του 1εκατ. Ευρώ αλλά και ούτε το 0,2% του συνολικού εποπτικού χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής.

Τελευταίο χαρακτηριστικό της μεθόδου είναι ότι το ανασφάλιστο τμήμα των ληξιπρόθεσμων οφειλών άνω των 90 ημερών, μετά την αφαίρεση των ειδικών προβλέψεων προτείνεται να σταθμίζεται με συντελεστή 100% και 150% αντίστοιχα, ανάλογα με το ποσό κάλυψης του ληξιπρόθεσμου ποσού από ειδικές προβλέψεις.

Αναλόγως οι ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις που υπερβαίνουν τις 90 ημέρες και προέρχονται από στεγαστικά δάνεια, θα σταθμίζονται με συντελεστές 50% και 100% αντίστοιχα.

4.4.1.2 Η προσέγγιση των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης

Η προσέγγιση των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης θεωρείται ίσως η πιο καινοτόμος πρόταση για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η υιοθέτηση της μεθοδολογίας αυτής βοήθησε πολύ στην αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου. Χαρακτηριστικά της στοιχεία είναι ότι είναι εξελικτική και κλιμακούμενη και αποτελείται από δύο επιμέρους προσεγγίσεις:

1. την Θεμελιώδη και
2. την Εξελιγμένη προσέγγιση

Η έννοια της διαβάθμισης βασίζεται κυρίως στις εσωτερικές πρακτικές αντιμετώπισης πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιούνται από ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα κατά την εκτίμηση του ύψους του απαιτούμενου οικονομικού κεφαλαίου προκειμένου να υπάρξει κάλυψη έναντι στους κινδύνους τους οποίους καλείται το κάθε πιστωτικό ίδρυμα να αναλάβει και να αντιμετωπίσει κατά την πορεία των δραστηριοτήτων τους. Συγκριτικά με την Τυποποιημένη προσέγγιση η οποία όπως είδαμε χρησιμοποιεί μία συνεχή συνάρτηση συντελεστών στάθμισης.

Η δομή και η λειτουργία της μεθοδολογίας της προσέγγισης των διαβαθμισμένων αποτελούνται από τέσσερα βασικά στάδια:

1. αρχικά ταξινομούνται τα στοιχεία του ενεργητικού τα οποία συνθέτουν το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο των πιστωτικών ιδρυμάτων σε πέντε βασικές κατηγορίες:
 - i. απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων που περιλαμβάνουν χρηματοδοτήσεις μεγάλων έργων, χρηματοδοτήσεις εμπορευμάτων, φυσικών περιουσιακών στοιχείων, εμπορικών ακινήτων και εμπορικών ακινήτου υψηλού κινδύνου και τέλος χρηματοδοτήσεις με εκχώρηση επιχειρηματικών απαιτήσεων.
 - ii. Απαιτήσεις έναντι κρατών
 - iii. Απαιτήσεις έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων
 - iv. Λιανική τραπεζική που αποτελείται από στεγαστικά δάνεια, αποδεκτά ανανεώσιμα πιστωτικά ανοίγματα και αγορά εκχωρούμενων απαιτήσεων λιανεμπορίου και
 - v. Συμμετοχές και μετοχές

Σχετικά με τις απαιτήσεις που αναφέραμε παραπάνω τα πιστωτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να παράγουν συγκεκριμένες παραμέτρους προσδιορισμού πιστωτικού κινδύνου χρησιμοποιώντας είτε τυποποιημένους συντελεστές που καθορίζονται από τις εποπτικές αρχές δηλαδή η Τυποποιημένη προσέγγιση ή διαφορετικά δικές τους εκτιμήσεις δηλαδή η Εξελιγμένη προσέγγιση.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να προσδιοριστούν οι παράμετροι του πιστωτικού κινδύνου προκειμένου να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη και σαφή αξιολόγηση του κινδύνου. Επομένως οι παράμετροι διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες όπως:

- Πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (Probability of default – PD) ορίζεται ως η μεγαλύτερη τιμή μεταξύ της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου με χρονικό ορίζοντα ενός έτους και ενός

ελαχίστου ορίου 0,03%. Το όριο αυτό δεν ισχύει για της απαιτήσεις των κρατών.

- Αναμενόμενη ζημιά σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (Loss Given Default – LGD). Η συνιστώσα αυτή εκφράζει την μέση αναμενόμενη ζημιά που μπορεί να δημιουργηθεί σε περίπτωση αθέτησης του πιστούχου και θα υποστεί το πιστωτικό ίδρυμα προκειμένου να καλύψει την ζημιά που δημιουργήθηκε.

Ο υπολογισμός των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου καθώς και των κεφαλαιακών απαιτήσεων συντελείται με την βοήθεια των παραμέτρων που αναφέραμε. Για τον υπολογισμό του σταθμισμένου έναντι του πιστωτικού κινδύνου ενεργητικού, θα πολλαπλασιάζεται διαδοχικά επί την έκθεση σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου και επί 12,5% (το αντίστροφο του ελάχιστου δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας).

4.4.2 Πυλώνας II (Pillar II): Εποπτικές διαδικασίες ανασκόπησης και αξιολόγησης

Το περιεχόμενο του δεύτερου πυλώνα ασχολείται με την ανάπτυξη μιας συνεπούς διαδικασίας εποπτικής αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων διεθνώς. Η εποπτική διαδικασία αξιολόγησης έχει δύο βασικούς στόχους. Αρχικά την διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων και στη συνέχεια την παροχή των κινήτρων ούτως ώστε να βελτιώσουν την ποιότητα διαχείρισης των κινδύνων, καθώς το κεφάλαιο δεν μπορεί και δεν πρέπει να θεωρηθεί σε καμία περίπτωση υποκατάστατο της συνεπούς και σωστής διαχείρισης κινδύνων.

Οι τέσσερις βασικές αρχές του Πυλώνα II που παρουσιάζονται παρακάτω θα πρέπει να αναφέρονται στις εποπτικές αρχές.

Συγκεκριμένα:

- i. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να αναπτύξουν διαδικασίες με τις οποίες θα εκτιμούν την συνολική κεφαλαιακή επάρκεια σε σχέση πάντα με τους αναλαμβανόμενους κινδύνους και το περιβάλλον

λειτουργίας τους καθώς και στρατηγική για την διατήρηση του επιπέδου κεφαλαιακής επάρκειας. Η διαδικασία εκτίμησης της κεφαλαιακής επάρκειας θα πρέπει να περιλαμβάνει κάποια χαρακτηριστικά όπως την επίβλεψη και εποπτεία από την ανώτατη διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος, επαρκείς και τεκμηριωμένες διαδικασίες εκτίμησης του απαιτούμενου κεφαλαίου έναντι των αναλαμβανομένων κινδύνων. Επίσης θα πρέπει να υπάρχει περιεκτική αξιολόγηση και καθιέρωση του συστήματος παρακολούθησης και αναφοράς των αναλαμβανομένων κινδύνων και τέλος είναι υποχρεωτική η διενέργεια εσωτερικών ελέγχων.

- ii. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να εξετάζουν και να αξιολογούν τις εσωτερικές εκτιμήσεις και στρατηγικές κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων καθώς και την ικανότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να παρακολουθούν και να διασφαλίζουν την συμμόρφωσή τους με την διαδικασία υπολογισμού των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας.
- iii. Επιπλέον οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να μπορούν να απαιτούν από τα πιστωτικά ιδρύματα να διατηρούν τους κεφαλαιακούς δείκτες επαρκείς σε υψηλότερα από τα ελάχιστα επιτρεπόμενα όρια. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις του Πυλώνα I έχουν ως σκοπό την εξασφάλιση ενός αποθέματος ασφάλειας προκειμένου να αντιμετωπίσουν τυχόν αβεβαιότητες που μπορεί να προέλθουν από συναλλαγές που διενεργούνται στον τραπεζικό κλάδο.
- iv. Οι εποπτικές αρχές έχουν την δυνατότητα να παρεμβαίνουν και να επεμβαίνουν έγκαιρα έτσι ώστε να αποτρέψουν πιθανή μείωση του υφιστάμενου εποπτικού κεφαλαίου κάτω από το ελάχιστο επιτρεπόμενο όριο. Επίσης θα πρέπει να απαιτούν ταχύτατες διορθωτικές ενέργειες σε περίπτωση που το κεφάλαιο δεν διατηρείται ή δεν αποκαθίσταται.

Στα παραπάνω σχόλια θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή της Βασιλείας κρίνει απαραίτητο ότι συγκεκριμένα θέματα που αφορούν τον εποπτικό κίνδυνο ενός επενδυτικού χαρτοφυλακίου καθώς και τον πιστωτικό και λειτουργικό κίνδυνο τα οποία όμως δεν αντιμετωπίστηκαν στον Πυλώνα I θα πρέπει να ενταχθεί στην διαδικασία αξιολόγησης του Πυλώνα II.

4.4.3 Πυλώνας III (Pillar III): Πειθαρχία της αγοράς

Ο τελευταίος Πυλώνας δηλαδή ο Πυλώνας III ασχολείται με την πειθαρχία της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης στοιχείων με άμεσο αποτέλεσμα την ενίσχυση της διαφάνειας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή της Βασιλείας κατανοεί την ανάγκη και την σημασία στα πιστωτικά ιδρύματα να δημοσιοποιούν περισσότερες πληροφορίες προκειμένου και οι επενδυτές με την σειρά τους να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες για να αξιολογούν καλύτερα τις επενδύσεις τους αλλά και τους κινδύνους που διέπουν τις συναλλαγές αυτές.

Η ανάγκη της δημοσιοποίησης των πληροφοριών αυτών οδήγησε στο να μετατοπιστούν από την λογιστική και χρηματοοικονομική ανάλυση στη ανάλυση των κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Κύριο μέλημα της επιτροπής είναι να βρεθεί ένα πλαίσιο δημοσιοποίησης των στοιχείων υπό των Πυλώνα III το οποίο να μην έρχεται σε σύγκρουση με τα λογιστικά πρότυπα. Ωστόσο η δημοσιοποίηση των στοιχείων αυτών είναι απαραίτητη προκειμένου να επιτραπεί σε ένα πιστωτικό ίδρυμα να εφαρμόσει μια συγκεκριμένη μεθοδολογία υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων του Πυλώνα I.

Επομένως τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να σχεδιάσουν και να γνωστοποιήσουν την πολιτική δημοπρασίας στοιχείων η οποία θα έχει εγκριθεί από το Διοικητικό τους Συμβούλιο. Η πολιτική θα πρέπει να καλύπτει την στρατηγική και τους στόχους του κάθε πιστωτικού ιδρύματος. Η δημοσιοποίηση ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων θα πρέπει να καλύπτει κάποιους βασικούς τομείς όπως τις γενικές αρχές της πολιτικής δημοσιοποίησης των στοιχείων, το πεδίο εφαρμογής του εποπτικού πλαισίου, την κεφαλαιακή διάρθρωση και επάρκεια και τέλος το ύψος των ανοιγμάτων και την αξιολόγηση των αναλαμβανόμενων κινδύνων.

Η ανάγκη της δημοσιοποίησης έχει δημιουργήσει σημαντικές διαφορές από την συνήθη πρακτική που ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα. Συγκεκριμένα ο όγκος των προς δημοσιοποίηση των στοιχείων είναι σημαντικός και οι πληροφορίες σύνθετες. Η δημοσιοποίηση των στοιχείων θα πρέπει να γίνεται τουλάχιστον μια με δυο φορές τον χρόνο ή και συχνότερα εφόσον να στοιχεία αυτά μεταβάλλονται συνέχεια. Τέλος η Επιτροπή προσπάθησε να μετριάσει το βάρος που συνεπάγεται η δημοσιοποίηση και για αυτόν τον λόγο πρότεινε την καθιέρωση του ελέγχου της σημαντικότητας, ορίζοντας ότι μια πληροφορία θεωρείται σημαντική ή όχι στην περίπτωση που εάν αλλάξει η διατύπωση της ή παραληφθεί ή δοθεί εσφαλμένη διατύπωση με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να αλλάξει εντελώς ή να επηρεάσει την εκτίμηση ή την απόφαση του αποδέκτη. Σημειωτέον είναι το γεγονός ότι ο παραπάνω ορισμός είναι συνεπής με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα (ΔΛΠ).

Οι νέες προτάσεις της Βασιλείας II στοχεύουν στην εξασφάλιση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ισορροπίας μέσα από την ανάπτυξη πιστωτικών υποδειγμάτων για τον υπολογισμό των προβλέψεων που θα στηρίζονται στην ανάλυση τόσο ποσοτικών χαρακτηριστικών των πιστούχων. Με την σειρά τους τα υποδείγματα θα συντελούν στο να περιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την αυθαιρεσία και την υποκειμενικότητα των δανειστών, κατανέμουν αποτελεσματικότερα το κεφάλαιο, εμπεριέχουν απαιτήσεις για διαφορετικούς τύπους κινδύνους ενώ προσδιορίζουν τον κίνδυνο που πιθανόν να εμπεριέχει η συναλλαγή με τον αντισυμβαλλόμενο κα κατά συνέπεια το κόστος δανεισμού και το επιτόκιο.

Το νέο Σύμφωνο δέχεται έντονη κριτική για την πολυπλοκότητα των προτάσεων που αφορούν τον πρώτο πυλώνα αλλά και σε κάποια εποπτικά κενά που πιθανόν να οδηγήσουν τις τράπεζες σε αποφυγή διακράτησης κεφαλαίου. Επιπλέον η έλλειψη διαθέσιμων στοιχείων για τον προσδιορισμό των παραμέτρων, η πλεονεκτική θέση στην οποία θα βρεθούν ιδρύματα με καλύτερη τεχνογνωσία αλλά και η υποκειμενικότητα στις εκτιμήσεις των οίκων αξιολόγησης που πιθανόν να προκύψει λόγω ανταγωνισμού αποτελούν σημαντικά προβλήματα που πιθανόν να ανακύψουν κατά την διάρκεια ανάπτυξης των υποδειγμάτων. Εν τέλει αναφορικά με τα ελληνικά δεδομένα, η Τράπεζα της Ελλάδος κάνει γνωστές τις θέσεις της στα ζητήματα εποπτείας και κεφαλαιακής επάρκειας με την δημοσιοποίηση Εγγράφων Διαβούλευσης δίνοντας οδηγίες προς τα πιστωτικά ιδρύματα για κρίσιμα θέματα και έννοιες που αφορούν το νέο Κείμενο. Τα έγγραφα αυτά προσαρμόζονται βάσει των οδηγιών και των αρχών των κειμένων της Βασιλείας και αφορούν την

τυποποιημένη μέθοδο, την μέθοδο των εσωτερικών διαβαθμίσεων, τις τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου και την τυποποίηση των απαιτήσεων.

Συνοψίζοντας, η Επιτροπή της Βασιλείας προχώρησε στην σύνταξη της Βασιλείας II η οποία στηρίζεται σε τρεις θεματικές ενότητες, σε τρεις πυλώνες. Ο πρώτος Πυλώνας αναφέρεται στην αλλαγή του υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του αναλαμβανόμενου κινδύνου ενώ για πρώτη φορά έγινε αναφορά για διακράτηση κεφαλαίου για τον λειτουργικό κίνδυνο, για τον κίνδυνο επιτοκίων σε επενδυτικό χαρτοφυλάκιο και τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Ο δεύτερος πυλώνας ασχολείται με την καθιέρωση των διαδικασιών για τον έλεγχο της κεφαλαιακής επάρκειας και την εποπτεία των συστημάτων ότι η Τράπεζα διαθέτει τουλάχιστον τα ελάχιστα κεφάλαια που απαιτούνται από την διαχείριση του κινδύνου. Τέλος, ο τρίτος πυλώνας σχετίζεται με την ενίσχυση της διαφάνειας των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της εκτενέστερης αλλά και συχνότερης δημοσίευση οικονομικών στοιχείων που αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια και την διαχείριση κινδύνων.

Εν κατακλείδι η Βασιλεία I σε πρώτη φάση και έπειτα η Βασιλεία II αποτελούν την απαραίτητη προϋπόθεση προστασίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο, ιδίως το τελευταίο διάστημα που η κολοσσιαία οικονομία των Η.Π.Α. έχει υποστεί σοβαρότατο πλήγμα από το καλοκαίρι του 2007, υπαίτια του οποίου είναι τα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης (subprimes) του οποίου πλήγματος οι επιπτώσεις δεν άφησαν «ανέγγιχτη» και την ευρωπαϊκή οικονομία. Απώτερος λοιπόν στόχος – προτεραιότητα όλων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (και μέσω της εποπτείας των τραπεζικών ιδίων κεφαλαίων) είναι η διατήρηση της ρευστότητας, για την ομαλή συνέχιση της λειτουργίας τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΕΤΡΗΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου έχουν αναπτυχθεί ποικίλες θεωρίες και μέθοδοι. Όταν εμφανίστηκαν στην οικονομική πραγματικότητα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η αντιμετώπιση του θέματος ήταν πολύ διαφορετική από σήμερα. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη διαφορετική νοοτροπία που επικρατούσε την εποχή εκείνη αλλά και στην έλλειψη βασικών γνώσεων και εργαλείων που να επιτρέπουν την ολοκληρωμένη εξέταση κάθε περίπτωσης.

Αρχικά, η κοινωνική διάρθρωση ήταν διαφορετική, οι πόλεις μικρότερες και οι ανθρώπινες σχέσεις πιο γερές. Συνεπώς, η αξιολόγηση κάθε πελάτη γινόταν σε εντελώς διαφορετική βάση καθώς προϋπήρχε προσωπική γνωριμία και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη. Εξ άλλου, στις μικρές κοινωνίες, οι άνθρωποι νιώθουν περισσότερο υπεύθυνοι και προσπαθούν να δημιουργούν στους άλλους θετική εικόνα άρα, ενδιαφέρονται οι συναλλαγές τους να είναι «καθαρές» και να μην προξενούνται προστριβές ή προβλήματα οποιουδήποτε είδους.

Επιπλέον, την εποχή εκείνη, δεν ήταν τόσο διαδεδομένα τα μαθηματικά, η στατιστική, τα οικονομικά, οι κοινωνικές επιστήμες ούτε βέβαια η πληροφορική και οι δυνατότητες που αυτή παρέχει. Έτσι, οι τράπεζες είχαν πολύ λιγότερα μέσα για την αξιολόγηση των αιτημάτων που έφταναν σ' αυτές με αποτέλεσμα, να καταλήγουν συχνά σε λανθασμένα συμπεράσματα.

Σήμερα, με την ευρεία διάδοση της πληροφορικής και τη χρήση των υπολογιστών μπορεί εύκολα κανείς να τηρεί αρχείο με όλες τις περιπτώσεις που έχει αντιμετωπίσει, να παρακολουθεί τις μεταβολές που γίνονται και να ενημερώνεται γρήγορα και με χαμηλό κόστος. Στο παρελθόν, κάτι τέτοιο απαιτούσε πού καλή οργάνωση, προσωπικό που να ασχολείται αποκλειστικά με αυτό και πλήθος ωρών εργασίας καθιστώντας το ασύμφορο και μη λειτουργικό, ιδιαίτερα για τις μικρότερες επιχειρήσεις του κλάδου.

Επιπλέον, παλαιότερα, δεν είχαν δημιουργηθεί προγράμματα κατάλληλα για την αξιολόγηση αιτημάτων δανείων ούτε και υπήρχε η

δυνατότητα, με τη χρήση κάποιου μηχανικού μέσου τουλάχιστον, να καταγράφονται τα απαιτούμενα οικονομικά, οικογενειακά ή άλλα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της πιστοληπτικής ικανότητας και να παρακολουθούνται εύκολα ή γίνονται συγκρίσεις περιπτώσεων. Συνεπώς, κάθε υπάλληλος που αναλάμβανε να αξιολογήσει το αίτημα δανειοδότησης ενός πελάτη θα έπρεπε να καταγράψει όλα τα στοιχεία που αυτός έκρινε αναγκαία, να τα μελετήσει και να καταλήξει σε μια απόφαση χωρίς να μπορεί να είναι απόλυτα αντικειμενικός – λόγω προσωπικής γνωριμίας, προτιμήσεων κ.α. – και αναλώνοντας πολύ χρόνο για την ανάλυση.

Σήμερα, υπάρχει πληθώρα προγραμμάτων τα οποία, μέσω ενός υπολογιστή, διευκολύνουν σημαντικά το έργο αυτό καθιστώντας μάλιστα τις κρίσεις περισσότερο αντικειμενικές και αξιόπιστες. Βέβαια, κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ενδεχομένως να χρησιμοποιεί δικό του πρόγραμμα για το σκοπό αυτό με αποτέλεσμα να υπάρχουν αποκλίσεις ανάμεσα στις αξιολογήσεις που διενεργούνται για τον ίδιο πελάτη ή για πελάτες με κοινά χαρακτηριστικά (ίδιο εισόδημα, επαγγελματική, περιουσιακή και οικογενειακή κατάσταση, κ.α.). Αυτό όμως δεν καθιστά αναξιόπιστο κάποιο από τα προγράμματα, δείχνει απλώς ότι λαμβάνονται υπ' όψιν διαφορετικές παράμετροι, σύμφωνα με τη θεώρηση του δημιουργού τους.

Στα πλαίσια πάντως της Συμφωνίας της Βασιλείας δεν είναι όλες οι μέθοδοι αποδεκτές. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να επιλέξει τη μέθοδο εκείνη που του ταιριάζει καλύτερα μέσα από δύο ευρύτερες κατηγορίες της οποίες έχει θέσει η Επιτροπή. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή έχει χωρίσει της μεθόδους στην τυποποιημένη προσέγγιση και στην προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης. Κάθε προσέγγιση περιλαμβάνει συγκεκριμένα υποδείγματα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου από τα οποία καλούνται να επιλέξουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς.

5.1 Τυποποιημένη προσέγγιση (Standardized Approach)

Η τυποποιημένη προσέγγιση μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου²² βασίζεται στη χρήση αξιολογήσεων για τους αντισυμβαλλόμενους από ειδικούς εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης. Οι εθνικές εποπτικές αρχές είναι αρμόδιες για τον καθορισμό των οίκων που μπορούν τα τραπεζικά ιδρύματα να συμβουλευτούν για την αποτίμηση του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Σε κάθε περίπτωση όμως, οι οίκοι αυτοί θα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις:

²² Πηγή: Saunders, Allen (2002)

1. Αντικειμενικότητα: Η μέθοδος αξιολόγησης που χρησιμοποιούν θα πρέπει να είναι συστηματική, ακριβής και να αποδεικνύεται σωστή με βάση ιστορικά στοιχεία. Επιπλέον, θα πρέπει να είναι κατοχυρωμένη για τουλάχιστον ένα έτος, κατά προτίμηση για περισσότερο από τρία, ώστε να αναγνωριστεί από τους επόμενες σαν αξιόπιστη.
2. Ανεξαρτησία: Κάθε αξιολογητικός οίκος θα πρέπει να είναι ανεξάρτητος και να μην υπόκειται σε πιέσεις από τρίτους με στόχο τη διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων για τις αξιολογούμενες μονάδες. Αυτό σημαίνει ότι οι μέτοχοι / ιδιοκτήτες του οίκου και το διοικητικό του συμβούλιο θα πρέπει να μην έχουν αντικρουόμενα συμφέροντα ή να επηρεάζονται από εξωτερικούς παράγοντες αναφορικά με τη βαθμολόγηση.
3. Διαφάνεια / Διεθνής προσβασιμότητα: Οι αξιολογήσεις θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε ενδιαφερόμενους φορείς τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις. Επίσης, οι γενικές κατευθύνσεις που χρησιμοποιεί ο οίκος για την αξιολόγηση οφείλουν να είναι προσβάσιμες στο κοινό.
4. Αποκάλυψη στοιχείων: Κάθε αξιολογητικός οίκος θα πρέπει να γνωστοποιεί τα εξής στοιχεία: την μέθοδο αποτίμησης που ακολουθεί συμπεριλαμβανομένων του ορισμού πτώχευσης (default) και του χρονικού ορίζοντα, τη σημασία κάθε βαθμολογίας, τα πραγματικά ποσοστά πτωχεύσεων σε κάθε κατηγορία και την πιθανότητα μετάβασης από μία κατηγορία σε μία άλλη με την πάροδο του χρόνου.
5. Πηγές: Κάθε αξιολογητικός οίκος θα πρέπει να έχει επαρκείς πηγές πληροφοριών και στοιχείων για την προς βαθμολόγηση μονάδα ώστε να είναι σε θέση να κάνει υψηλής πιστότητας αποτίμηση. Επιπλέον, οι πηγές αυτές θα πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα για συνεχή ενημέρωση τόσο για ποιοτικά όσο και για ποσοτικά χαρακτηριστικά της υπό εξέταση μονάδας.

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα μπορεί ελεύθερα να επιλέξει της αξιολογήσεις ποιού οίκου, από τους αναγνωρισμένους από τις εθνικές εποπτικές αρχές, θα χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Εντούτοις, θα πρέπει να χρησιμοποιεί πάντα τον ίδιο οίκο και όχι να επιλέγει κάθε φορά τη βαθμολόγηση που ταιριάζει καλύτερα στις ανάγκες του. Δεν επιτρέπεται, δηλαδή, σε ένα ίδρυμα να επιλέγει για κάθε δανειοδοτούμενη μονάδα τον αξιολογητικό οίκο εκείνο που δίνει την καλύτερη βαθμολόγηση με στόχο τη μείωση του συνολικού του κινδύνου. Πρέπει να υπάρχει μια συνέπεια ως προς την επιλογή.

5.1.1 Στάθμιση ανάλογα με τον κίνδυνο

Σύμφωνα με τις προτάσεις της Επιτροπής, κάθε κατηγορία αναλαμβανόμενου κινδύνου θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με διαφορετικό τρόπο. Έτσι, οι απαιτήσεις των τραπεζών έναντι διαφορετικών αντισυμβαλλομένων θα πρέπει να σταθμίζονται ανάλογα με το βαθμό επικινδυνότητας που έχει κάθε ένας από αυτούς.

Αναλυτικότερα, για τις απαιτήσεις από διαφορετικούς φορείς ισχύουν τα ακόλουθα (ανάλογα με τη βαθμολόγηση που κάθε ένας επιτυγχάνει):

❖ Απαιτήσεις έναντι της Κεντρικής Κυβέρνησης ή της Κεντρικής Τράπεζας της χώρας:

Βαθμολόγηση	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	Κάτω από B-	Άνευ
Στάθμιση	0%	20%	50%	100%	150%	100%

Δίνεται η δυνατότητα στις τοπικές εποπτικές αρχές να επιβάλουν μικρότερα ποσοστά στάθμισης κινδύνου για την Κεντρική Τράπεζα της χώρας ή την Κεντρική της Κυβέρνησης εφ' όσον οι απαιτήσεις είναι στο εσωτερικό νόμισμα της χώρας.

Όλες οι απαιτήσεις από την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα σταθμίζονται με μηδενικό συντελεστή (0%).

❖ Απαιτήσεις έναντι μη κυβερνητικών φορέων του δημόσιου τομέα:

Σε κάθε περίπτωση τα σταθμά τίθενται σε εθνικό επίπεδο και δεν υπάρχει μία διεθνής οδηγία για το ζήτημα. Μια πιθανότητα είναι να αποφασιστεί ο χειρισμός απαιτήσεων έναντι αυτών των φορέων όπως οι απαιτήσεις έναντι της Κυβέρνηση. Αποκλείεται όμως η θέσπιση χαμηλότερων ποσοστών για τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις.

❖ Απαιτήσεις έναντι αναπτυξιακών τραπεζών:

Μηδενική στάθμιση εφαρμόζεται για αναπτυξιακές τράπεζες με υψηλή βαθμολόγηση οι οποίες ικανοποιούν τα κατώτερα κριτήρια:

1. *Πολύ υψηλής ποιότητας μακροπρόθεσμες εκδόσεις*, για παράδειγμα η πλειονότητα των τοποθετήσεών της να είναι σε AAA βαθμολόγησης φορείς.
2. Η μετοχική διάρθρωση των αναπτυξιακών τραπεζών περιλαμβάνει κατά πλειοψηφία μακροπρόθεσμες εκδόσεις με βαθμολογία AA- ή καλύτερη ή τα κεφάλαια τους προέρχονται από μικρή ή καθόλου μόχλευση, δηλαδή χρησιμοποιούν ίδια κεφάλαια για της δραστηριότητές τους.
3. *Ισχυρή υποστήριξη από τους μετόχους* τους η οποία αποδεικνύεται με την καταβολή μεγάλου ποσού σαν αρχικό κεφάλαιο αλλά και τις συνεχείς καταβολές νέων ποσών για αύξηση των ιδίων κεφαλαίων ή για κάλυψη υποχρεώσεων των ιδρυμάτων.
4. *Επαρκές κεφάλαιο και ρευστότητα* (κάθε αναπτυξιακή τράπεζα εξετάζεται ξεχωριστά για το κριτήριο αυτό καθώς έχουν διαφορετικές υποχρεώσεις και έκθεση σε πιστωτικό ή άλλο κίνδυνο).
5. *Αυστηρά κριτήρια για τη δανειοδότηση και συντηρητική οικονομική πολιτική* που θα περιλαμβάνει διαρκείς εσωτερικούς ελέγχους, περιορισμό της έκθεσης σε κίνδυνο ανάλογα με τη χώρα, την πιστοληπτική κατηγορία του δανειοδοτούμενου, τον τομέα δραστηριότητας του κ.α.

Αναπτυξιακές τράπεζες που έχουν μηδενικά σταθμά κινδύνου είναι οι εξής: the International Bank for Reconstruction and

Development, the International Finance Corporation, the Asian Development Bank, the African Development Bank, the European Investment Bank, the Nordic Investment Bank, the Caribbean Development Bank, the Islamic Development Bank and the Council of Europe Development Bank.

Οι υπόλοιπες περιπτώσεις αναπτυξιακών τραπεζών αντιμετωπίζονται όπως και οι υπόλοιπες τράπεζες αλλά χωρίς τη δυνατότητα παροχής ευνοϊκότερης στάθμισης για της βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις.

❖ Απαιτήσεις έναντι τραπεζών:

Για τις απαιτήσεις έναντι τραπεζών υπάρχουν δύο επιλογές εκ των οποίων οι εθνικές εποπτικές αρχές θα πρέπει να επιλέξουν, κατά την κρίση, μία η οποία θα εφαρμόζεται σε όλες τις τράπεζες. Σύμφωνα με την πρώτη επιλογή, όλες οι τράπεζες που λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο θα αντιμετωπίζονται με σταθμά της αμέσως χαμηλότερης κατηγορίας από την Κεντρική Τράπεζα της χώρας. Για απαιτήσεις έναντι τραπεζών χωρών των οποίων η Κεντρική βαθμολογείται από BB+ μέχρι B- είναι αβαθμολόγητη θα χρησιμοποιείται σαν μέγιστο σταθμό το 100%.

Η δεύτερη επιλογή βασίζεται σε εξωτερική αξιολόγηση κάθε τράπεζας ξεχωριστά και έχει συντελεστή στάθμισης κινδύνου για της αβαθμολόγητες ίσο με 50%. Αυτή η επιλογή επιτρέπει την ευνοϊκότερη μεταχείριση των βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων, με αρχικό χρονικό ορίζοντα μικρότερο ή ίσο των τριών μηνών, δηλαδή τη χρήση για της απαιτήσεις αυτές των σταθμών της ακριβώς καλύτερης κατηγορίας με ελάχιστο το 20%. Αυτός ο χειρισμός είναι εφικτός για όλες τις τράπεζες εκτός από αυτές των οποίων η στάθμιση κινδύνου ισούται με 150%.

Συνοπτικά, οι δύο αυτές επιλογές για απαιτήσεις έναντι τραπεζών μπορούν να αποδοθούν όπως στον ακόλουθο πίνακα:

Βαθμολόγηση	<i>AAA έως AA-</i>	<i>A+ έως A-</i>	<i>BBB+ έως BBB-</i>	<i>BB+ έως B-</i>	<i>Κάτω Από B-</i>	<i>Άνευ</i>
Επιλογή 1^η						
Στάθμιση	20%	50 %	100%	100%	150%	100%
Επιλογή 2^η						
Στάθμιση	20%	50 %	50%	100%	150%	50%

Στάθμιση για βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις	20%	20%	20%	50%	150%	20%
---	-----	-----	-----	-----	------	-----

❖ **Απαιτήσεις έναντι ασφαλιστικών εταιρειών:**

Οι απαιτήσεις έναντι ασφαλιστικών εταιρειών θα πρέπει να αντιμετωπίζονται όπως οι αντίστοιχες έναντι τραπεζών με την προϋπόθεση ότι οι ασφαλιστικές εταιρίες λειτουργούν με βάση τους κανονισμούς που έχουν τεθεί από την Επιτροπή κυρίως σε θέματα με βάση τους κανονισμούς που έχουν τεθεί από την Επιτροπή κυρίως σε θέματα κεφαλαιακής επάρκειας του κλάδου αυτού θα αντιμετωπίζονται όπως και οι υπόλοιπες επιχειρήσεις.

❖ **Απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων:**

Η στάθμιση των απαιτήσεων έναντι επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων και των ασφαλιστικών εταιρειών όπως προωτέρη αναφέρεται, δίνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Βαθμολόγηση	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BB-	Κάτω από BB-	Άνευ
Στάθμιση	20%	50%	100%	150%	100%

Δίνεται η ευχέρεια στις τοπικές εποπτικές αρχές να επιβάλουν υψηλότερο συντελεστή στάθμισης κινδύνου για τις αβαθμολόγητες επιχειρήσεις εάν θεωρούν ότι ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο ή κρίνουν με βάση ιστορικά στοιχεία, πως ο κίνδυνος αδυναμίας αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους είναι υψηλότερος. Επιπλέον, μπορεί να αποφασιστεί από τις εποπτικές αρχές να δοθεί η δυνατότητα στις να σταθμίζουν όλες τις απαιτήσεις τους έναντι επιχειρήσεων με συντελεστή 100% αδιακρίτως της αξιολόγησης που έχουν επιτύχει. Σε καμία όμως περίπτωση δεν

επιτρέπεται η εναλλαγή πρακτικών ανάλογα με αυτή που προσφέρει θετικότερη βαθμολόγηση. Για το σκοπό αυτό, οι τράπεζες θα πρέπει πρώτα να παίρνουν έγκριση για τη μέθοδο που θα υιοθετήσουν.

❖ Απαιτήσεις έναντι χαρτοφυλακίων λιανικής:

Για να ανήκει μία επιχείρηση στην κατηγορία αυτή θα πρέπει να πληρεί τα ακόλουθα κριτήρια:

1. Προσανατολισμός: Ο κίνδυνος πρέπει να αφορά ιδιώτη ή ομάδα ιδιωτών ή μικρή επιχείρηση.
2. Προϊόν: Η απαίτηση θα πρέπει να έχει τη μορφή προσωπικού / καταναλωτικού / φοιτητικού δανείου, δανείου για αγορά αυτοκινήτου, χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), πιστωτικής κάρτας, διευκόλυνσης σε μικρή επιχειρηματική μονάδα κ.λπ.
3. Διαφοροποίηση: Το χαρτοφυλάκιο θα πρέπει να είναι ικανοποιητικά διαφοροποιημένο ούτως ώστε να μειώνεται ο συνολικός του κίνδυνος οπότε και να δικαιολογεί συντελεστή στάθμισης κινδύνου ίσο προς 75%. Ένας τρόπος επίτευξης ικανοποιητικής διασποράς είναι η θέσπιση ορίου όσον αφορά τη μέγιστη έκθεση σε έναν αντισυμβαλλόμενο στο σύνολο του χαρτοφυλακίου. Η Επιτροπή σαν όριο προτείνει το 0,20% για κάθε δανειοδοτούμενη οικονομική μονάδα.
4. Συνολική απαίτηση ως προς κάθε αντισυμβαλλόμενο: Δεν πρέπει να υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο ευρώ (1.000.000,00).

Απαιτήσεις που εντάσσονται στην κατηγορία αυτή σταθμίζονται με συντελεστή 75% εκτός αυτών που ανήκουν στα ληξιπρόθεσμα δάνεια και εξαιρούνται του γενικού αυτού κανόνα.

❖ Απαιτήσεις στεγαστικής πίστης:

Στεγαστικά δάνεια που δίνονται με υποθήκευση ακίνητο που έχει στην κατοχή του ή θα αποκτήσει ο δανειολήπτης σταθμίζονται με συντελεστή 35%. Βέβαια, θα πρέπει το ποσοστό αυτό να εφαρμόζεται μόνο για δάνεια στεγαστικής πίστης με υποθήκη και όχι σε άλλου τύπου. Αν παρ' όλα αυτά οι εποπτικές αρχές θεωρούν ότι το 35% δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, τότε μπορούν να ζητήσουν την υιοθέτηση υψηλότερου ποσοστού.

❖ **Απαιτήσεις με κάλυμμα εμπορική ακίνητη περιουσία:**

Για απαιτήσεις αυτού του τύπου, η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπ' όψιν το γεγονός ότι κατά το παρελθόν πολλά δάνεια αυτού του είδους αποτέλεσαν προβληματικό κομμάτι του ενεργητικού των τραπεζών, θεωρεί σκόπιμη την επιβολή σταθμού όχι μικρότερου του 100% ακόμα και για δάνεια εκείνα που έχουν δοθεί με υποθήκη σε γραφεία ή άλλους επαγγελματικούς / βιομηχανικούς χώρους. Εντούτοις, σε εξαιρετικές περιπτώσεις πολύ καλών και ανεπτυγμένων αγορών μπορεί να δικαιολογηθεί η εφαρμογή ενός χαμηλότερου ποσοστού, στο ύψος του 50% του συνολικού ποσού του δανείου το οποίο όμως ταυτόχρονα δεν είναι μικρότερο του 50% της εμπορικής αξίας του ακινήτου ή του 60% του ποσού της υποθήκης. Για να εφαρμοστεί η εξαίρεση αυτή θα πρέπει απαραίτητως να συντρέχουν συγκεκριμένες αυστηρές προϋποθέσεις.

❖ **Απαιτήσεις έναντι ληξιπρόθεσμων δανείων:**

Τα δάνεια σε καθυστέρηση για περισσότερο από ενενήντα (90) ημέρες, με εξαίρεση τα ενυπόθηκα στεγαστικά, θα σταθμίζονται ως προς τον κίνδυνο ανάλογα με το ύψος του ανεξόφλητου κεφαλαίου και το ποσοστό των προβλέψεων επισφάλειας που έχει κάνει η τράπεζα. Πιο συγκεκριμένα, συγκεκριμένες αυστηρές προϋποθέσεις.

- Δάνεια για τα οποία η πρόβλεψη είναι μικρότερη του 20% του άληκτου κεφαλαίου τους θα σταθμίζονται με συντελεστή 150%.
- Δάνεια για τα οποία η πρόβλεψη είναι μεγαλύτερη του 20% του άληκτου κεφαλαίου τους θα σταθμίζονται με συντελεστή 100%.

- Δάνεια για τα οποία η πρόβλεψη δεν είναι μικρότερη του 50% του άληκτου κεφαλαίου τους θα σταθμίζονται με συντελεστή 100% με ευχέρεια όμως μείωσης του συντελεστή αυτού έως και το 50%.

Για τα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια θα χρησιμοποιείται συντελεστής στάθμισης κινδύνου 100% άσχετα προς τις προβλέψεις επισφαλειών που έχουν υπολογιστεί γι' αυτά. Εντούτοις, εάν οι προβλέψεις υπερβαίνουν το 20% του άληκτου κεφαλαίου τους τότε μπορεί, κατά την κρίση των τοπικών εποπτικών αρχών, να χρησιμοποιηθεί συντελεστής στάθμιση ίσος προς 50%.

❖ Απαιτήσεις έναντι πελατών υψηλού κινδύνου:

Οι απαιτήσεις από αντισυμβαλλόμενους με χαμηλή βαθμολογία θα σταθμίζονται με συντελεστή τουλάχιστον 150% ή μεγαλύτερο. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι ακόλουθες περιπτώσεις:

1. Απαιτήσεις έναντι κυβερνήσεων, δημοσίων φορέων και οργανισμών, τραπεζών και ασφαλιστικών εταιρειών με αξιολόγηση χαμηλότερη από B-.
2. Απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων με αξιολόγηση χαμηλότερη του BB-.
3. Δάνεια σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των ενενήντα (90) ημερών εφ' όσον οι προβλέψεις επισφάλειας που έχουν γίνει γι' αυτά δεν υπερβαίνουν το 20% του άληκτου κεφαλαίου.

Οι τοπικές αρχές δύνανται να επιβάλουν συντελεστή στάθμισης κινδύνου 150% ή μεγαλύτερο και σε άλλες περιπτώσεις εφ' όσον κρίνουν ότι ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο. Παράδειγμα μπορεί να αποτελέσουν οι καινοτόμες επενδύσεις (venture capital) ή κάποιες ιδιωτικές επενδύσεις.

❖ Απαιτήσεις έναντι στοιχείων εκτός ισολογισμού:

Για να χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία αυτά στη μέτρηση του κινδύνου θα πρέπει να μετατραπούν, με τη βοήθεια ειδικών συντελεστών,

σε ισοδύναμες πιστωτικές θέσεις. Αναλυτικότερα, οι υποσχετικές διάρκειας μέχρι ένα έτος έχουν συντελεστή μετατροπής ίσο με 20% ενώ, οι έχουσες διάρκεια μεγαλύτερη του έτους ίσο με 50%. Εντούτοις, υποσχετικές που μπορούν να ανακληθούν ανά πάσα στιγμή έχουν μηδενικό συντελεστή. Στα χρεόγραφα θα εφαρμόζεται συντελεστής 100% ενώ, στις βραχυπρόθεσμες εγγυητικές επιστολές συντελεστής 20%.

5.1.2 Κανονιστικές διατάξεις εφαρμογής

Για τη σωστή υλοποίηση των προτάσεων της Επιτροπής οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να φροντίσουν ώστε να καθορίσουν σαφώς τη στάθμιση κινδύνου που αντιστοιχεί σε κάθε κατηγορία αξιολόγησης²³ για να είναι συνεπής η εφαρμογή της μεθόδου απ' όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς. Καθώς κάθε αξιολογητικός οίκος μπορεί να χρησιμοποιήσει διαφορετική ομαδοποίηση στις οικονομικές μονάδες που εξετάζει και να θέσει διαφορετικά όρια σε κάθε κατηγορία, θα πρέπει, σε εθνικό επίπεδο, να υπάρχει ένας ενιαίος τρόπος χειρισμού των αξιολογήσεων που να καταλήγει σε ομοιογενές αποτέλεσμα.

Επιπροσθέτως, κάθε τράπεζα θα πρέπει να γνωστοποιεί τις αξιολογήσεις που χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό του αναλαμβανόμενου κινδύνου για κάθε είδος απαιτήσεων. Θα πρέπει πάντα να λαμβάνει υπ' όψιν της για κάθε τύπο απαίτησης την αξιολόγηση που κάνει συγκεκριμένος, εγκεκριμένος οίκος και όχι να επιλέγει κάθε φορά την αξιολόγηση του οίκου εκείνου που θεωρείται ευνοϊκότερη για τον υπολογισμό του συνολικού κινδύνου του χαρτοφυλακίου της.

Σε περίπτωση που για κάποιο λόγο υπάρχουν περισσότερες από μία εκτιμήσεις από αξιολογητικούς οίκους για κάποια τραπεζική απαίτηση τότε, η τράπεζες υποχρεούνται να χρησιμοποιήσουν αυτή που αντιστοιχεί στον υψηλότερο συντελεστή στάθμισης κινδύνου αναφέροντας όμως και τις υπόλοιπες.

Όταν μία τράπεζα επενδύει σε χαρτοφυλάκιο το οποίο έχει εκ των προτέρων αξιολογηθεί, τότε θα χρησιμοποιήσει την υπάρχουσα αξιολόγηση για τον υπολογισμό του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Σε κάθε άλλη περίπτωση, ισχύουν τα ακόλουθα:

1. Εάν ο δανειζόμενος έχει αξιολογηθεί για την έκδοση κάποιου άλλου δανείου μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την τράπεζα η αξιολόγηση αυτή μόνον εφ' όσον και η απαίτηση αυτή κατατάσσεται εξ ίσου με την παλαιότερη σε όλα τα επίπεδα.

²³ Πηγή: Γκόρτσος ,(2006)

2. Εάν ο δανειζόμενος έχει αξιολογηθεί σαν οικονομική μονάδα σε υψηλή κατηγορία τότε η βαθμολόγηση που έχει μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλες τις παλαιότερες απαιτήσεις. Οι υπόλοιπες μη αξιολογηθείσες απαιτήσεις θα πρέπει να αντιμετωπιστούν ως αβαθμολόγητες. Εάν όμως είτε ο δανειζόμενος ή μία συγκεκριμένη απαίτηση έναντι αυτού έχει χαμηλή βαθμολόγηση, τότε κάθε νέα απαίτηση από αυτόν θα πρέπει να σταθμιστεί ανάλογα με τη βαθμολόγηση αυτή.

Βέβαια, σε περίπτωση που η τράπεζα θέλει να στηριχθεί σε μία μόνο αξιολόγηση θα πρέπει να φροντίσει ώστε αυτή να αντανakλά το συνολικό κίνδυνο που έχει από το συγκεκριμένο αντισυμβαλλόμενο.

Επιπλέον, κάθε απαίτηση πρέπει να αξιολογείται διαφορετικά ανάλογα με το νόμισμα στο οποίο είναι. Συνεπώς, βαθμολόγηση για απαιτήσεις στο τοπικό νόμισμα της χώρας δεν επιτρέπεται να εφαρμοστεί και για απαιτήσεις σε συνάλλαγμα ακόμα κι αν ο αντισυμβαλλόμενος είναι ο ίδιος και στις δύο περιπτώσεις.

Επιπροσθέτως, οι αξιολογήσεις για βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις (μέχρι τρεις μήνες) δεν μπορούν να γενικευθούν και να χρησιμοποιηθούν για άλλες βραχυπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες απαιτήσεις. Γενικά, εάν μία βραχυπρόθεσμη σταθμίζεται με συντελεστή 50% μία αβαθμολόγητη βραχυπρόθεσμη απαίτηση έναντι του ίδιου αντισυμβαλλόμενου θα έχει συντελεστή τουλάχιστον ίσο με 100% ενώ, εάν η βραχυπρόθεσμη απαίτηση δικαιολογεί συντελεστή 150% όλες οι αβαθμολόγητες απαιτήσεις, αδιακρίτως διάρκειας, θα αντιμετωπιστούν με τον ίδιο συντελεστή στάθμισης κινδύνου.

5.1.3 Μειώσεις πιστωτικού κινδύνου (Credit risk mitigation)

Ο αναλαμβανόμενος από τις τράπεζες πιστωτικό κίνδυνος μπορεί να μετριαστεί με τη λήψη των κατάλληλων μέτρων. Ο βασικότερος τρόπος για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η χρήση καλυμμάτων για τη δανειοδότηση πελατών²⁴. Υπάρχουν πολλά στοιχεία που μπορεί μία τράπεζα να χρησιμοποιήσει ως κάλυμμα για τη δανειοδότηση ενός πελάτη. Η Επιτροπή ασχολείται κυρίως με τα εχέγγυα που χρησιμοποιούνται για το σκοπό αυτό.

²⁴ Πηγή: Breal, Mayers, Allen (8th Edition)

Τα καλύμματα προσφέρουν στην τράπεζα τη δυνατότητα εξόφλησης των απαιτήσεών της από έναν πελάτη εάν αυτός καταστεί αφερέγγυος. Μπορεί δηλαδή μία τράπεζα η οποία έχει λάβει ένα κάλυμμα για τη χορήγηση ενός δανείου να το εκποιήσει και να εισπράξει έτσι το οφειλόμενο προς αυτή κεφάλαιο, μερικά ή συνολικά ανάλογα με το είδος και την αξία του καλύμματος.

Εντούτοις, η χρήση καλυμμάτων μπορεί να επιφέρει στην τράπεζα αυξημένη έκθεση σε άλλες μορφές κινδύνων όπως είναι ο νομικός, ο λειτουργικός, ο κίνδυνος ρευστότητας και ο κίνδυνος αγοράς. Βέβαια, αυτό εξαρτάται και από τον τύπο και τη φύση του καλύμματος. Για παράδειγμα, εάν για κάλυμμα χρησιμοποιηθεί κάποιο περιουσιακό στοιχείο του δανειολήπτη που απαξιώνεται με την πάροδο του χρόνου είναι πιθανό όταν θα χρειαστεί η τράπεζα να το εκποιήσει για να καλύψει το οφειλόμενο προς αυτή κεφάλαιο, η αγοραία αξία του να είναι μικρότερη της εκτιμηθείσας και να μην αρκεί. Επιπλέον, μπορεί να υπάρχει νομικό κώλυμα στη χρήση του καλύμματος ή να απαιτείται χρονοβόρα ή δαπανηρή διαδικασία ώστε να μπορέσει η τράπεζα να αξιοποιήσει το κάλυμμα που έχει στη διάθεσή της.

Συνεπώς, μπορεί μεν τα καλύμματα για ένα δάνειο να μειώνουν τον πιστωτικό κίνδυνο στον οποίο εκτίθεται ένα τραπεζικό ίδρυμα όμως μπορεί να προκαλούν αύξηση στο συνολικό αναλαμβανόμενο κίνδυνο ή να υπάρχει δυσχέρεια στη χρήση τους.

Για να μειωθεί ο κίνδυνος από τη χρήση εχεγγύων, τουλάχιστον όσον αφορά τη νομική πλευρά, οι τράπεζες θα πρέπει να φροντίσουν για τη σαφή διατύπωση των όρων παροχής του καλύμματος από τον πελάτη ούτως ώστε να μπορούν να στηρίξουν τη χρήση του στη δανειακή σύμβαση που έχουν συνάψει και έχουν έτσι την ευχέρεια εκποίησής του χωρίς πρόβλημα.

Τα καλύμματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε για ολική είτε για μερική κάλυψη από τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Αυτό θα εξαρτηθεί από το είδος και την αξία τους. Επίσης, υπάρχει πληθώρα καλυμμάτων που μπορεί να προσφέρει ο αντισυμβαλλόμενος ή ένας τρίτος.

Κάθε τύπος καλύμματος χρήζει και διαφορετική μεταχείρισης από την τράπεζα καθώς ενέχει διαφορετικό κίνδυνο. Για παράδειγμα, όταν το κάλυμμα το προσφέρει κάποιος άλλος τότε ο κίνδυνος αθέτησης επιμερίζεται σε δύο πρόσωπα, το δανειολήπτη και τον εγγυητή. Εξ' άλλου, κάποιες κατηγορίες καλυμμάτων είναι πιο σίγουρες και πιο εύκολα ρευστοποιήσιμες. Τέτοιο παράδειγμα αποτελούν τα μετρητά ή οι καταθέσεις στην δανείστρια τράπεζα.

Σε κάθε περίπτωση όμως οι τράπεζες θα πρέπει να μεριμνούν ώστε το κάλυμμα να διασφαλίζει πραγματικά το δάνειο που χορηγούν. Έτσι, καλό θα είναι να αποφεύγουν επιλογή καλυμμάτων με μεγάλη

θετική συσχέτιση με το δανειολήπτη καθώς κάτι τέτοιο σημαίνει ότι εάν ο δανειολήπτης αδυνατεί να ικανοποιήσει τις οφειλές του τότε και το κάλυμμα θα είναι ανίσχυρο. Παράδειγμα τέτοιου καλύμματος είναι τα χρεόγραφα εκδόσεως του δανειολήπτη ή η εγγύηση από θυγατρική εταιρεία κ.λπ. .

Η Επιτροπή της Βασιλείας κάνει μία εκτενή αναφορά στα είδη και την αντιμετώπιση των διαφόρων τύπων καλυμμάτων. Επίσης, προτείνει δύο διαφορετικές μεθόδους οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν ανεξάρτητα από το ποια μέθοδο υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου έχει υιοθετήσει κάθε ίδρυμα αρκεί να υπάρχει συνέπεια στην επιλογή. Οι δύο αυτές μέθοδοι είναι η απλή προσέγγιση (simple approach) και η περιεκτική (comprehensive approach).

5.1.3.1 The simple approach (Απλή προσέγγιση)

Σύμφωνα με την προσέγγιση²⁵ αυτή σαν εχέγγυα αναγνωρίζονται τα εξής:

- Μετρητά και τα ισοδύναμά τους (πιστοποιητικά κατάθεσης κ.α.)
- Χρυσός
- Ομολογίες αξιολογηθείσες από αναγνωρισμένους οίκους οι οποίες είναι BB- τουλάχιστον εφ' όσον εκδίδονται από το Κράτος ή δημόσιους οργανισμούς που χειρίζονται κατά τον ίδιο τρόπο ή BBB- τουλάχιστον εφ' όσον εκδίδονται από οποιαδήποτε άλλη οικονομική μονάδα.
- Ομολογίες μη αξιολογηθείσες υπό την προϋπόθεση ότι εκδίδονται από τράπεζα και διαπραγματεύονται σε αναγνωρισμένο χρηματιστήριο, όλες οι υπόλοιπες εκδόσεις του συγκεκριμένου ιδρύματος είναι βαθμολογημένες τουλάχιστον με BBB- από αναγνωρισμένο αξιολογητικό οίκο, η τράπεζα που τις κατέχει σαν εχέγγυο δεν τις αξιολογεί χαμηλότερα και οι εποπτικές αρχές πιστεύουν ότι έχουν υψηλή εμπορευσιμότητα.

²⁵ Πηγή: Saunders, Allen (2002)

- Αξιόγραφα που συμπεριλαμβάνονται στον κύριο δείκτη διαπραγμάτευσης κάποιου χρηματιστηρίου (συμπεριλαμβάνονται και οι μετατρέψιμες ομολογίες)

Για να αναγνωρισθεί όμως σαν κάλυμμα κάτι από τα ανωτέρω θα πρέπει επιπλέον να είναι δεσμευμένο στην τράπεζα για την ίδια διάρκεια με την απαίτηση από τον πελάτη. Θα πρέπει ακόμα να επαναξιολογείται σε τακτά χρονικά διαστήματα κατά την περίοδο αυτή (κατ' ελάχιστον κάθε έξι μήνες).

Κατά κανόνα, ο συντελεστής στάθμισης κινδύνου για τα εχέγγυα αυτά είναι 20%. Υπάρχουν όμως και ορισμένες εξαιρέσεις:

- Συναλλαγές επαναγοράς (repo – style transactions) που γίνονται από Κυβερνήσεις, δημοσίους οργανισμούς, τράπεζες άλλες επιχειρήσεις που δικαιολογούν συντελεστή στάθμισης κινδύνου σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο ίσο προς 20%, αμοιβαία κεφάλαια και συνταξιοδοτικά ταμεία μπορούν να έχουν συντελεστή στάθμισης ίσο προς 0% εφ' όσον πληρούν και τα ακόλουθα κριτήρια: α) τόσο η απαίτηση όσο και το κάλυμμα είναι μετρητά ή κρατικό ομόλογο ή ομόλογο δημοσίου οργανισμού το οποίο σταθμίζεται με μηδενικό συντελεστή, β) η απαίτηση και το κάλυμμα είναι στο ίδιο νόμισμα, γ) η συναλλαγή είναι άμεση (overnight) ή εφαρμόζεται καθημερινή αναπροσαρμογή του καλύμματος, δ) σε περίπτωση αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να συμπληρώσει το απαιτούμενο περιθώριο διασφάλισης η ρευστοποίηση του καλύμματος δεν καθυστερεί (δυσνητικά) περισσότερο από δύο εργάσιμες ημέρες, ε) η συναλλαγή γίνεται σε οργανωμένη αγορά, ζ) ισχύουν νομικοί κανόνες γι' αυτήν, η) υπάρχει στη συμφωνία όρος που υπαγορεύει ότι σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης της υποχρέωσης από τον αντισυμβαλλόμενο η ισχύ της παύει αμέσως και θ) σε περίπτωση αθέτησης, για οποιαδήποτε αιτία, η τράπεζα έχει το δικαίωμα, νομικά, να εκποιήσει άμεσα το κάλυμμα.
- Σε περίπτωση που ισχύουν μεν τα ανωτέρω αναφερθέντα κριτήρια αλλά ο αντισυμβαλλόμενος δεν ανήκει σε μία από τις

κατηγορίες αυτές τότε, εφαρμόζεται συντελεστής στάθμισης με 10%.

- Μηδενικός συντελεστής στάθμισης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στην περίπτωση όπου η απαίτηση και το κάλυμμα είναι στο ίδιο νόμισμα και το κάλυμμα είναι η κατάθεση μετρητών ή κρατικό ομόλογο δημοσίου οργανισμού που δικαιολογεί συντελεστή στάθμισης κινδύνου ίσο με 0% και η αγοραία τιμή του έχει μειωθεί κατά 20%.

5.1.3.2 The comprehensive approach

Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή²⁶ σαν εχέγγυα αναγνωρίζονται, πέραν αυτών που γίνονται δεκτά και στην απλή (simple), και τα εξής:

- Αξιόγραφα που δεν περιλαμβάνονται στον κύριο δείκτη αλλά διαπραγματεύονται σε κάποιο αναγνωρισμένο χρηματιστήριο
- Αμοιβαία κεφάλαια που περιλαμβάνουν τέτοια αξιόγραφα

Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο αυτή, οι τράπεζες καλούνται να υπολογίσουν την σταθμισμένη έκθεση που έχουν στον κίνδυνο που συνεπάγεται κάθε αντισυμβαλλόμενος λαμβάνοντας υπ' όψιν και τα διαθέσιμα καλύμματα ώστε να καλύπτουν τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας. Για τον υπολογισμό της έκθεσης στον κίνδυνο οι τράπεζες χρησιμοποιούν συγκεκριμένους ποσοστιαίους δείκτες απομείωσης της τρέχουσας αγοραίας αξίας των στοιχείων που χρησιμεύουν σαν κάλυμμα. Το μέγεθος του δείκτη εξαρτάται από την επικινδυνότητα κάθε στοιχείου και άρα, τροποποιείται αναλόγως.

Στον υπολογισμό των δεικτών αυτών θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν τόσο το ύψος της έκθεσης στον κίνδυνο όσο και η αξία κάθε καλύμματος. Επίσης, θα πρέπει να εκτιμηθεί και η διακύμανση που ενδέχεται να έχει η αγοραία αξία του καλύμματος και να τροποποιηθεί ανάλογα ο δείκτης. Επιπλέον, εάν το κάλυμμα και η απαίτηση είναι σε διαφορετικό νόμισμα, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και η μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας, που αυξάνει την επικινδυνότητα του καλύμματος.

²⁶ Πηγή: Saunders, Allen (2002)

Για τον υπολογισμό των προαναφερθέντων δεικτών (haircuts) οι τράπεζες μπορούν να υιοθετήσουν είτε τους δοθέντες από τις εποπτικές αρχές δείκτες είτε να κάνουν δικές τους εκτιμήσεις χρησιμοποιώντας εσωτερικούς υπολογισμούς για την αγοραία τιμή κάθε καλύμματος. Βέβαια, για να εφαρμόσουν τις δικές τους εκτιμήσεις θα πρέπει να πληρούν κάποια ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια όπως αυτά τίθενται από τους εποπτεύοντες.

Η επιλογή ανάμεσα στις δύο μεθόδους είναι ανεξάρτητη από τη χρήση τη τυποποιημένης προσέγγισης ή αυτής της εσωτερικής αξιολόγησης (IRB approach) για τη μέτρηση του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου. Εντούτοις, εάν μία τράπεζα αποφασίσει να ακολουθήσει την χρήση εσωτερικών εκτιμήσεων θα πρέπει να το κάνει για όλη τη γκάμα των καλυμμάτων που έχει.

Για ορισμένες κατηγορίες συναλλαγών που σχετίζονται με συμφωνίες επαναγοράς και εφ' όσον αυτές αφορούν κρατικά ομόλογα οι εποπτικές αρχές μπορεί να επιτρέψουν τη χρήση διαφορετικής απ' ότι συνήθως μεθόδου. Παρέχεται ακόμα μία τρίτη δυνατότητα στις τράπεζες αναφορικά με το ζήτημα αυτό: μπορούν να χρησιμοποιήσουν μοντέλα τύπου VaR (value at risk) για τον υπολογισμό της δυνητικής μεταβλητότητας της τιμής συναλλαγών επαναγοράς.

❖ Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων:

Ο υπολογισμός της έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο μετά τη χρήση καλυμμάτων γίνεται με τον ακόλουθο τύπο:

$$E^* = \max \{0, [E(1 + H_e) - C(1 - H_c - H_{fx})]\}$$

Όπου:

E^* είναι η αξία της έκθεσης μετά την μείωση του κινδύνου λόγω καλυμμάτων (risk mitigation)

E είναι η τρέχουσα αξία έκθεσης

H_e είναι ο κατάλληλος δείκτης απομείωσης (haircut) της έκθεσης

C είναι η τρέχουσα αξία του καλύμματος

H_c είναι ο κατάλληλος δείκτης απομείωσης για το συγκεκριμένο κάλυμμα

H_{fx} είναι ο κατάλληλος δείκτης απομείωσης για τη διάσταση μεταξύ του νομίσματος της απαίτησης και του καλύμματος

Το ύψος της έκθεσης στον κίνδυνο πολλαπλασιάζεται με το αντίστοιχο για τον αντισυμβαλλόμενο σταθμό και έτσι δίνεται το τελικό ποσό που θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί.

Εάν το κάλυμμα δεν είναι ένα μεμονωμένο στοιχείο αλλά αποτελείται από μία ομάδα περιουσιακών στοιχείων τότε ο δείκτης απομείωσης υπολογίζεται ως εξής:

$$H = \sum_i \alpha_i H_i$$

όπου:

α_i είναι το σταθμό του στοιχείου όπως υπολογίζεται σε νομισματικές μονάδες

H_i είναι ο αντίστοιχος δείκτης απομείωσης για το εν λόγω στοιχείο

❖ Δεδομένοι τυπικοί δείκτες (standard supervisory haircuts):

Στον ακόλουθο πίνακα δίνονται οι δείκτες όπως αυτοί καθορίζονται από τις εποπτικές αρχές, υποθέτοντας καθημερινή αναπροσαρμογή περιθωρίου διασφάλισης και περίοδο παρακράτησης δέκα (10) εργάσιμων ημερών. Οι δείκτες εκφράζονται σε ποσοστό.

Βαθμολόγηση αξιογράφων	Εναπομείνασα διάρκεια	Κυβερνητικής Έκδοσης	Άλλοι Εκδότες
AAA έως AA-	≤1 έτος	0,50	1
	>1 έτος, ≤ 5 ετών	2	4
	>1 έτος	4	8
A- έως BBB- ή αβαθμολόγητες τραπεζικές εκδόσεις	≤1 έτος	1	2
	>1 έτος, ≤5 ετών	3	6
	>5 ετών	6	12
BB+ έως BB-	Όλες	15	
Αξιόγραφα του κυρίως δείκτη και χρυσός		15	

<i>Άλλα αξιόγραφα διαπραγματεύσιμα σε αναγνωρισμένο χρηματιστήριο</i>	<i>25</i>
<i>Αμοιβαία κεφάλαια</i>	<i>Ο υψηλότερος δείκτης που αντιστοιχεί σε ένα από τα αξιόγραφα στα οποία επενδύουν</i>
<i>Μετρητά του ίδιου νομίσματος</i>	<i>0</i>

Στα αξιόγραφα κυβερνητικής έκδοσης συμπεριλαμβάνονται και αυτά που έχουν εκδοθεί από δημοσίους οργανισμούς που αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο ή από αναπτυξιακές τράπεζες που έχουν μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου.

❖ Εσωτερικές εκτιμήσεις δεικτών (own estimates for haircuts):

Για τη διενέργεια εσωτερικών εκτιμήσεων για τους δείκτες θα πρέπει να πληρούνται κάποια ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια ως ακολούθως²⁷:

A) Ποιοτικά κριτήρια:

1. Η περίοδος παρακράτησης (holding period) του στοιχείου από το είδος της συναλλαγής και τη συχνότητα αναπροσαρμογής της τιμής του. Η ελάχιστη περίοδος για διαφορετικές συναλλαγές δίνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Είδος συναλλαγής	Ελάχιστη περίοδος	Προϋποθέσεις
Συμφωνίες επαναγοράς	Πέντε (5) εργάσιμες Ημέρες	Καθημερινή Αναπροσαρμογή
Λοιπές συναλλαγές στην αγορά κεφαλαίου	Δέκα (10) εργάσιμες ημέρες	Καθημερινή Αναπροσαρμογή
Δανεισμός αξιογράφων	Είκοσι (20) εργάσιμες ημέρες	Καθημερινή Αναπροσαρμογή

²⁷ Πηγή: Caouette, Altman, Narayan (1998)

2. Οι τράπεζες πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν τους την έλλειψη ρευστότητας που έχουν τα χαμηλότερης ποιότητας περιουσιακά στοιχεία. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να αναπροσαρμόζεται η ελάχιστη περίοδος παρακράτησης ανάλογα. Επιπλέον, θα πρέπει να ελέγχεται μέσω ιστορικών δεδομένων εάν υποδηλώνεται συγκεκριμένη μεταβλητότητα για κάποια στοιχεία, όπως για παράδειγμα τα συνδεδεμένα νομίσματα, και να αντιμετωπίζονται αναλόγως.
3. Η παρακολούθηση ιστορικών στοιχείων για υπολογισμό των δεικτών απομείωσης θα πρέπει να διαρκεί κατ' ελάχιστον ένα έτος
4. Οι τράπεζες θα πρέπει να αναπροσαρμόζουν τα δεδομένα που χρησιμοποιούν για υπολογισμό των δεικτών απομείωσης τουλάχιστον μία φορά το τρίμηνο και να τους επανεκτιμούν κάθε φορά που αλλάζουν οι αγοραίες τιμές. Δηλαδή, οι δείκτες αυτοί θα πρέπει να υπολογίζονται σε τριμηνιαία βάση ή και συχνότερα. Εξ' άλλου, οι εποπτικές αρχές μπορούν, αν το κρίνουν απαραίτητο, να απαιτήσουν την τακτικότερη αναπροσαρμογή.
5. Δεν επιβάλλεται η χρήση συγκεκριμένου μοντέλου εκτίμησης. Κάθε τράπεζα μπορεί να επιλέξει αυτό που την εξυπηρετεί καλύτερα με τον όρο αυτό να περιλαμβάνει όλους τους κινδύνους που αναλαμβάνει. Παράδειγμα τέτοιου μοντέλου είναι η προσομοίωση τύπου Monte Carlo (Monte Carlo simulation).

B) Ποσοτικά κριτήρια:

1. Οι εκτιμήσεις μεταβλητότητας πρέπει να χρησιμοποιούνται στην καθημερινή διαχείριση κινδύνων.
2. Οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν σαφείς και αυστηρές διαδικασίες που να διασφαλίζουν την συμμόρφωση των εκτιμήσεών τους με τις επιταγές της Επιτροπής και να ελέγχουν την ορθότητα εφαρμογής των εσωτερικών συστημάτων διαχείρισης κινδύνων.
3. Το εσωτερικό σύστημα διαχείρισης κινδύνων θα πρέπει να συμπορεύεται με εφαρμογή ορίων έκθεσης στον κίνδυνο.
4. Το σύστημα διαχείρισης κινδύνων θα πρέπει να αναθεωρείται τακτικά από ανεξάρτητους ελεγκτές. Ο έλεγχος αυτός θα πρέπει να γίνεται συχνά, όχι πέραν του έτους, και να περιλαμβάνει την αξιολόγηση κάθε σημαντικής αλλαγής στη διαδικασία μέτρησης του κινδύνου, την

πληρότητα και ακρίβεια των στοιχείων για τη θέση της τράπεζας αναφορικά με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, την πιστοποίηση της συνέπειας, ανεξαρτησίας και αξιοπιστίας των πηγών λήψης στοιχείων για χρήση στα εσωτερικά μοντέλα και την ακρίβεια και καταλληλότητα των υποθέσεων μεταβλητότητας.

Τα κριτήρια αυτά ενδεχομένως να χρειαστούν αναπροσαρμογή αν οι συνθήκες διαφοροποιηθούν. Για παράδειγμα, η διάρκεια παρακράτησης του καλύμματος πρέπει να μεταβληθεί εφ' όσον αλλάξει η περίοδος αναπροσαρμογής της τιμής του ή του περιθωρίου διασφάλισης. Στην περίπτωση αυτή, ο συντελεστής απομείωσης θα πρέπει να επαναυπολογιστεί με βάση τον αριθμό των πραγματικών εργασιμων ημερών που μεσολαβούν ανάμεσα στις τιμολογιακές αναπροσαρμογές του καλύμματος, χρησιμοποιώντας τον ακόλουθο τύπο:

$$H = H_M \sqrt{\frac{NR + (T_M - 1)}{T_M}}$$

Όπου:

H: είναι ο δείκτης απομείωσης (haircut)

H_M: είναι ο δείκτης απομείωσης για την ελάχιστη περίοδο παρακράτησης

T_M: είναι η ελάχιστη περίοδος παρακράτησης για το συγκεκριμένο είδος συναλλαγής

NR: είναι ο πραγματικός αριθμός εργασιμων ημερών μεταξύ των αναπροσαρμογών.

Υπό προϋποθέσεις, μπορεί, κατά την κρίση των εποπτικών αρχών, να εφαρμοστεί μηδενικός συντελεστής απομείωσης. Αυτό μπορεί να συμβεί για συναλλαγές με συμφωνίες επαναγοράς εφ' όσον οι αντισυμβαλλόμενοι είναι Κυβερνήσεις, δημόσιοι οργανισμοί, τραπεζίτες, άλλες επιχειρήσεις που δικαιολογούν συντελεστή στάθμισης κινδύνου σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο ίσο προς 20%, αμοιβαία κεφάλαια και συνταξιοδοτικά ταμεία. Εντούτοις, η αντιμετώπιση αυτή

δεν είναι θεμιτή από τράπεζες που χρησιμοποιούν τις εναλλακτικές μεθόδους, μοντέλα τύπου Value at Risk (VaR).

Για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν δικά τους μοντέλα για την εκτίμηση των συντελεστών απομείωσης (haircuts) διαφοροποιείται ο τρόπος υπολογισμού της έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο και γίνεται με βάση τον ακόλουθο τύπο:

$$E^* = \max\{0, [(\sum E - \sum c) \text{ VaR output from internal model}]\}$$

Όπου :

E^* είναι η αξία της έκθεσης μετά την μείωση του κινδύνου λόγω καλυμμάτων (risk mitigation)

E είναι η τρέχουσα αξία έκθεσης

C είναι η τρέχουσα αξία καλύμματος

❖ Εγγυήσεις και πιστωτικά παράγωγα:

Οι εγγυήσεις και τα παράγωγα που χρησιμοποιούνται για κάλυψη από τον πιστωτικό κίνδυνο θα πρέπει να εμφανίζονται ως άμεσες απαιτήσεις και να αναφέρονται σαφώς σε συγκεκριμένη απαίτηση ώστε να είναι διακριτό το ύψος της κάλυψης και να μην είναι μετατρέψιμα. Επιπλέον, θα πρέπει να παρέχονται στην τράπεζα με ανέκκλητη εντολή και να μην δίνεται η δυνατότητα στον αντισυμβαλλόμενο – εγγυητή να αναστείλει την ισχύ τους για οποιοδήποτε λόγο.

Εκτός από τα κριτήρια που πρέπει να πληρούν όλα τα καλύμματα, οι εγγυήσεις θα πρέπει επιπλέον να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την τράπεζα, σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής του οφειλέτη, σύντομα, χωρίς να προηγηθεί κάποια συγκεκριμένη νομική διαδικασία και για όλο το οφειλόμενο ποσό της απαίτησης.

Επίσης, όταν παρέχεται μία εγγύηση, ο εγγυητής είναι δεσμευμένος απέναντι στην τράπεζα για ικανοποίηση ενδεχόμενης απαίτησης από πλευράς της σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσης εξόφλησης από τον κύριο οφειλέτη. Το ποσό που δύναται να ζητήσει η Τράπεζα από τον εγγυητή είναι ότι οφείλει ο δανειολήπτης, ήτοι κεφάλαιο, τόκοι, περιθώρια διασφάλισης κ.α. εκτός απ' όταν η σύμβαση με τον εγγυητή ορίζει διαφορετικά οπότε και το υπόλοιπο ποσό θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ακάλυπτο.

Σαν εγγυητικές μπορούν να γίνουν δεκτοί μόνο συγκεκριμένες οικονομικές οντότητες. Πιο συγκεκριμένα, μία τράπεζα μπορεί να δεχθεί εγγύηση για κάποια απαίτησή της από την Κυβέρνηση, οργανισμούς του δημοσίου τομέα, Κεντρικές τράπεζες, την τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, εμπορικές τράπεζες και επιχειρήσεις που βαθμολογούνται με Α- ή καλύτερα (συμπεριλαμβάνονται και οι μητρικές εταιρίες ή άλλες του ίδιου ομίλου εφ' όσον αξιολογούνται υψηλότερα από τον αρχικό αντισυμβαλλόμενο).

Αντίστοιχα, για τα πιστωτικά παράγωγα θα πρέπει να ισχύουν τα εξής:

1. Τα γεγονότα που προσδιορίζονται από τη συμφωνία θα πρέπει κατ' ελάχιστον να καλύπτουν αδυναμία πληρωμής οφειλόμενης απαίτησης, πτώχευση, χρεοκοπία.
2. Η διάρκεια του παραγωγού δεν μπορεί να είναι μικρότερη της περιόδου χάριτος που δίνεται για την επιβεβαίωση αδυναμίας αποπληρωμής της υποκείμενης οφειλής.
3. Τα παράγωγα που αναγνωρίζουν δυνατότητα χρηματικού διακανονισμού γίνονται δεκτά στο βαθμό που υπάρχει αυστηρή διαδικασία αποτίμησης της εκτίμησης απώλειας σε σαφώς προκαθορισμένη χρονική περίοδο.
4. Πρέπει να είναι εκ των προτέρων καθορισμένη η ταυτότητα των εμπλεκόμενων μερών που θα καθορίσουν το κατά πόσο συνέβη ένα πιστωτικό γεγονός. Αυτό δεν είναι ευθύνη μόνο του πωλητή του παραγωγού αλλά και ο αγοραστής οφείλει να γνωστοποιεί εμφάνιση κάποιου τέτοιου γεγονότος.
5. Διαφοροποίηση μεταξύ της υποχρέωσης αναφοράς και της υποκείμενης σε ένα πιστωτικό παράγωγο είναι αποδεκτή εφ' όσον η υποχρέωση αναφοράς είναι μικρότερη ή ίση της υποκείμενης και έχουν και οι δύο τον ίδιο υπόχρεο.

Όταν σαν κάλυμμα χρησιμοποιείται εγγύηση ή κάποιο παράγωγο τότε για το καλυπτόμενο ποσό της απαίτησης εφαρμόζεται το σταθμό εκείνο που αντιστοιχεί στον εγγυητή ενώ, για το υπόλοιπο μέρος αυτό που αντιστοιχεί στον αρχικό αντισυμβαλλόμενο.

Σε περίπτωση που η απαίτηση και το κάλυμμα είναι σε διαφορετικό νόμισμα, τότε η προς κάλυψη απαίτηση θα πρέπει να μειωθεί με τη χρήση ενός συντελεστή H_{Fx} :

$$G_A = G(1 - H_{FX})$$

Όπου:

G είναι το ονομαστικό ποσό της κάλυψης από τον πιστωτικό κίνδυνο

H_{FX} είναι ο κατάλληλος συντελεστής απομείωσης για τη συναλλαγματική διαφοροποίηση μεταξύ υποκείμενης απαίτησης και καλύμματος.

Υπάρχει ακόμα η περίπτωση να εμφανίζεται ασυμφωνία διάρκειας μεταξύ υποκείμενης απαίτησης και καλύμματος, η οποία πρέπει να υπερβαίνει το έτος. Αυτό συμβαίνει όταν η εναπομείνασα διάρκεια της απαίτησης είναι μεγαλύτερη αυτής του καλύμματος. Σαν διάρκεια της απαίτησης είναι μεγαλύτερη αυτής του καλύμματος. Σαν διάρκεια της απαίτησης θα πρέπει να υπολογίζεται η μεγαλύτερη δυνατή μέχρι ο αντισυμβαλλόμενος να εξοφλήσει ολοσχερώς την υποχρέωση που έχει έναντι της τράπεζας συμπεριλαμβανόμενης πιθανής περιόδου χάριτος.

Για την προσαρμογή αναφορικά προς την ασυμφωνία διάρκειας χρησιμοποιείται ο ακόλουθος τύπος:

$$P_a = P \frac{(t - 0,25)}{(T - 0,25)}$$

Όπου:

P_a είναι η αξία του καλύμματος προσαρμοσμένη για την υφιστάμενη διαφοροποίηση στη διάρκεια

P είναι η αξία του καλύμματος προσαρμοσμένη με τυχόν δείκτες απομείωσης

t είναι το ελάχιστο μεταξύ διάρκειας απαίτησης και διάρκειας καλύμματος εκφρασμένο σε έτη

T είναι το ελάχιστο μεταξύ του πέντε και της εναπομείνασας διάρκειας της απαίτησης εκφρασμένο σε έτη.

5.2 Προσέγγιση εσωτερικής αξιολόγησης (Internal Ratings-Based Approach- IRB)

Για να εφαρμόσει μία τράπεζα την προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης²⁸ για μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου που έχει θα πρέπει πρώτα να τεκμηριώσει τη μέθοδο που χρησιμοποιεί, να την πιστοποιήσει και να πάρει έγκριση από την αρμόδια τοπική αρχή. Η τράπεζα θα πρέπει να υπολογίζει για κάθε απαιτήσή της την πιθανότητα αθέτησης (probability of default), τη δεδομένη απώλεια από αθέτηση (loss given default), την έκθεση στον κίνδυνο λόγω αθέτησης (exposure at default) και την αποτελεσματική διάρκεια (effective maturity).

5.2.1 Κατηγορίες απαιτήσεων

Σύμφωνα με τη μέθοδο της εσωτερικής αξιολόγησης οι απαιτήσεις των τραπεζών²⁹ χωρίζονται σε διαφορετικές κατηγορίες και κάθε μία από αυτές χειρίζεται με ξεχωριστό τρόπο. Οι κατηγορίες αυτές είναι οι εξής:

1. Εταιρικές (corporate)
2. Κυβερνητικές (sovereign)
3. Τραπεζικές (bank)
4. Λιανικής (retail)
5. Δικαιωμάτων (equity)

Κάθε τράπεζα μπορεί να οριοθετεί με το δικό της τρόπο τις προαναφερθείσες κατηγορίες για τον υπολογισμό και διαχείριση του πιστωτικού της κινδύνου όμως, οφείλει να υιοθετεί τον πρόπονα χειρισμό για κάθε κατηγορία όσον αφορά τον καθορισμό του ελάχιστου απαιτούμενου κεφαλαίου. Επίσης, εφ' όσον προσδιορίζουν διαφορετικά τις κατηγορίες απαιτήσεων θα πρέπει να αποδείξουν στις εποπτικές αρχές ότι η ακολουθούμενη μεθοδολογία είναι σωστή και συνεπής διαχρονικά.

1. Corporate exposure

Οι απαιτήσεις που ανήκουν στην κατηγορία αυτή προέρχεται από δάνεια που έχουν δοθεί σε επιχειρήσεις. Οι τράπεζες μπορούν να διαχωρίσουν τις απαιτήσεις ανάλογα με το μέγεθος της αντισυμβαλλόμενης επιχείρησης. Σε αυτή την κατηγορία μπορούν να

²⁸ Πηγή: Saunders, Allen (2002)

²⁹ Πηγή: Brealey, Mayers, Allen (8th Edition)

διακριθούν πέντε υποκατηγορίες: α) χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου (project finance), β) χρηματοδότηση για την απόκτηση παγίων (object finance), γ) χρηματοδότηση για απόκτηση εμπορευμάτων (commodities finance), δ) χρηματοδότηση για ακίνητη περιουσία που δημιουργεί εισόδημα (income-producing real estate) και ε) χρηματοδότηση για απόκτηση υψηλής μεταβλητότητας εμπορικών ακινήτων (high-volatility commercial real estate), οι οποίες έχουν όλες κοινά χαρακτηριστικά:

- Η έκθεση στον κίνδυνο είναι σε μία μόνο οικονομική οντότητα η οποία έχει δημιουργηθεί αποκλειστικά για να χρηματοδοτήσει ή να λειτουργήσει το συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο.
- Η δανειζόμενη επιχείρηση δεν έχει άλλα περιουσιακά στοιχεία ή δραστηριότητες που να της αποφέρουν κέρδη οπότε, η δυνατότητα αποπληρωμής του χρέους της είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πορεία της παρούσας επένδυσης.
- Η σύμβαση μεταξύ δανειστή και δανειζόμενου δίνει στον πρώτο τη δυνατότητα ελέγχου επί του αποκτούμενου στοιχείου και του εισοδήματος που παράγει.
- Συνέπεια των παραπάνω είναι ότι η υποχρέωση του δανειζόμενου αποπληρώνεται με χρήση του εισοδήματος που πηγάζει από την επένδυση και όχι από μία ανεξάρτητη, ευρύτερη οικονομική δραστηριότητα.

α) Χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου (project finance):

Στο είδος αυτό της χρηματοδότησης ο δανειστής ενδιαφέρεται κυρίως για ένα συγκεκριμένο επενδυτικό σχέδιο και τις εισροές που αυτό παρέχει στη δανειζόμενη επιχείρηση καθώς αυτό είναι τόσο το μέσο όσο και το κάλυμμά του. Η χρηματοδότηση αυτή χρησιμοποιείται κυρίως για υλοποίηση ή επέκταση μεγάλων, τα ορυχεία, οι τηλεπικοινωνίες κ.α.

Στις περιπτώσεις αυτές το χρέος αποπληρώνεται αποκλειστικά από τις σχετιζόμενες με το έργο δραστηριότητες, για παράδειγμα την πώληση ηλεκτρικής ενέργειας από μία επιχείρηση παραγωγής της, καθώς οι εν λόγω επιχειρήσεις απαγορεύεται να έχουν και κάποια άλλη παράλληλη δραστηριότητα. Συνεπώς, η εξόφληση της απαίτησης της τράπεζας εξαρτάται απόλυτα από τις χρηματοροές της επένδυσης και την αξία του καλύμματος.

β) Χρηματοδότηση για την απόκτηση παγίων (object finance):

Η χρηματοδότηση αυτής της κατηγορίας χρησιμεύει για την απόκτηση εμπράγματων στοιχείων του ενεργητικού όπως, αεροπλάνα, δορυφόρους κ.α. Η αποπληρωμή της εξαρτάται από τις εισροές που προέρχονται από την χρήση του συγκεκριμένου παγίου. Βασική πηγή των ταμειακών αυτών ροών μπορεί να είναι η μίσθωσή τους από τον ιδιοκτήτη σε κάποιο τρίτο για εκμετάλλευση. Εάν ο δανειζόμενος έχει τη δυνατότητα, λόγω της οικονομικής του κατάστασης, να αποπληρώνει την απαίτηση στην τράπεζα χωρίς να χρειαστεί να εκχωρήσει το αποκτώμενο στοιχείο τότε, η απαίτηση θα πρέπει να αντιμετωπιστεί από την τράπεζα όπως συνήθεις ενεχυριασθείσες.

γ) Χρηματοδότηση για την απόκτηση παγίων (object finance):

Εμπορεύματα θεωρούνται όλα όσα είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης στις χρηματιστηριακές αγορές όπως το αργό πετρέλαιο, τα δημητριακά, τα μέταλλα κ.α. Η χρηματοδότηση αυτού του είδους είναι βραχυπρόθεσμη και η αποπληρωμή της γίνεται με το εισόδημα που προκύπτει από την πώληση των αποκτηθέντων εμπορευμάτων εφ' όσον ο δανειζόμενος δεν έχει άλλη οικονομική δραστηριότητα ή πάγια στοιχεία στον ισολογισμό του. Η αξιολόγηση έκθεσης λόγω χρηματοδότησης για αγορά εμπορευμάτων εξαρτάται από τη ρευστότητα του εμπορεύματος και από την ποιότητα του δανειζόμενου.

δ) Χρηματοδότηση για ακίνητη περιουσία που δημιουργεί εισόδημα (income- producing real estate)

Ακίνητα που δημιουργούν εισόδημα στον ιδιοκτήτη τους θεωρούνται αυτά που προορίζονται για πώληση ή ενοικίαση όπως κτήρια γραφείων, συγκροτήματα κατοικιών κ.α. Η εξόφληση απαιτήσεων από χρηματοδότηση για αγορά τέτοιου τύπου ακινήτων γίνεται με χρήση των χρημάτων που προέρχονται από την εκμετάλλευσή τους. Αυτό που διαφοροποιεί αυτό το είδος δανείων από τα ενυπόθηκα στεγαστικά είναι η μεγάλη θετική συσχέτιση που υπάρχει ανάμεσα στις ταμειακές ροές που προέρχονται από τα ακίνητα και στην αποπληρωμή της απαίτησης.

ε) Χρηματοδότηση για απόκτηση υψηλής μεταβλητότητας εμπορικών ακινήτων (high- volatility commercial real estate):

Η χρηματοδότηση αυτής της μορφής αφορά αγορά εμπορικών ακινήτων τα οποία ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο απώλειας. Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- Απαιτήσεις που καλύπτονται από εμπορικά ακίνητα, που σύμφωνα με τις τοπικές αρχές, έχουν μεγάλη μεταβλητότητα όσον αφορά την πιθανότητα αθέτησης.
- Δάνεια που δίνονται για απόκτηση, βελτίωση ή κατασκευή ακινήτων με υψηλή πιθανότητα αθέτησης.
- Δάνεια που δίνονται για απόκτηση, βελτίωση ή κατασκευή ακινήτων και αναμένεται να αποπληρωθούν με την αβέβαιη μελλοντική πώληση ή μίσθωση του ακινήτου.

2. sovereign exposures

Στην κατηγορία αυτή απαιτήσεων ανήκουν όλες όσες έχουν σαν αντισυμβαλλόμενο κυβέρνηση, κεντρική τράπεζα, δημόσιο οργανισμό που αντιμετωπίζεται με βάση την τυποποιημένη προσέγγιση κατά τον αυτό τρόπο ή αναπτυξιακή τράπεζα με μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου.

3. Bank exposures

Σ' αυτή την κατηγορία εμπεριέχονται απαιτήσεις έναντι άλλων τραπεζών, εγχώριων δημοσίων οργανισμών που δεν πληρούν τα κριτήρια ώστε να ενταχθούν στην προηγούμενη κατηγορία και αναπτυξιακές τράπεζες που δεν ικανοποιούν το μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου.

4. Retail exposures:

Για να ανήκει μία απαίτηση στην κατηγορία αυτή θα πρέπει να πληρεί όλα τα κατωτέρω κριτήρια:

- Απαιτήσεις από ιδιώτες ανεξαρτήτως ύψους. Παραδείγματα αποτελούν τα προσωπικά ή καταναλωτικά δάνεια, η

χρηματοδότηση μίσθωση (leasing) αγοράς αυτοκινήτου, οι πιστωτικές κάρτες κ.λπ.

- Ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια για πρώτη ή δεύτερη κατοικία ανεξαρτήτως ύψους υπό την προϋπόθεση ότι το δάνειο χορηγείται σε ένα μεμονωμένο πρόσωπο και ότι το ακίνητο προορίζεται για ιδιοκατοίκηση.
- Δάνεια προς μικρές επιχειρήσεις τα οποία δεν υπερβαίνουν το ένα εκατομμύριο (€ 1.000.000,00)
- Μπορεί να υπάρξει μικρή ευελιξία αναφορικά με τα στεγαστικά δάνεια ή αυτά προς μικρές επιχειρήσεις ώστε να μην αναγκαστούν οι τράπεζες να δημιουργήσουν νέα πληροφοριακά προγράμματα για να συμμορφωθούν απόλυτα προς τις επιταγές της Επιτροπής. Έτσι, μπορεί να αντιμετωπιστούν με τον τρόπο αυτό στεγαστικά δάνεια που χρησιμοποιούνται εν μέρει για αγορά κατοικίας προς ίδια χρήση και εν μέρει για αγορά λίγων ακινήτων προς ενοικίαση.

Επιπλέον, η απαίτηση πρέπει να είναι μέρος συνόλου απαιτήσεων που ομαδοποιούνται ως προς το χειρισμό από την τράπεζα. Οι τράπεζες πρέπει να χειρίζονται κάθε δάνειο με τον ίδιο τρόπο όπως τα υπόλοιπα που ανήκουν στην ίδια με αυτό κατηγορία, να το αντιμετωπίζουν δηλαδή σαν μέρος ενός χαρτοφυλακίου δανείων.

5. Equity exposures

Τα δικαιώματα περιλαμβάνουν άμεσα και έμμεσα συμφέροντα ιδιοκτησίας, ανεξάρτητα με το αν έχουν δικαίωμα ψήφου ή όχι, στο ενεργητικό μίας επιχείρησης και το εισόδημα που παράγεται απ' αυτό. Τα έμμεσα δικαιώματα προέρχονται, κυρίως, από την κατοχή παραγωγών συνδεδεμένων με μερίδια ιδιοκτησίας. Για να ανήκει ένα μέσο χρηματοδότησης σ' αυτήν την κατηγορία θα πρέπει να πληρεί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Είναι εξαγοράσιμο, υπό την έννοια ότι τα επενδυθέντα κεφάλαια μπορούν να έχουν απόδοση μόνο μέσω της πώλησης της επένδυσης ή του δικαιώματος.
- Δεν εμπεριέχει απαίτηση από πλευράς του εκδότη του δικαιώματος.

- Μεταβιβάζει την υπολειμματική αξία της απαίτησης στο περιουσιακό στοιχείο ή στο εισόδημα του εκδότη.

Για κάθε είδος στοιχείου του ενεργητικού μίας τράπεζας, υπάρχουν τρεις παράγοντες που πρέπει να υπολογιστούν: τα συστατικά του κινδύνου, δηλαδή οι εκτιμήσεις των παραμέτρων που κάνουν οι τράπεζες, οι συναρτήσεις στάθμισης του κινδύνου που χρησιμεύουν για το μετασχηματισμό των παραμέτρων σε σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων και οι ελάχιστες απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιούνται για να μπορεί μία τράπεζα να χρησιμοποιεί την προσέγγιση αυτή.

Στα πλαίσια της προσέγγισης της εσωτερικής αξιολόγησης, υπάρχουν δύο μέθοδοι που μπορεί μία τράπεζα να υιοθετήσει για τον υπολογισμό των προαναφερθέντων παραγόντων: η θεμελιώδης και η ανεπτυγμένη. Σύμφωνα με τη θεμελιώδη μέθοδο, η τράπεζα καλείται να εκτιμήσει την πιθανότητα αθέτησης ενώ, για τα υπόλοιπα συστατικά κινδύνου χρησιμοποιεί τις εκτιμήσεις των εποπτικών αρχών. Απ' την άλλη πλευρά, η ανεπτυγμένη μέθοδος επιβάλλει υπολογισμό από την τράπεζα όλων των παραμέτρων και εκτίμηση της αποτελεσματικής διάρκειας (maturity) κάθε στοιχείου εκτός ορισμένων εξαιρέσεων.

Εφ' όσον μία τράπεζα υιοθέτησε την προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης για ορισμένα από τα στοιχεία του ενεργητικού της θα πρέπει σταδιακά να την εφαρμόσει και στα υπόλοιπα. Βέβαια, η Επιτροπή αναγνωρίζει τις δυσκολίες που υπάρχουν ως προς αυτή την κατεύθυνση καθώς για τις τράπεζες μπορεί να μην είναι εφικτή η ταυτόχρονη εφαρμογή της μεθόδου για όλες τις κατηγορίες απαιτήσεων. Εντούτοις, εάν μία τράπεζα χρησιμοποιεί την IRB προσέγγιση για μια κατηγορία στοιχείων θα πρέπει να την εφαρμόζει σε όλα τα στοιχεία που ανήκουν στην κατηγορία αυτή με συνέπεια.

5.2.2 Κανόνες χειρισμού απαιτήσεων από επιχειρήσεις, κυβερνήσεις και τράπεζες

Για τον υπολογισμό της στάθμισης στον κίνδυνο απαιτήσεων³⁰ της κατηγορίας αυτής που δεν είναι σε αθέτηση μπορεί να ακολουθήσει η εξής μεθοδολογία:

³⁰ Πηγή:Brighman, Ehrhart (11th Edition)

Correlation to systematic risk:

$$R = 0,12 * \frac{[1 - EXP(-50 * PD)]}{[1 - EXP(-50)]} + 0,24 * \left[1 - \frac{1 - EXP(-50 * PD)}{1 - EXP(-50)} \right]$$

$$\text{Maturity adjustment: } b = [0,11852 - 0,05478 * \ln(PD)]^2$$

Capital requirement:

$$K = \{LGD * N[1 - R]^{-0.5} * G(PD) + \left[\frac{R}{1 - R}\right]^{0.5} * G(0.999)\} - PD * LGD * (1 - 1.5 * b)^{-1} * [1 + (M - 2.5) * b]$$

Risk-weighted assets :

$$RWA = K * 12.5 * EAD$$

Όπου:

Probability of default, PD: πιθανότητα μη αποπληρωμής. Εκτιμά την πιθανότητα μη αποπληρωμής από ένα δανειολήπτη σε ένα χρονικό ορίζοντα π.χ ενός έτους.

Loss given default, LGD: ζημία λόγω δεδομένης μη αποπληρωμής. Πρόκειται για τη ζημία από ένα δάνειο λόγω της μη αποπληρωμής αυτού που εκφράζεται σαν ποσοστό της αρχικής ονομαστικής αξίας του χρέους.

$N(x)$: είναι η αθροιστική κανονική κατανομή

$G(x)$: είναι η αντιστροφή της αθροιστικής κανονικής κατανομής

Exposure of default, EAD: έκθεση στον κίνδυνο λόγω μη αποπληρωμής. Είναι η ονομαστική αξία του χρέους ενός δανειολήπτη.

Correlation to systematic risk: συσχετισμός με τον συστηματικό κίνδυνο. Εκτιμά τη συσχέτιση μη αποπληρωμής δύο διαφόρων δανειοληπτών.

Risk weight factor, RWF: συντελεστής στάθμισης του κινδύνου. Συνδέεται με την προβλεπόμενη ζημία σε σχέση με την ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια.

Δίνεται η δυνατότητα προσαρμογής του απαιτούμενου κεφαλαίου ανάλογα με το μέγεθος της αντισυμβαλλόμενης επιχείρησης εφ' όσον πρόκειται για μικρές ή μεσαίες επιχειρήσεις (με τζίρο από πωλήσεις μικρότερο των πενήντα ευρώ - €50.000.000,00). Στην περίπτωση τέτοιων επιχειρήσεων ο συντελεστής συσχέτισης R υπολογίζεται ως εξής:

$$R = 0.12 * \frac{[1 - EXP(-50 * PD)]}{[1 - EXP(-50)]} + 0.24 * \left[1 - \frac{1 - EXP(-50 * PD)}{1 - EXP(-50)} \right] - 0.04 * \frac{1 - (s - 5)}{45}$$

Όπου:

S: είναι το ύψος των ετήσιων πωλήσεων (sales) σε εκατομμύρια ευρώ. Οι τιμές του είναι μεταξύ πενήντα και πέντε εκατομμυρίων ευρώ. Τιμές μικρότερες των πέντε εκατομμυρίων αντιμετωπίζονται σαν ισούνται ακριβώς με πέντε εκατομμύρια ευρώ για την προσαρμογή ως προς

το μέγεθος της επιχείρησης ($0,004 * \frac{1 - (s - 5)}{45}$).

Οι τράπεζες εκείνες που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για την εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης με χρήση δικής τους μεθόδου θα πρέπει να εντάξουν τις εσωτερικές αξιολογήσεις σε πέντε κατηγορίες όπως αυτές καθορίζονται από τις εποπτικές αρχές και να χρησιμοποιήσουν τον αντίστοιχο συντελεστή στάθμισης κινδύνου. Οι κατηγορίες αυτές δίνονται από τον ακόλουθο πίνακα:

Κατηγορία	Δυνατός	Καλός	Ικανοποιητικά Καλός	Αδύναμος	Προς Αθέτηση
Βαθμολόγηση	BBB- ή καλύτερα	BB+ ή BB	BB- ή B+	B έως C-	
Στάθμιση	70%	90%	115%	259%	0%

Οι τοπικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να επιτρέψουν στις τράπεζες ευνοϊκή μεταχείριση πελατών στις δύο κατηγορίες εφ' όσον η εναπομείνασα διάρκεια δεν υπερβαίνει τα 2,5 έτη. Έτσι, οι τράπεζες μπορούν να σταθμίσουν απαιτήσεις έναντι «δυνατών» πελατών με 50% κα έναντι «καλών» με 70%.

Αντίστοιχα, για απαιτήσεις από χρηματοδοτήσεις για απόκτηση υψηλής μεταβλητότητας εμπορικών ακινήτων (high- volatility commercial real estate) οι ως άνω τράπεζες θα εφαρμόσουν τους

προτεινόμενους από την Επιτροπή συντελεστές οι οποίοι είναι οι ακόλουθοι:

Κατηγορία	Δυνατός	Καλός	Ικανοποιητικά Καλός	Αδύναμος	Προς Αθέτηση
Βαθμολόγηση	BBB- ή καλύτερα	BB+ ήBB	BB- ή B+	B έως C-	
Στάθμιση	95%	120%	140%	250%	0%

Οι υπόλοιπες τράπεζες που έχουν πιστοποιημένο σύστημα εσωτερικής αξιολόγησης και μπορούν να προβούν σε εκτιμήσεις της πιθανότητας αθέτησης θα χρησιμοποιούν τον ίδιο τύπο με την προηγούμενη περίπτωση με διαφοροποίηση στους συντελεστές, δηλαδή:

$$R = 0.12 * \frac{[1 - EXP(-50 * PD)]}{[1 - EXP(-50)]} + 0.30 * \left[1 - \frac{1 - EXP(-50 * PD)}{1 - EXP(-50)} \right]$$

❖ Συστατικά κινδύνου:

Για απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων και τραπεζών η πιθανότητα αθέτησης τίθεται ίση με τη μεγαλύτερη της κατηγορίας στην οποία ανήκει ο αντισυμβαλλόμενος ή με 0.03% ενώ, για απαιτήσεις έναντι κυβερνήσεων ισούται με αυτή της κατηγορίας στην οποία ανήκουν. Για επιχειρήσεις που έχουν αξιολογηθεί ότι οδεύουν προς πτώχευση χρησιμοποιείται πιθανότητα αθέτησης ίση με 100%.

Για τον υπολογισμό της δεδομένης απώλειας από αθέτηση (loss given default) υπάρχουν δύο προσεγγίσεις που μπορούν να εφαρμόσουν οι τράπεζες: η θεμελιώδης και η ανεπτυγμένη. Σύμφωνα με τη θεμελιώδη, οι ανασφάλιστες απαιτήσεις από παλαιούς πελάτες θεωρούνται ότι έχουν απώλεια από αθέτηση ίση με 45% ενώ, όλες οι υπόλοιπες 75%.

Σαν καλύμματα για τις απαιτήσεις των τραπεζών στην μέθοδο εσωτερικής αξιολόγησης αναγνωρίζονται αυτά που δέχεται και η τυποποιημένη και επιπλέον εισπρακτέες απαιτήσεις, ορισμένα εμπορικά και αστικά ακίνητα και κάποια ακόμα που ικανοποιούν τις προθέσεις που θέτει η Επιτροπή. Για τον υπολογισμό της δεδομένης απώλειας από αθέτηση σε απαιτήσεις με κάλυμμα χρησιμοποιείται ο ακόλουθος τύπος:

$$LGD^* = LGD * \left(\frac{E^*}{E}\right)$$

Όπου:

LGD*: είναι η loss given default για τη συγκεκριμένη απαίτηση

LGD: είναι η loss given default πριν την αναγνώριση του καλύμματος (45%)

E: είναι η τρέχουσα αξία απαίτησης

E*: είναι η αξία τις απαιτήσεις αν απομειωθεί ανάλογα με το κάλυμμα (credit risk mitigation) όπως καθορίζεται στην τυποποιημένη προσέγγιση.

Για τον υπολογισμό του ίδιου δείκτη με βάση την ανεπτυγμένη μέθοδο οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιήσουν δική τους μεθοδολογία με τον περιορισμό ότι η δεδομένη απώλεια (LGD) θα υπολογίζεται σαν ποσοστό της συνολικής έκθεσης στον κίνδυνο σε περίπτωση αθέτησης.

Σε περίπτωση ύπαρξης εγγυητών τότε, σύμφωνα με τη θεμελιώδη προσέγγιση, η στάθμιση για το καλυπτόμενο μέρος της απαίτησης υπολογίζεται λαμβάνοντας υπ' όψιν τον αντίστοιχο συντελεστή στάθμισης για τον εγγυητή και την πιθανότητα αθέτησης που έχει ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκει, ή έναν ενδιάμεσο αν η τράπεζα θεωρεί ότι δεν μπορεί να γίνει πλήρης υποκατάσταση του δανειζόμενου με τον εγγυητή. Το μη καλυπτόμενο μέρος σταθμίζεται με τον υπόχρεο / δανειζόμενο.

Οι τράπεζες μπορεί, σύμφωνα με την ανεπτυγμένη μέθοδο, να αντικατοπτρίζουν την απομείωση των απαιτήσεων τους λόγω καλυμμάτων μέσω των προσαρμοσμένων εκτιμήσεων για την πιθανότητα αθέτησης και την απώλεια από αθέτηση. Θα πρέπει όμως να φροντίσουν να ακολουθούν συνεχώς τον ίδιο τρόπο για κάθε είδους εγγύηση η πιστωτικό παράγωγο. Επίσης, θα πρέπει το τελικό αποτέλεσμα να μην είναι μικρότερο από μία ισοδύναμη απαίτηση (χωρίς εγγυητή).

Η εκτίμηση για την έκθεση σε αθέτηση δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το άθροισμα του ποσού κατά το οποίο το απαιτούμενο κεφάλαιο θα μειωνόταν εφ' όσον η απαίτηση είχε πλήρως αποσβεστεί και της όποιας πρόβλεψης για μερικές αποσβέσεις.

Κατά τη θεμελιώδη μέθοδο, εφαρμόζονται όσα ισχύουν και στην τυποποιημένη προσέγγιση αναφορικά με το ζήτημα αυτό. Εξαιρέση αποτελούν οι υποσχετικές, ανεξαρτήτως διάρκειας, στις οποίες θα εφαρμόζεται συντελεστής προσαρμογής ίσος με 75%. Όμως, υποσχετικές που είναι οποτεδήποτε ανακλητές θα έχουν συντελεστή 0% όπως και στην τυποποιημένη προσέγγιση.

Σύμφωνα με την ανεπτυγμένη μέθοδο οι τράπεζες μπορούν να εφαρμόζουν τις δικές τους εκτιμήσεις για τους συντελεστές προσαρμογής που θα χρησιμοποιήσουν για κάθε είδος της απαίτησης σε συντελεστή 100% με βάση τη θεμελιώδη μέθοδο.

Η εκτίμηση της αποτελεσματικής διάρκειας (effective maturity)³¹ θα είναι για όλες τις απαιτήσεις του επιχειρηματικού τομέα 2,5 έτη με εξαίρεση τις συμφωνίες επαναγοράς όπου θα χρησιμοποιείται διάρκεια ίση με έξι (6) μήνες. Πάντως, οι εθνικές εποπτικές αρχές μπορούν να επιλέξουν να ζητήσουν από κάθε τράπεζα να προβεί στις δικές της εκτιμήσεις για την αποτελεσματική διάρκεια, ανάλογα με το είδος της απαίτησης, σύμφωνα με τη μεθοδολογία που περιγράφεται πιο κάτω.

Επίσης, οι τράπεζες που έχουν υιοθετήσει, έστω σε ένα βαθμό, την ανεπτυγμένη μέθοδο της προσέγγισης της εσωτερικής αξιολόγησης θα πρέπει να κάνουν εσωτερικές εκτιμήσεις για την αποτελεσματική διάρκεια κάθε στοιχείου. Μπορούν να εξαιρεθούν από το γενικό αυτό κανόνα, αν οι τοπικές εποπτικές αρχές το θεωρήσουν σκόπιμο, ορισμένες μικρές εγχώριες επιχειρήσεις / δανειζόμενοι οι πωλήσεις των οποίων αλλά και το σύνολο του ενεργητικού τους δεν ξεπερνούν τα πεντακόσια εκατομμύρια ευρώ (€500.000.000,00). Στην περίπτωση αυτή, θα θεωρείται ως μέση αποτελεσματική διάρκεια αυτή των 2,5 ετών όπως στη θεμελιώδη μέθοδο.

Ο υπολογισμός της αποτελεσματικής διάρκειας γίνεται ως εξής:

$$\bullet \text{ Effective maturity: } M = \frac{\sum_t * CF_t}{\sum_t CF_t}$$

$$\sum_t CF_t$$

όπου: CF_t: είναι οι καταβαλλόμενες χρηματοροές από το δανειστή κατά την περίοδο t

³¹ Πηγή: Caouette, Altman, Naraya(1998)

- Αν η τράπεζα αδυνατεί να υπολογίσει την αποτελεσματική διάρκεια σύμφωνα με τον παραπάνω τύπο, τότε μπορεί να ακολουθήσει μία πιο συντηρητική πολιτική και να εφαρμόσει σαν διάρκεια το μέγιστο του εναπομείναντος χρόνου, σε έτη, μέσα στον οποίον ο αντισυμβαλλόμενος υποχρεούται, σύμφωνα με τη σύμβαση που έχουν κάνει, να εξοφλήσει το χρέος του.

Για τα παράγωγα θα χρησιμοποιείται η αντίστοιχη σταθμισμένη διάρκεια τους. Η στάθμιση αυτή θα πρέπει να γίνεται συνυπολογίζοντας και την ονομαστική αξία κάθε συμβολαίου.

Σε καμία περίπτωση, αποτελεσματική διάρκεια δεν μπορεί να είναι μικρότερη του έτους ή να ξεπερνά τα πέντε (5) έτη. Για κάποιες βραχυχρόνιες θέσεις, που αποτελούνται καθ' ολοκληρίαν – ή σχεδόν- από καλυπτόμενες συναλλαγές στην κεφαλαιαγορά ή συμφωνίες επαναγοράς με διάρκεια μικρότερη του έτους, δεν ισχύει το ελάχιστο όριο.

5.2.3 Κανόνες χειρισμού απαιτήσεων λιανικής

Οι απαιτήσεις της κατηγορίας χωρίζονται σε τρεις επιμέρους: α) αυτές που σχετίζονται με τη στεγαστική πίστη, β) αναπληρούμενες πιστώσεις και γ) λοιπές απαιτήσεις λιανικής. Κάθε μία από τις ανωτέρω υποκατηγορίες χρήζει διαφορετικού χειρισμού αλλά σε καμία από τις τρεις δεν απαιτείται προσαρμογή ως προς τη διάρκεια.

α) *Απαιτήσεις από ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια:*

Correlation: $R = 0,15$

Capital requirement:

$$K = \{LGD * N[1 - R]^{-0.5} * G(PD) + \left[\frac{R}{1-R}\right]^{0.5} * G(0.999)\} - PD * LGD$$

Risk-weighted assets: $RWA = K * 12,5 * EAD$

Όπου:

PD: είναι η πιθανότητα αθέτησης (probability of default)

LGD: είναι η απώλεια από αθέτηση (loss given default)

N(x): είναι η αθροιστική κανονική κατανομή

G(x): είναι η αντίστροφη της αθροιστικής κανονικής κατανομής

EAD: είναι η έκθεση στον κίνδυνο σε περίπτωση αθέτησης (exposure at default)

β) Απαιτήσεις για αναπληρούμενες πιστώσεις:

Correlation: $R = 0,04$

Capital requirement:

$$K = \{LGD * N[1 - R]^{-0.5} * G(PD) + [\frac{R}{1-R}]^{0.5} * G(0.999)\} - PD * LGD$$

Risk – weighted assets: $RWA = K * 12,5 * EAD$

γ) Λοιπές απαιτήσεις λιανικής:

$$R = 0.03 * \frac{[1 - EXP(-35 * PD)]}{[1 - EXP(-35)]} + 0.16 * [1 - \frac{1 * EXP(-35 * PD)}{1 - EXP(-35)}]$$

Capital requirement:

$$K = \{LGD * N[1 - R]^{-0.5} * G(PD) + [\frac{R}{1-R}]^{0.5} * G(0.999)\} - PD * LGD$$

Risk – weighted assets: $RWA = K * 12,5 * EAD$

Όπως και στις απαιτήσεις από επιχειρήσεις και τράπεζες έτσι και στην περίπτωση των απαιτήσεων λιανικής τραπεζικής μπορούν να προσαρμοστούν κατάλληλα η πιθανότητα αθέτησης και απώλεια από αθέτηση ώστε να εμφανίζεται σε αυτές τυχόν μείωση του

αναλαμβανόμενου κινδύνου λόγω εγγύησης ή χρήσης πιστωτικών παραγώγων.

Για όλες τις απαιτήσεις λιανικής υπολογίζονται αποσβέσεις και προβλέψεις επισφαλειών οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν για τον υπολογισμό της συνολικής έκθεσης που έχει η τράπεζα σε περίπτωση αθέτησης. Έτσι, η εκτίμηση της απώλειας δεν μπορεί να είναι η μικρότερη από το άθροισμα το ποσό κατά το οποίο μειώνονται το κεφάλαιο της τράπεζας από τη συνολική απόσβεση του εν λόγω στοιχείου συν τις προβλέψεις και μερικές αποσβέσεις που έχουν ήδη γίνει γι' αυτό.

Για απαιτήσεις οι οποίες έχουν άγνωστη μελλοντική έκβαση, όπως οι πιστωτικές κάρτες όπου το ύψος της χρησιμοποιούμενης κάθε φορά πίστωσης δεν είναι εκ των προτέρων γνωστό, οι τράπεζες θα πρέπει να συνυπολογίζουν ιστορικά στοιχεία ή / και προβλέψεις για πρόσθετη πίστωση πριν καταλήξουν στην τελική εκτίμηση της πιθανής απώλειας από αθέτηση.

5.2.4 Κανόνες χειρισμού δικαιωμάτων (equity exposures)

Για το χειρισμό των δικαιωμάτων η Επιτροπή αναγνωρίζει δύο τρόπους : τον βασισμένο στην αγορά (market – based approach) και αυτόν που βασίζεται στην πιθανότητα αθέτησης (probability of default) και την απώλεια από αθέτηση (loss given default)³². Για τις περιπτώσεις στοιχείων που είναι δυνατή η επιλογή ανάμεσα στους δύο τρόπους οι τράπεζες πρέπει να είναι διαχρονικά συνεπής ως προς την προτίμησή τους.

1. Market – based approach: Στα πλαίσια αυτής της προσέγγισης υπάρχουν δύο επιμέρους μέθοδοι και οι τράπεζες μπορούν να επιλέξουν ποιον από τους δύο, ή και τους δύο, θα χρησιμοποιήσουν και να είναι συνεπής ως προς τη χρήση του. Η πρώτη μέθοδος είναι αυτή της απλής στάθμισης ως προς τον κίνδυνο. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, για όλα τα διαπραγματευόμενα σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια δικαιώματα εφαρμόζεται συντελεστής ίσος προς 300% ενώ, για όλα τα υπόλοιπα 400%. Η δεύτερη μέθοδος χρησιμοποιεί εσωτερικά μοντέλα στάθμισης για τον υπολογισμό του απαιτούμενου κεφαλαίου με βάση τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο. Χρησιμοποιούνται μοντέλα τύπου value at risk (VaR) για τον

³² Πηγή: Fong(2006)

υπολογισμό της πιθανής απώλειας από τα δικαιώματα που έχει το ίδρυμα στην κατοχή του. Ο υπολογισμός αυτός είναι απαραίτητος για τον καθορισμό του ύψους του κεφαλαίου που οφείλει η τράπεζα να παρακρατά καθώς αυτό θα πρέπει να ισούται τουλάχιστον με την ενδεχόμενη ζημία. Οι κεφαλαιακές επιβαρύνσεις που προκύπτουν με τη μέθοδο αυτή δεν μπορούν να είναι μικρότερες από αυτές που εξάγονται με την απλή στάθμιση εφ' όσον χρησιμοποιηθούν συντελεστές 200% για τα διαπραγματευόμενα δικαιώματα και 300% για τα υπόλοιπα.

2. PD / LGD approach : Η ακολουθούμενη μεθοδολογία και η ελάχιστες απαιτήσεις της προσέγγισης αυτής είναι κοινές όπως στη θεμελιώδη προσέγγιση της μεθόδου εσωτερικής αξιολόγησης με τις εξής διαφοροποιήσεις:

- Οι εκτιμήσεις τις τράπεζας για την πιθανότητα αθέτησης θα πρέπει να υπόκεινται στους ίδιους περιορισμούς όπως στην περίπτωση δανειοδότησης. Αν η τράπεζα δεν έχει χορηγήσει δάνειο στην επιχείρηση όπου έχει επενδύσει και δεν διαθέτει τις απαραίτητες πληροφορίες για να υπολογίσει σωστά την πιθανότητα αθέτησης τότε μπορεί να εφαρμόσει στάθμιση με συντελεστή 1,5 στον υπολογισμένο δείκτη.
- Εκλαμβάνεται απώλεια από αθέτηση ίση προς 90% για τον υπολογισμό της στάθμισης του κινδύνου από μία τέτοια απαίτηση.
- Για τους σκοπούς αυτής της μεθόδου, υιοθετείται προσαρμοσμένη διάρκεια ίση με πέντε (5) έτη.

3. Εξαιρέσεις από τις δύο ανωτέρω μεθόδους: Μπορούν να εξαιρεθούν από τις εποπτικές αρχές δικαιώματα σε εταιρείες που, με βάση την τυποποιημένη προσέγγιση, λαμβάνουν μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου. Αν προταθεί μία τέτοια εξαίρεση θα είναι διαθέσιμη για όλα τα τραπεζικά ιδρύματα. Επίσης, οι τοπικές αρχές μπορούν να ζητήσουν την εξαίρεση από τις κεφαλαιακές επιβαρύνσεις ορισμένων επιχειρήσεων ώστε να προωθήσουν κάποιους τομείς της οικονομίας, συνολικά η τοπικά. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να τηρούνται κάποια όρια

ασφαλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια, ήτοι δεν μπορεί το εξαιρούμενο ποσό να υπερβαίνει το 10% του συνολικού κεφαλαίου της τράπεζας.

Για τον υπολογισμό του απαιτούμενου κεφαλαίου για κάλυψη μίας θέσης σε δικαιώματα σαν αξία των δικαιωμάτων θεωρείται αυτή που παρουσιάζεται στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης στην οποία επενδύει η τράπεζα. Αν η τράπεζα έχει επενδύσει σε ένα χαρτοφυλάκιο μετοχών, παραδείγματος χάρη σε ένα μετοχικό αμοιβαίο κεφάλαιο, τότε, η επένδυση αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί σαν μία μεμονωμένη επένδυση θεωρώντας ότι επενδύει πρώτα, στο μεγαλύτερο επιτρεπτό ποσοστό, σε κατηγορία που απαιτεί την υψηλότερη παρακράτηση κεφαλαίου και συνεχίζει με την αμέσως χαμηλότερη κάθε φορά μέχρι να εξαντληθεί το συνολικό προς επένδυση κεφάλαιο.

5.2.5 Χειρισμός αναμενόμενων ζημιών και προβλέψεων

Οι τράπεζες για να υπολογίσουν το συνολικό ύψος των αναμενόμενων ζημιών θα πρέπει να αθροίσουν τις επιμέρους ανά κατηγορία εκτός από αυτές που αφορούν τις απαιτήσεις από δικαιώματα (equity exposures) για τις οποίες εφαρμόζεται διαφορετικός τρόπος χειρισμού.

Οι αναμενόμενες ζημιές για κάθε απαίτηση, που δεν είναι σε καθυστέρηση, δίνονται από το γινόμενο της πιθανότητας αθέτησης επί την απώλεια από την έκθεση (loss given default), ήτοι:

$$EL = PD * LGD$$

Όπου:

EL: είναι η αναμενόμενη ζημία (expected loss)

PD: είναι η πιθανότητα αθέτησης (probability of default)

LGD: είναι η loss given default

Σε περίπτωση που η απαίτηση είναι σε καθυστέρηση τότε, η τράπεζα θα πρέπει να εφαρμόσει διαφορετική τακτική. Κατ' αρχήν, συχνά οι πραγματοποιηθείσες ζημιές μπορεί να υπερβαίνουν τις αναμενόμενες οπότε, η τράπεζα θα πρέπει να αναπροσαρμόσει την εκτίμηση που έχει κάνει για πιθανές απώλειες από την εν λόγω απαίτηση και το απαιτούμενο κεφάλαιο ώστε να ικανοποιούνται οι συνθήκες κεφαλαιακής επάρκειας. Οι τράπεζες εκείνες που υιοθετούν την

θεμελιώδη μέθοδο θα πρέπει να χρησιμοποιούν την εκτίμηση της loss given default που δίνουν οι εποπτικές αρχές.

Αντίστοιχα, οι συνολικές προβλέψεις των τραπεζών έναντι πιθανών επισφαλειών στις απαιτήσεις τους δίνονται από το άθροισμα όλων των επιμέρους προβλέψεων που αποδίδονται σε απαιτήσεις που εντάσσονται στο χειρισμό με τη μέθοδο εσωτερικής αξιολόγησης. Από τις προβλέψεις αυτές θα πρέπει να εξαιρεθούν όσες αντιστοιχούν σε απαιτήσεις έναντι δικαιωμάτων.

Σε γενικές γραμμές, οι τράπεζες που χρησιμοποιούν σε μερικές απαιτήσεις την τυποποιημένη προσέγγιση και σε άλλες την προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης θα πρέπει να διαχωρίζουν ανάλογα και τις προβλέψεις τους στα αντίστοιχα ποσοστά.

Οι τράπεζες θα πρέπει να συγκρίνουν τις εκτιμήσεις που έχουν για τις αναμενόμενες ζημίες και τις αντίστοιχες προβλέψεις. Σε περίπτωση που οι προβλέψεις υπερβαίνουν τις αναμενόμενες απώλειες οι εποπτικές αρχές οφείλουν να ελέγξουν αν οι αναμενόμενες ζημίες ανταποκρίνονται στις επικρατούσες στην αγορά συνθήκες και αποδίδουν ρεαλιστικά την κατάσταση.

5.2.6 Ελάχιστες απαιτήσεις της προσέγγισης εσωτερικής αξιολόγησης

Ακολουθώντας μία τράπεζα την προσέγγιση αυτή θα πρέπει να έχει σαφή προσανατολισμό και αναφορά στον κίνδυνο αθέτησης από πλευράς δανειζόμενου και όχι να μελετά την κάθε απαίτηση του ίδιου αντισυμβαλλόμενου χωριστά. Αυτό σημαίνει ότι όλες οι απαιτήσεις που σχετίζονται με τον ίδιο πελάτη θα πρέπει να έχουν την ίδια αντιμετώπιση και ενιαία βαθμολόγηση. Η μόνη περίπτωση στην οποία διαφορετικές απαιτήσεις έναντι του ίδιου πελάτη μπορούν να αντιμετωπιστούν με διαφορετικό τρόπο είναι όταν οι απαιτήσεις αυτές δεν είναι στο ίδιο νόμισμα.

Επιπροσθέτως, οι τράπεζες που εφαρμόζουν την προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης πρέπει να διακρίνουν σαφώς τις συναλλαγές ανάλογα με το είδος του προϊόντος με το οποίο σχετίζονται, το κάλυμμα που ίσως έχουν, το ύψος τους κ.α. Οπότε, θα πρέπει να κατασκευάσουν μία μέθοδο βαθμολόγησης που να αντανακλά τόσο το είδος της συναλλαγής και κάθε παράγοντα που ενδέχεται να την επηρεάσει όσο και την αξιολόγηση του δανειζόμενου.

Επίσης, η τράπεζα οφείλει να παρουσιάζει ευκρινώς της διαφοροποιήσεις στην αξιολόγηση των υποψηφίων πελατών της και να εμπεριέχει σ' αυτή όλες τις πληροφορίες με βάση τις οποίες εξάγει την πιθανότητα αθέτησης για τον αντισυμβαλλόμενο. Έτσι, πρέπει να έχει

τουλάχιστον επτά κατηγορίες βαθμολόγησης για απαιτήσεις που δεν είναι σε καθυστέρηση και μία για τις ληξιπρόθεσμες.

Τέλος, οι τράπεζες οφείλουν να διασαφηνίζουν τη σημασία κάθε κατηγορίας αξιολόγησης, τη διαδικασία που ακολουθούν και τα κριτήρια που θα πρέπει να προσδιορίζονται με ακρίβεια και να εφαρμόζονται με συνέπεια ώστε να υπάρχει ομοιογένεια στις αξιολογήσεις που κάνουν διαφορετικά τμήματα της τράπεζας για τον ίδιο τύπο απαίτησης αλλά και να επιτρέπουν σε κάθε ενδιαφερόμενο, και τις εποπτικές αρχές, να κατανοήσει και να ελέγξει την ορθότητα τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Βασιλεία III

6.1 Γενικά

Η Βασιλεία III με το «Διεθνές πλαίσιο για τη μέτρηση του κινδύνου ρευστότητας, προτύπων και επιτήρησης » παρουσιάζει τα μεταρρυθμιστικά μέτρα της Επιτροπής της Βασιλείας όσον αφορά την ενίσχυση του παγκόσμιου κεφαλαίου και τους κανόνες ρευστότητας με στόχο να προάγουν έναν ανεκτικότερο τραπεζικό τομέα.

Το αντικείμενο των προτεινόμενων μεταρρυθμίσεων συμπεριλαμβάνει τρόπους βελτίωσης της δυνατότητας του τραπεζικού τομέα να απορροφά τυχόν κραδασμούς που προέρχονται από οποιαδήποτε πηγή.

Επιπλέον, μέσω του μεταρρυθμιστικού πακέτου, η Επιτροπή στοχεύει στη βελτίωση της διαχείρισης κινδύνων και διακυβέρνησης όπως επίσης και την ενίσχυση της τραπεζικής διαφάνειας. Ακόμη, τα προτεινόμενα μεταρρυθμιστικά μέτρα αντανάκλουν τις προσπάθειες της Επιτροπής για την ενδυνάμωση της λειτουργικής αποφασιστικότητας ορισμένων διασυννοριακών τραπεζών οι οποίες αναδεικνύονται λόγω μεθοδικότητάς τους.

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που προξένησε την επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κρίσης, η οποία ξεκίνησε το 2007, ήταν το ότι ο τραπεζικός τομέας πολλών χωρών είχε δημιουργήσει εικονικό πλεόνασμα τόσο εντός όσο και εκτός ισολογισμού.

Ταυτοχρόνως, πολλές τράπεζες διακρίνονται από ανεπαρκή αποθέματα ρευστού. Ως αποτέλεσμα το τραπεζικό σύστημα δεν μπόρεσε να απορροφήσει την αδιάκοπη αγοραπωλησία μετοχών και πιστωτικών απωλειών, ούτε κατάφερε να προσαρμοστεί στην αναδιαπραγμάτευση μεγάλων εκτός ισολογισμού οικονομικών ανοιγμάτων τα οποία είχαν δημιουργηθεί στη σκιά των τραπεζικών συστημάτων. Κατά τη διάρκεια της κορύφωσης της κρίσης η αγορά έχασε κάθε εμπιστοσύνη για ύπαρξη ρευστότητας και της γενικότερης φερεγγυότητας πολλών τραπεζικών οίκων. Η αποδυνάμωση του τραπεζικού τομέα εξαπλώθηκε ταχύτατα στο υπολειπόμενο χρηματοοικονομικό τομέα καθώς και στην πραγματική οικονομία έχοντας ως αποτέλεσμα μια μαζική συρρίκνωση της ρευστότητας και πιστωτικής διαθεσιμότητας. Αναπόφευκτα ο δημόσιος τομέας έπρεπε να παρέμβει με πρωτοφανή ενίσχυση σε ρευστότητα, κεφάλαιο, υποστήριξη και εγγυήσεις εκθέτοντας τους φορολογούμενους σε μεγάλες χρηματικές απώλειες.

Η αρνητική επίδραση σε τράπεζες, χρηματοοικονομικά συστήματα και οικονομίες που βρίσκονται στο επίκεντρο της κρίσης ήταν άμεση. Παρ' όλα αυτά, η κρίση εξαπλώθηκε σε ένα μεγαλύτερο κύκλο χωρών στην υφήλιο. Για αυτές τις χώρες τα κανάλια μέσω των οποίων μεταδόθηκε η οικονομική κρίση ήταν έμμεσα και προήλθαν από μία έντονη συστολή στην παγκόσμια ρευστότητα, διακρατική διαθεσιμότητα για πίστωση και ζήτηση για εξαγωγές.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν την έκταση και ταχύτητα με την οποία η τωρινή, αλλά και παλαιότερες κρίσεις έχουν διαδοθεί ανά τον κόσμο, όπως επίσης και την απρόβλεπτη φύση μελλοντικών οικονομικών κρίσεων, είναι κρίσιμο και απαραίτητο για όλες τις χώρες να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα του τραπεζικού τους τομέα, τόσο όσον αφορά εγχώριους όσο και διεθνείς κραδασμούς οικονομικής φύσεως.

6.2 Μεταρρυθμίσεις που επιφέρει η Βασιλεία III

Η πρόσφατη παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση είχε σαν συνέπεια να αναδειχθούν κενά και αδυναμίες στη λειτουργία και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των αγορών χρήματος και κεφαλαίων. Προέβαλλε έτσι επιτακτική ανάγκη για προσθήκες-βελτιώσεις στο υφιστάμενο εποπτικό πλαίσιο, προκειμένου να διασφαλιστεί η καλύτερη αντιμετώπιση ενδεχομένων αντίστοιχων μελλοντικών κρίσεων.

Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις ενδυναμώνουν το γενικότερο ρυθμιστικό επίπεδο των τραπεζών που κατά συνέπεια βοηθά την αύξηση της ανθεκτικότητας κάθε τραπεζικού οίκου σε περιόδους οικονομικών

αναταραχών. Οι μεταρρυθμίσεις μεριμνούν επίσης για την ακεραιότητα των τραπεζών με το να επικεντρώνονται σε ευρύτερα συστήματα κινδύνων τα οποία δημιουργούνται στον τραπεζικό τομέα.

Μέσα στο σύνολο των αλλαγών, συμπληρώσεων και τροποποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν μέσα στο έτος 2010 σε επίπεδο εποπτείας Ελληνικού πιστωτικού συστήματος, κοινοτικών οδηγιών και Επιτροπής της Βασιλείας συμπεριλαμβάνονται και οι Προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας «Βασιλεία III».

Οι προτάσεις αυτές περιλαμβάνουν :

- «Basel III: Ένα παγκόσμιο ρυθμιστικό πλαίσιο για τις πιο ανθεκτικές τράπεζες και τραπεζικά συστήματα (Δεκ. 2010)» (A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems)
- «Basel III: Διεθνές πλαίσιο για τον κίνδυνο ρευστότητας τα πρότυπα και τη παρακολούθηση, (Δεκ.2010)» (International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring)
- «Κατευθυντήριες γραμμές για της εθνικές αρχές λειτουργίας,(Δεκ. 2010)» (Guidance for national authorities operating the countercyclical capital buffer)

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας «Βασιλεία III» θα αρχίσει να εφαρμόζεται σταδιακά από το 2013, με πλήρη εφαρμογή το 2019. Οι σημαντικότερες αλλαγές που θα επιφέρει το νέο εποπτικό πλαίσιο της Βασιλείας III παρουσιάζονται συνοπτικά παρακάτω:

- Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια (E.I.K): αλλαγή της δομής των E.I.K., των εξαιρέσεων από αυτά καθώς και των ορίων, με επιπρόσθετη εισαγωγή δύο επιπλέον ανώτατων ορίων (buffers), του «capital conservation buffer» και του «countercyclical capital buffer»
- Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου: νέοι συντηρητικότεροι παράμετροι που αναμένεται να αυξήσουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.
- Δείκτης Μόχλευσης: συμπληρωματικός του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας, με όριο της τάξης του 3%, στον οποίο όμως προσμετρούνται οι παράγοντες κινδύνου, και
- Κίνδυνος ρευστότητας: εισαγωγή δύο νέων εποπτικών δεικτών, του Δείκτη Κάλυψης ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio –

LCR) και του Δείκτη Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio- NSFR), με ελάχιστο όριο 100% και για τους δύο.

Κεφάλαιο 7

Επίλογος

7.1 Συμπεράσματα

Αυτή η εργασία ασχολήθηκε σε θεωρητικό επίπεδο με την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, καθώς και τη διερεύνηση των δυνατοτήτων αποτελεσματικής εφαρμογής της Βασιλείας II.

Ο πιστωτικός κίνδυνος θεωρείται ως ένας από τους σημαντικότερους κινδύνους, ο οποίος και επιφέρει σημαντικές απώλειες αλλά όχι σημαντικά κέρδη. Ο κίνδυνος αυτός αναλύεται σε τρεις συνιστώσες, ανεξάρτητα από την φύση των περιουσιακών στοιχείων που περιέχουν πιστωτικό κίνδυνο :

- Κίνδυνος αθέτησης (default risk)
- Κίνδυνος έκθεσης (exposure risk)
- Κίνδυνος ανάκτησης (recovery risk)

Το κυριότερο χαρακτηριστικό του πιστωτικού κινδύνου είναι ότι για κάθε είδος περιουσιακού στοιχείου υπάρχουν και διαφορετικοί τρόποι για να εκτιμηθούν οι τρεις συνιστώσες του πιστωτικού κινδύνου τους.

Αν και ο πιστωτικός κίνδυνος έχει τις ίδιες συνιστώσες σε όλο το εύρος των περιουσιακών στοιχείων που έχουν πιστωτικό κίνδυνο, παρατηρείται ότι όσο περισσότερο προχωράμε σε περιουσιακά στοιχεία που περιέχουν περισσότερο κίνδυνο και όσο λιγοστεύουν οι πληροφορίες οικονομικής φύσης, τα υποδείγματα για εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου πληθαίνουν στην προσπάθεια να εκτιμηθεί καλύτερα και περισσότερο αξιόπιστα ο περισσότερο αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι το νέο Σύμφωνο θα επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές και η εφαρμογή του θα απαιτήσει σημαντική προσπάθεια και διάθεση πόρων τόσο από τις τράπεζες, όσο και από τις εποπτικές αρχές. Επιπλέον, για την διασφάλιση ίσων όρων διεθνούς τραπεζικού ανταγωνισμού και την επίτευξη των στόχων του νέου Συμφώνου, ιδίως όσον αφορά τις διατάξεις για τη διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές, είναι αναγκαίο να υπάρξει ομοιομορφία κατά την εφαρμογή του. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει συστήσει Ομάδα Εφαρμογής του Συμφώνου, ενώ τη διάρθρωση των Επιτροπών, που αποτελούνται από τις εποπτικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτιμάται ότι θα συμβάλλουν στην κατεύθυνση αυτή. Στο σημερινό ευμετάβλητο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον η διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία ως μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την προστασία της εθνικής οικονομίας από κλυδωνισμούς. Η επιτυχής εφαρμογή του νέου Συμφώνου θα αυξήσει την αποτελεσματικότητα της τραπεζικής εποπτείας και έτσι θα συμβάλει ουσιαστικά στη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Τελικά, εκείνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι η επιτυχία της εφαρμογής των κανόνων της Βασιλείας II είτε στην Ελλάδα, είτε σε οποιαδήποτε άλλη οικονομία θα κριθεί εκ του αποτελέσματος.

7.2 Σύγκριση μεθόδων

Στα προηγούμενα κεφάλαια αναφερθήκαμε στις προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου. Οι δύο προσεγγίσεις που προτείνονται στα πλαίσια της Συμφωνίας της Βασιλείας έχουν η κάθε μία πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα όσον αφορά τη χρήση και το κόστος εφαρμογής τους.

Έτσι, συγκρίνοντάς τες μπορεί κανείς εύκολα να συμπεράνει ότι η τυποποιημένη προσέγγιση είναι πιο απλή στη χρήση καθώς η τράπεζα που θα την επιλέξει δεν χρειάζεται να κατασκευάσει κάποιο δικό της μοντέλο για την αποτίμηση του κινδύνου που αναλαμβάνει παρά μόνο να ακολουθήσει τις οδηγίες που εμπεριέχονται στη Συμφωνία. Αντίθετα, η προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης απαιτεί η τράπεζα να κάνει μία προεργασία αρκετά δύσκολη και χρονοβόρα για την κατασκευή και πιστοποίηση μίας μεθοδολογίας για τον υπολογισμό του κινδύνου.

Επιπλέον, η προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης ενέχει αυξημένο κόστος για την τράπεζα που θέλει να την υιοθετήσει καθώς η εξεύρεση της κατάλληλης μεθόδου απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό και πολλές εργατοώρες. Συνεπώς, η προσέγγιση αυτή είναι πιθανότερο να

προτιμηθεί από μεγάλες τράπεζες οι οποίες έχουν τα απαιτούμενα για έρευνα κεφάλαια αλλά και άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό το οποίο να μπορεί να ανταποκριθεί σε ένα τέτοιο έργο.

Από την άλλη πλευρά, η τυποποιημένη προσέγγιση είναι πολύ πιο οικονομική στην εφαρμογή καθώς δεν απαιτεί η τράπεζα που θέλει να την ακολουθήσει να διαμορφώσει πρώτα το ανάλογο πλαίσιο. Εξ άλλου, η προσέγγιση αυτή είναι άμεσα εφαρμόσιμη από κάθε ενδιαφερόμενη τράπεζα και δεν χρειάζεται να προηγηθεί ένα χρονικό διάστημα όπως στην προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης για έρευνα, τεκμηρίωση και πιστοποίηση της μεθόδου.

Βέβαια, η υιοθέτηση της προσέγγισης της εσωτερικής αξιολόγησης μπορεί να βελτιώσει την έξωθεν εικόνα της τράπεζας αφού η εφαρμογή της υποδηλώνει και την ύπαρξη του κατάλληλου υποβάθρου για την κατασκευή, παρακολούθηση και ανάπτυξη μίας μεθόδου αποτίμησης του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου. Συνεπώς, μπορεί να αυξήσει το κύρος της τράπεζας στην αγορά και να την καταστήσει κραταιότερη και πιο ανταγωνιστική στον κλάδο.

Συμπερασματικά, η τυποποιημένη προσέγγιση μπορεί να χρησιμοποιηθεί γρήγορα, οικονομικά και χωρίς ειδικές διαδικασίες από κάθε ενδιαφερόμενο τραπεζικό ίδρυμα. Αντίθετα, η προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης ενδείκνυται κυρίως για ισχυρές και εύρωστες τράπεζες που μπορούν να ανταποκριθούν στα κριτήρια που επιβάλλει αλλά και να κάνουν την απαραίτητη έρευνα και διαρκή προσπάθεια ελέγχου και βελτίωσης της ακολουθούμενης μεθόδου.

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί η σπουδαιότητα που έχει ο σωστός υπολογισμός του πιστωτικού κινδύνου για τις τράπεζες τόσο αναφορικά με τη συμμόρφωση προς τις προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας όσο και για τη ομαλή λειτουργία τους. Εξ άλλου, η ανάληψη υψηλού πιστωτικού κινδύνου μπορεί να αποβεί επιζήμια και για τις τράπεζες λαμβανομένου υπ' όψιν του γεγονότος ότι η έκθεση σε υπερβολικό κίνδυνο αυξάνει το λειτουργικό τους κόστος αλλά και τα απαιτούμενα κεφάλαια που θα πρέπει να έχουν σύμφωνα με τις απαιτήσεις της κεφαλαιακής επάρκειας που ισχύουν. Έτσι, ενώ μία τράπεζα μπορεί να προβεί σε ανάληψη μεγαλύτερου κινδύνου με στόχο την επίτευξη αυξημένης απόδοσης ενδέχεται να βρεθεί αντιμέτωπη με μείωση των εσόδων της λόγω επισφαλειών.

Άρα, ανεξάρτητα από τη μέθοδο που θα επιλέξει κάθε τράπεζα για τον υπολογισμό του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου οφείλει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική για την αποφυγή λαθών που θα σημάνουν και αυξημένο κόστος αλλά ενδεχομένως και περιοριστικά μέτρα από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.**ΞΕΝΗ**

1. Mohan Bhatia, Credit Risk Management & Basel II – An implementation guide, Risk Books(2006).
2. H. Gifford Fong, The Credit Market Handbook- Advanced Modeling Issues, John Wiley & Sons, Inc (2006).
3. John B. Caouette, Edward I. Altman and Paul Narayan, Managing Credit Risk: The Next Great Financial Challenge, John Wiley & Sons, Inc (1998).
4. Angelo Arvanitis & John Gregory, Credit- The Complete Guide to Pricing, Hedging and Risk Management, Risk Books (2001).
5. Eugene F. Brigham, Michael C. Ehrhardt, Financial Management, Theory and Practice, 11th Edition.
6. Basel Committee on Banking Supervision, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, a revised framework, (2005), Bank for International Settlements.
7. Anthony Saunders & Linda Allen, Credit Risk Measurement- New Approaches to Value at Risk and Other Paradigms, 2nd Edition, John Wiley & Sons, Inc (2002).
8. Joel Bessis, Risk Management in Banking.
9. Jorge R. Sobehart and Sean C.Keenan, New Challenges in Credit Risk,(2006) .
10. Brealey, Mayers, Allen, Corporate Finance, 8th Edition.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ.

- 11.Γεώργιος Π. Αρτίκης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση-Αποφάσεις Χρηματοδοτήσεων, Interbooks(2002).
- 12.Deloitte, 2004 Global Risk Management Survey, (2005).
- 13.Γκόρτσος, 2006, Το Διεθνές και Ευρωπαϊκό Κανονιστικό Πλαίσιο Κεφαλαιακής Επάρκειας (Βασιλεία II).

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- 1.www.morax.gr
2. www.erisk.com
3. www.economia.gr
4. www.epipantos.com
5. www.skai.gr